

KOMUNITNÍ ENERGETIKA

PRAKTICKÝ PRŮVODCE

JAK ZÍSKAT ZPĚT KONTROLU NAD ENERGETIKOU

KOMUNITNÍ ENERGETIKA

PRAKTICKÝ PRŮVODCE JAK ZÍSKAT ZPĚT KONTROLU NAD ENERGETIKOU

ŘÍJEN 2020

Organizace, které se podílely na vzniku této publikace, spolupracují v rámci Evropské koalice pro komunitní energetiku (European Community Power Coalition). Rádi bychom poděkovali všem členům Evropské koalice pro komunitní energetiku, kteří tuto příručku posoudili a přispěli k ní.

Tento projekt vznikl v rámci Evropské iniciativy na ochranu klimatu (European Climate Initiative, EKI) při německém Spolkovém ministerstvu životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti.

Máte-li dotazy nebo zpětnou vazbu k informacím obsaženým v této publikaci, kontaktujte nás:

Friends of the Earth Europe

Molly Walsh
Friends of the Earth Europe
molly.walsh@foeeurope.org
www.foeeurope.org

Myriam Castanié
REScoop.eu
myriam.castanie@rescoop.eu
www.rescoop.eu

ENERGYCITIES

Sara Giovannini
Energy Cities
sara.giovannini@energy-cities.eu
www.energy-cities.eu

Autorská práva k veškerému obsahu © Friends of the Earth Europe, REScoop.eu, Energy Cities (není-li uvedeno jinak). Organizace Friends of the Earth Europe oceňuje finanční podporu Evropské komise (program LIFE), nadace The Minor Foundation for Major Challenges (MFMČ), Evropské nadace pro otázky klimatu a Evropské iniciativy na ochranu klimatu (EUKI) při německém Spolkovém ministerstvu životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti (BMU) – tedy subjektů, které se podílely na financování této publikace. Za obsah této publikace odpovídají výhradně autoři a nelze jej chápat v tom smyslu, že by vyjadřoval postoj kteréhokoli z výše uvedených poskytovatelů finančních zdrojů.

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

European
Climate Initiative
EUKI

based on a decision of the German Bundestag

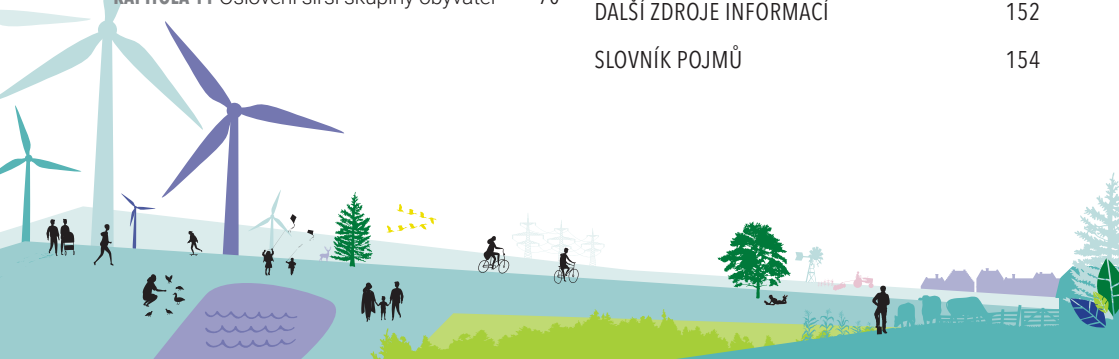
Tento projekt vznikl v rámci Evropské iniciativy na ochranu klimatu (EUKI) při německém Spolkovém ministerstvu životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti.

Obrázek na titulní straně: Členové družstva Enercoop vztyčují větrnou turbínu. © Enercoop

OBSAH

TRANSFORMACE ENERGETIKY VÁS POTŘEBUJE	4	ČÁST 4 VOLBA VAŠÍ ČINNOSTI	77
JAK ČÍST TUTO PŘÍRUČKU	6	KAPITOLA 12 Výroba elektřiny	78
ČÁST 1 REVOLUCE V ENERGETICE: JE TO NA NÁŠS	7	KAPITOLA 13 Distribuce	84
KAPITOLA 0 Dekáda nula: jednejte hned!	8	KAPITOLA 14 Dodávky	88
KAPITOLA 1 Transformace energetiky je ve vašich rukou	10	KAPITOLA 15 Úspory energie a řešení energetické chudoby	92
KAPITOLA 2 Evropský energetický systém se ocitá na křižovatce	13	KAPITOLA 16 Teplo	96
KAPITOLA 3 Přínosy komunitní energetiky	19	KAPITOLA 17 Flexibilita, vlastní spotřeba a ukládání energie	100
ČÁST 2 RŮZNÉ FORMY PROJEKTŮ KOMUNITNÍ ENERGETIKY	27	KAPITOLA 18 Doprava a mobilita	104
KAPITOLA 4 Komunitní energetika: základní idea	28	ČÁST 5 VOLBA VAŠÍ TECHNOLOGIE	109
KAPITOLA 5 Družstva	31	KAPITOLA 19 Větrná energie	110
KAPITOLA 6 Zájmová sdružení, svěřenské fondy a jiné formy	37	KAPITOLA 20 Solární energie	115
KAPITOLA 7 Obce a místní orgány: ideální partner	43	KAPITOLA 21 Vodní energie	121
ČÁST 3 ŽIVOT VAŠÍ SKUPINY	55	KAPITOLA 22 Biomasa	126
KAPITOLA 8 Budování vašeho týmu	56	ČÁST 6 JAK UVÉST VĚCI DO POHYBU	131
KAPITOLA 9 Dynamika ve skupině	62	KAPITOLA 23 Překážky a výzvy: buďte připraveni	132
KAPITOLA 10 Podpora vaší skupiny	66	KAPITOLA 24 Návrh a studie proveditelnosti	138
KAPITOLA 11 Oslovení širší skupiny obyvatel	70	KAPITOLA 25 Hledání finančních zdrojů	141
		KAPITOLA 26 Smlouvy o přístupu k síti a nákupu elektřiny	148
		ROZVÍJEJTE SVOU ČINNOST	150
		DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ	152
		SLOVNÍK POJMŮ	154

TRANSFORMACE ENERGETIKY VÁS POTŘEBUJE

4 |

Vítejte v příručce komunitní energetiky pro vás. Toto je váš průvodce plný pokynů, praktických tipů a informačních zdrojů, které mohou přispět k prosazení místní revoluce v oblasti obnovitelné energie v Evropě iniciované společenstvím občanů (komunitou).

Komunitní energetika je klíčem k dekarbonizované ekonomice a zásadním krokem při řešení změny klimatu. Jde o mnohem víc, než jen větrné elektrárny a solární panely. Komunitní energetika může pomoci najít novou rovnováhu mezi místními ekonomikami a světovou ekonomikou. Může pomoci překonat

rozdíly mezi městem a venkovem a překlenout propast mezi severem a jihem, mezi bohatými a chudými – protože přispívá k posílení postavení místních obyvatel. Komunitní energetika vede k energetické demokracii a v rámci hranic planety Země představuje příslib ekonomiky a společnosti založené na spolupráci a nikoli na soupeření.

Ať už jste zvědavý jednotlivec, skupina lidí, kteří se chtějí vydat cestou obnovitelné energie, místní úřad, který sestavuje své plány nebo fungující energetické družstvo – tento návod, jak postupovat, je určen právě vám.

TENTO NÁVOD,
JAK POSTUPOVAT,
JE URČEN
PRÁVĚ

VÁM

ORGANIZACE, KTERÉ SE PODÍLELY NA VZNIKU TÉTO PUBLIKACE

Tuto publikaci sestavily tři organizace, které spolupracují na urychlení rozvoje komunitní energetiky v celé Evropě.

Friends of the Earth Europe je největší environmentální síť v Evropě na místní úrovni, která sdružuje více než 30 národních organizací Friends of the Earth s tisíci místních skupin. Organizace Friends of the Earth Europe vedou kampaně za environmentální spravedlnost a za řešení, která směřují k utváření sociálně spravedlivých společností, a od roku 2013 usilují o to, aby se transformace energetiky dostala do rukou lidí.

Energy Cities je síť 1 000 místních samospráv ve 30 zemích. Hlavní myšlenkou této organizace je to, že transformace energetiky je něčím více než jen obnovitelnou energií nebo skvělými technologiemi: jde o rozumné využívání zdrojů při současném posílení místní účasti a kvality života v demokratické Evropě. Usiluje o radikální transformaci energetických systémů a politik, která by občanům umožnila utvářet budoucnost spočívající v decentralizované energetice a energetice obnovitelných zdrojů.

REScoop.eu je evropská federace občanských energetických družstev, která zastupuje více než 1 500 družstev a 1 milion občanů, kteří jsou v nich sdruženi. Byla založena v roce 2013 a navazuje na několik desetiletí zkušeností s činností energetických společenství. Zajišťujeme, aby hlas občanů byl slyšet na úrovni EU, a činnost energetických společenství podporujeme technickým know-how, budováním kapacit a komunikačními činnostmi.

S přípravou této příručky pomáhaly výše uvedeným organizacím desítky odborníků a místních skupin. Cílem všech zúčastněných subjektů bylo umožnit vám stát se součástí transformace energetiky, o kterou se všichni zasazujeme. Pokud potřebujete další pomoc, kontaktujte nás. Můžete se podívat na naše internetové stránky a naše e-mailové kontakty najdete na vnitřní straně přední části obálky.

JAK ČÍST TUTO PŘÍRUČKU

6 |

Doufáme, že vás tato příručka inspiruje a pomůže vám pochopit, jak postupovat při vytváření vašeho vlastního projektu komunitní energetiky.

Pochopitelně, že nemůže postihnout všechny aspekty spuštění projektu v oblasti komunitní energetiky, ale snažili jsme se uvést v ní co nejvíce informací a praktických tipů, které vám pomohou se v dané problematice zorientovat – a obsahuje také užitečné odkazy na další zdroje. Tato příručka si klade za cíl být maximálně užitečným nástrojem pro občany i společnosti v celé Evropě (a případně i mimo její rámec) a zároveň se snaží poskytnout konkrétní odpovědi na vaše otázky v souvislosti se situací v celé řadě evropských zemí.

Doufáme, že pro vás bude přínosem na vaší cestě za zvládnutím klimatické krize a navrácením kontroly nad energetikou do rukou občanů.

Jestliže nastala příhodná doba, v hlavě se vám rodí nové nápady, podařilo se vám dát dohromady správnou skupinu lidí, pak je pro vás tato brožura to pravé. Můžete se k ní podle potřeby vracet.

Čím dříve začnete, tím lépe!

REVOLUCE V ENERGETICE: JE TO NA NÁS

KAPITOLA 0	DEKÁDA NULA: JEDNEJTE HNED!	8
KAPITOLA 1	TRANSFORMACE ENERGETIKY JE VE VAŠICH RUKOU	10
KAPITOLA 2	EVROPSKÝ ENERGETICKÝ SYSTÉM SE OCITÁ NA KŘÍŽOVATCE	13
KAPITOLA 3	PŘÍNOSY KOMUNITNÍ ENERGETIKY	19

Větrná farma v Itálii.
© italianestro/Shutterstock

DEKÁDA NULA: JEDNEJTE HNED! KAPITOLA 0

8 |

Čelíme souběhu krizových situací. Od klimatu, přes zdraví, ekonomiku, společnost, až po demokracii. To vše je zjevně vzájemně provázané. V celé Evropě již určitá společenství musí čelit prvním dopadům změny klimatu, jako jsou sucha, neúroda, záplavy a ničivé požáry. Tyto dopady jsou závažnější v zemích globálního Jihu, v zemích nejméně schopných se s těmito dopady vyrovnat – kde je stále více lidí nuceno opustit své domovy, ze kterých musejí odejít v důsledku extrémního počasí.

Taková je podoba klimatické nespravedlnosti: ti, kteří nejméně přispěli ke globálnímu oteplování, čelí jeho nejhorším dopadům, přičemž nejvíce jsou ohroženy marginalizované skupiny obyvatel po celém světě. Zprávy vědců jsou stále větší měrou alarmující a čas se krátí. Vzhledem k historické odpovědnosti Evropy za vyvolání této krize je naší povinností být vůdčí silou při jejím řešení.

Náš svět potřebuje rychlé ukončení těžby všech fosilních paliv, přechod od ekonomiky založené na těžebním průmyslu k regenerativní společnosti. Znamená to nový, spravedlivý energetický systém, který je stoprocentně založený na obnovitelných zdrojích, demokraticky vlastněný a neohrožuje dobré životní podmínky budoucích generací.

Oslava v rámci projektu komunitní energetiky družstva Westmill Wind.
© Community Power

DEKÁDA NULA: JEDNEJTE HNED!

KAPITOLA 0

U klimatické krize se často nelze vyhnout pocitu, že pramení z nedostatečného smyslu pro pospolitost a z nedostatečné demokratičnosti. Korporace provozují energetický systém pro zisk a ponechávají lidem jen malý prostor k vlastnímu vlivu na věci. Kultura individualismu a konkurenčního boje pospolitost lidského společenství fatálně narušila. Mnozí lidé zcela pochopitelně pociťují rozčarování ze současného systému a cítí se být od něj odtrženi. Během pandemie COVID-19 jsme ale také byli svědky toho, jak rychle se může znovu projevit smysl pro vzájemnou pomoc a spolupráci.

Energetika vlastněná společenstvím je jednou z praktických cest, jak se vymanit z mnohých krizí. Vrátime-li energetiku zpět do rukou lidí a společenství, budeme schopni společně čelit klimatickým i sociálním výzvám. Komunitní energetika může oživit vaši místní ekonomiku tím, že vytvoří pracovní místa na místní úrovni, povede ke snížení účtů za energii a přispěje k tomu, že finanční prostředky zůstanou v rámci společenství. Posiluje společenství, snižuje energetickou chudobu a umožňuje lidem omezovat jejich spotřebu energie – čímž také oslabuje případnou opozici místních subjektů a zainteresovaných stran vůči novým projektům v oblasti obnovitelné energie.

Klimatický kolaps není nevyhnutelný. Lidé berou věci do svých rukou a budují nový energetický systém, který je prospěšný všem. **Před námi je lepší svět. Vy i vaše společenství se můžete podílet na jeho utváření!**

CHCETE VĚDĚT
VÍČ?

Online vzdělávací nástroj, který pomáhá pochopit složitost problematiky změny klimatu a proč je zapotřebí přístup založený na klimatické spravedlnosti.
<https://www.climatejusticesyllabus.org>

IPCC: a story of three possible warmer worlds (Mezivládní panel pro změnu klimatu: příběh tří možných světů s vyšší teplotou).
<https://www.ipcc.ch/static/infographic/worlds-apart/>

50 resources on climate justice. A directory for Quakers (50 informačních zdrojů na téma klimatické spravedlnosti. Adresář pro kvakery).
[https://www.quaker.org.uk/documents/50-0-resources-climate-justice](https://www.quaker.org.uk/documents/50-resources-climate-justice)

Sociální hnutí, nevládní organizace v oblasti životního prostředí a rozvoje, odbory, náboženské a další skupiny občanské společnosti společně posuzují plnění závazků v oblasti klimatu podle Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC)
<http://civilsocietyreview.org>

TRANSFORMACE ENERGETIKY JE VE VAŠICH RUKOU KAPITOLA 1

Pokud vás trápí problém klimatické krize, vězte, že nejste sami. Často je těžké si představit, kde vůbec začít. Akce, jako jsou petice nebo demonstrace nejsou dostatečnou reakcí na takto závažnou krizi. Řešením není ani domáhat se akce od politických vůdců, neboť to ve vás nutně vyvolá pocit rezignace na právo rozhodovat o svém osudu, chcete-li změny provést sami.

Potřebujeme zásadně odlišný energetický systém. Musíme přestat spalovat fosilní paliva narušující naše klima, a potřebujeme decentralizovaný systém, který zajistí přechod na stoprocentně obnovitelné zdroje. Chceme-li tuto transformaci provést, musíme také dramaticky snížit spotřebu energie.

Tato příručka vám poskytne nástroje, které vám pomohou zmíněné cíle naplňovat v praxi a podniknout příslušné kroky v tomto směru. Nejlepším způsobem, jak zmírnit obavy z dalšího neblahého vývoje v oblasti klimatu, jsou praktické kroky k zahájení projektů a změně přístupu ostatních ve vašem společenství.

Vy a vaše společenství na to nebudete sami. Miliony lidí v celé Evropě zintenzivňují své úsilí v tomto směru, pěstují plodiny pro vlastní obživu, opětovně používají a recyklují použité produkty, vytvářejí společenství založená na sdílení, brání se projektům spojeným s fosilními palivy a provozují komunitní prostory. Zejména iniciativy v oblasti komunitní energetiky mají velký potenciál v boji proti změně klimatu.

K transformaci našeho energetického systému je potřebná každá ruka. Nemůžeme se omezovat jen na elektrickou energii a do komunitních projektů musíme začlenit i sektory teplárenství a dopravy, což už v současné době řada komunitních projektů činí.

Je důležité domáhat se opatření od politiků, ale můžeme také věci vzít do vlastních rukou. Hned teď můžete začít budovat energetický systém budoucnosti ve svém okolí, na vaší univerzitě nebo ve vašem městě.

TRANSFORMACE ENERGETIKY JE VE VAŠICH RUKOU

KAPITOLA 1

VÍTE ŽE?

**KONCEPT
„ENERGIEWENDE“
V NĚMECKU**

V Německu se transformace energetiky nazývá termínem *Energiewende* (obrat v energetice). Německo je jednou ze zemí s nejvyšším podílem obnovitelných zdrojů na světě, a to především díky zapáleným aktivistům a jejich společenstvím, která byla v čele této revoluční změny.

- 42,9 % elektřiny vyrobené v Německu ve třetím čtvrtletí roku 2019 vyprodukovaly obnovitelné zdroje energie, ve srovnání s 31,6 % v roce 2016.
- 42 % obnovitelné elektřiny vyrobené v Německu v roce 2016 pocházelo z projektů realizovaných občany nebo s výraznou účastí veřejnosti.

Zapojit se do iniciativy komunitní energetiky není vždy snadné, ale tato iniciativa může vaše společenství zásadním způsobem proměnit, prosadit opětovné převzetí kontroly nad energetikou místo velkých korporací, které zásadním způsobem znečišťují životní prostředí, a nastartovat transformaci místní energetiky. Poznáte své sousedy a zažijete nový pocit vzájemnosti a sounáležitosti se svým okolím. Být součástí skupiny a spolupracovat na překonávání výzev je obohacující a posilující.

Naučíte se novým způsobem hovořit o změně klimatu a dalších globálních problémech, které mají dopad na vaše společenství. Diskusi na toto téma přiblížíte prostředí svého domova, školy, okolí nebo města.

Tato příručka je výzvou k akci. Je to výzva k aktivizaci na místní úrovni a k zapojení se do hnutí stále významnějšího počtu lidí, kteří si berou zpět kontrolu nad energetikou. Umožní vám a vašemu společenství navázat na historii několika desetiletí místních akcí v oblasti energetiky, protože první komunitní projekty obnovitelných zdrojů vznikaly v Dánsku v 70. letech 20. století.

Můžete se připojit k již existujícím iniciativám, nebo založit skupinu, která bude hrát klíčovou roli v dalekosáhlém a zásadním projektu transformace energetiky. Cesta k úspěchu bude trnitá a plná překážek, ale nebudete v tom sami.

Je to plně ve vaší moci!**Přidejte se k revoluci, která změní tvář energetiky.**

TRANSFORMACE ENERGETIKY JE VE VAŠICH RUKOU

KAPITOLA 1

DESET DŮVODŮ, PROČ SPUSTIT PROJEKT KOMUNITNÍ ENERGETIKY NEBO SE K NĚMU PŘIDAT

1. Budete budovat systém, který je nezbytným předpokladem zastavení klimatické krize.
2. Komunitní obnovitelné zdroje povedou ke snížení finanční podpory systému fosilních paliv.
3. Může snížit energetickou chudobu ve vaší oblasti.
4. Poznáte své sousedy a posílíte své společenství.
5. Budete vyrábět svou vlastní obnovitelnou energii.
6. Vznikne prostor pro vzdělávání občanů v otázkách energetiky, klimatu a demokracie.
7. Finanční prostředky zůstanou na místní úrovni ve vašem společenství.
8. Ukážete ostatním společenstvím, co je možné.
9. Přispějete k vytvoření systému, který bude blíže lidem a oběhovému hospodářství.
10. Budete budovat svět takový, jaký ho chcete mít.

The Energy Transition to Energy Democracy from REScoop.eu
(Transformace energetiky směřující k energetické demokracii z dílny REScoop.eu).
<https://www.rescoop.eu/toolbox/the-energy-transition-to-energy-democracy>

Power to the People-Trade unions for energy democracy paper on democratizing Electricity Generation. (Energie lidem – materiál odborového svazu pro energetickou demokracii o demokratizaci výroby elektřiny). <http://unionsforenergydemocracy.org/wp-content/uploads/2015/06/TUED-Power-to-the-Peoplefinal.pdf>

Energy-democracy.net spojuje různé skupiny po celém světě bojující za energetickou demokracii. Jedná se o platformu volně dostupných znalostí provozovanou Mezinárodním svazem pro energetickou demokracii. <https://energy-democracy.net>

EVROPSKÝ ENERGETICKÝ SYSTÉM SE OCITÁ NA KŘÍŽOVATCE KAPITOLA 2

13

V roce 2020 většina naší energie stále pochází ze znečišťujících fosilních paliv. Spotřebu energie v Evropské unii z 82 % pokrývají fosilní paliva a jaderná energie, což je šokující číslo. Stejně problematickou skutečností je to, že převážná část energetického systému je ovládána velkými společnostmi, které jsou motivovány ziskem.

Evropský energetický systém se však v současné chvíli ocitá na křižovatce. Starý systém nadprodukce, energie znečišťující životní prostředí a energetických gigantů – firem, které tento systém provozují kvůli zisku – se mění. Začíná se budovat nový systém založený na obnovitelných zdrojích. A jeho valná část je decentralizovaná, flexibilní a vlastněná společenstvími a občany. Vytvářejí jej lidé jako vy, kteří chtějí změnit svět k lepšímu.

ELEKTRIZAČNÍ SOUSTAVA: KLÍČOVÝ BOJ

Velké energetické společnosti způsobují problémy v oblasti klimatu a také dělají potíže našim společenstvím, protože mají obrovskou politickou a ekonomickou moc. Společně se svými dceřinými podniky často vlastní elektrizační soustavu, což jim dává pravomoc rozhodovat, kdo bude mít přístup k energetické dálnici. Například ve Francii společnost Electricité de France (EDF) a její dceřiné podniky Enedis a RTE výhradně provozují většinu přenosových a distribučních soustav elektřiny v zemi, přičemž brání malým projektům a projektům ve vlastnictví společenství distribuovat energii prostřednictvím těchto sítí. Tím se pouze zakonzervuje stávající systém.

EVROPSKÝ ENERGETICKÝ SYSTÉM SE OCITÁ NA KŘIŽOVATCE

KAPITOLA 2

DVA SYSTÉMY SOUPEŘÍCÍ O KONTROLU NAD ENERGETIKOU

Starý systém založený na fosilních palivech, který vlastní korporace, dnes existuje společně s novým demokratickým uspořádáním založeným na obnovitelné energii – a starý systém bojuje s novým. Velké společnosti, které stále ovládají převážnou část našeho energetického systému, dělají vše pro to, aby si udržely svou moc, veřejně útočí na obnovitelné zdroje ve vlastnictví společnosti.

Součástí jejich plánu je šířit informace, které projekty komunitní energetiky poškozují, například prohlašují, že z projektů komunitní energetiky má prospěch jen hrstka privilegiovaných. Příklady v této publikaci vám ozřejmí, že je to naprosto nepravdivé tvrzení. Lidé mají zcela jinou motivaci, často jim jde o to podpořit místní společenství nebo jeho odpor vůči energetice, která je spojena se znečišťováním životního prostředí. Tato publikace také představuje projekty komunitní energetiky, které si kladou za cíl převzít vlastnictví energetické sítě, aby byla provozována v zájmu lidí (viz případová studie v kapitole 13 týkající se projektu v Schönaui).

Musíme urychlit přechod na obnovitelné zdroje a co nejrychleji vybudovat nový energetický systém. A to je právě okamžik, kdy do hry vstupujete vy a vaše společenství!

Výroba komunitní energie v Evropě má obrovský potenciál: nedávná studie zjistila, že polovina občanů EU – včetně lokálních společenství, škol a nemocnic – by mohla do roku 2050 vyrábět vlastní elektřinu z obnovitelných zdrojů, což by pokrylo 45 % energetické poptávky EU.

NOVÉ ZÁKONY EU BY MOHLY ZMĚNIT PRAVIDLA HRY

Nové právní předpisy v oblasti energetiky schválené na úrovni EU v roce 2019 by měly posílit komunitní energetiku a pomoci komunitním projektům v Evropě. Energetická společenství v celé EU získala nová práva, která by jim měla zaručit účast na transformaci energetiky. Uznání jejich role a nová práva na výrobu, spotřebu, prodej a ukládání obnovitelné energie jsou nyní poprvé zakotvena v právních předpisech EU.

Toto je důležitá příležitost k propagaci mnoha dalších projektů v oblasti obnovitelných zdrojů iniciovaných občany a pro vlády, aby je podporovaly.

Tato práva na komunitní energetiku jsou obsažena v balíčku opatření EU týkajících se čisté energie schváleném v roce 2019.

Jeho součástí byly také následující cíle pro rok 2030:

- 40% snížení emisí skleníkových plynů ve srovnání s rokem 1990,
- 32% podíl obnovitelných zdrojů energie na skladbě zdrojů energie v EU,
- 32,5% zlepšení energetické účinnosti ve srovnání s rokem 2007.

Věci se však rychle mění a (v době vzniku této publikace) se zdá pravděpodobné, že tyto nedostatečné cíle budou v rámci Zelené dohody pro Evropu revidovány směrem nahoru.

NOVÁ PRÁVA PRO SPOLEČENSTVÍ

1) OBČANÉ A SPOLEČENSTVÍ JSOU RESPEKTOVÁNI JAKO AKTIVNÍ SUBJEKTY V ENERGETICKÉM SYSTÉMU

Směrnice EU o obnovitelných zdrojích energie schválená v roce 2019 obsahuje nové definice, které přiznávají občanům právo zapojit se do odvětví obnovitelných zdrojů prostřednictvím společenství pro obnovitelné zdroje. Lidé, místní orgány a malé a střední podniky mohou zakládat právní subjekty, které budou vyrábět energii z obnovitelných zdrojů, přičemž je respektována skutečnost, že tato společenství hrají v energetickém systému ústřední roli a musí být podporována vládami států EU. Prostřednictvím energetických společenství mohou občané vytvářet finanční zdroje ve formě speciálně vyhrazených fondů, které jsou poté rozdělovány na místní úrovni za účelem poskytování služeb nebo splnění místních potřeb.

EVROPSKÝ ENERGETICKÝ SYSTÉM SE OCITÁ NA KŘIŽOVATCE

KAPITOLA 2

2) OBČANŮM JE VÝSLOVNĚ PŘÍZNÁNO PRÁVO VYRÁBĚT, UKLÁDAT, SPOTŘEBOVÁVAT A PRODÁVAT SVOU VLASTNÍ ENERGIÍ Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

Poprvé v historii právo EU uznává, že vy, coby občan, máte právo investovat do energetického systému. Pokud zjistíte, že existují právní překážky pro výrobu, ukládání, prodej nebo vlastnictví vaší vlastní obnovitelné energie, je povinností vaší vlády zajistit, abyste tyto věci fakticky mohli realizovat.

3) VAŠE VLÁDA MUSÍ VYTVOŘIT PLNĚ FUNKČNÍ PRÁVNÍ RÁMEC NA PODPORU OBČANŮ

Každá země EU je povinna zajistit, aby právní systém podporoval komunitní energetiku.

Rámce umožňující tyto systémové změny by například mohly zpřístupnit režimy podpory pro financování projektů; nebo zřídit agenturu, která bude poskytovat poradenství a podporu a stanovit pravidla umožňující přístup do energetické sítě.

4) VAŠE VLÁDA MUSÍ ZJEDNODUŠIT SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ PRO PROJEKTY OBČANŮ A PROJEKTY SPOLEČENSTVÍ

Jedním z problémů při spuštění projektu komunitní energetiky je administrativní složitost. Je dobré být připraven na spoustu papírování, například vyřizování žádostí o územní rozhodnutí nebo žádostí o finanční podporu. Díky právu EU je nyní povinností vaší vlády zajistit, aby byly správní postupy pro projekty občanů a komunitní energetiky zjednodušeny.

5) VAŠE VLÁDA MUSÍ POSODIT PŘEKÁŽKY A POTENCIÁL KOMUNITNÍ ENERGETIKY

Povinností vaší vlády je posoudit překážky a potenciál společenství pro obnovitelné zdroje ve vaší zemi. Zákon vyžaduje, aby tak učinily do léta 2021, ale některé vlády členských států to realizují dříve. Zjistěte, zda toto posouzení již bylo zveřejněno! Bude dobrým zdrojem informací o překážkách, které ve vaší zemi můžete očekávat.

VÝCHOD A ZÁPAD, ODLIŠNÉ VÝHLEDY

Výše uvedená práva pro společenství budou zvláště užitečná jako pomoc hnutí za energetickou demokracii ve východní Evropě. Důvodem je to, že vlastnictví energetiky je v některých západních zemích, jako je Německo a Dánsko, dobře rozvinuté, ale v mnoha východoevropských zemích je stále ještě v plenkách. Část problémů pramení ze vcelku pochopitelné nedůvěry k družstvům kvůli tomu, jak byla družstva v éře komunismu zneužívána. Pokud zjistíte, že to je v kontextu vašeho státu problém, nezaměřujte se na formu, kterou by váš projekt měl mít, ale na činnosti a způsob, jakým lze jeho přínosy sdílet se všemi. Do této publikace jsme se pokusili vybrat některé příklady úspěšných projektů z východní Evropy, ale zatím nelze představit takový počet těchto projektů, jaký bychom si přáli. Většina příkladů v této publikaci tedy bohužel pochází ze Západu. Pracujeme na tom, abychom to změnili a doufáme, že se k nám připojíte!

PŘÍKLON K POLITICKÉ ANGAŽOVANOSTI

Většina rad v této příručce je zaměřena na provádění změn vytvořením nového systému, který chceme prosadit. Někdy se možná budete muset i politicky angažovat ve své místní skupině, abyste dosáhli změn na politické úrovni. V době vzniku této publikace jsou právní předpisy EU ve vnitrostátním právu někdy prováděny pomalu a nedostatečně. Nejnovější informace o tomto procesu získáte od organizace REScoop.eu nebo skupiny Friends of the Earth ve vaší zemi.

Je důležité, aby vaše ministerstvo energetiky zaregistrovalo, že skupiny komunitní energetiky se domáhají svých práv na účast v energetickém systému. Můžete například napsat dopis ministru energetiky vašeho státu a vašim místním politickým představitelům, ve kterém vysvětlíte, že vaše místní skupina chce být součástí transformace energetiky. Sdělte jim své očekávání, že v rámci podpory vašeho projektu bude směrnice o obnovitelných zdrojích energie v plném rozsahu provedena ve vnitrostátním právu.

Směrnice o obnovitelných zdrojích energie vám přiznává práva, domáhejte se jich!

EVROPSKÝ ENERGETICKÝ SYSTÉM SE OCITÁ NA KŘÍŽOVATCE

KAPITOLA 2

The Energy Atlas-Facts and figures about renewables in Europe
(Energetický atlas, fakta a čísla o obnovitelných zdrojích v Evropě).
<https://www.foeeurope.org/energy-atlas>

Prohlášení o vizi stanoví požadavky na budoucí energetický systém pro Evropu, který bude udržitelný, bez emisí uhlíku, sociálně spravedlivý, ve veřejném vlastnictví a pod kontrolou místních společenství a lidí.

<https://www.foeeurope.org/Community-Power-Coalition-Vision-statement>

Tento dokument je průvodcem pro vnitrostátní činitele s rozhodovací pravomocí, kteří stojí před úkolem začlenit požadavky balíčku opatření týkajících se čisté energie do vnitrostátních právních předpisů.

<https://friendsoftheearth.eu/publication/community-power-transposition-guidance-for-citizen-energy-policies/>

Tato brožura vysvětluje, jak by mohly být nové právní předpisy EU o obnovitelné energii použity k nastartování vlny projektů komunitní energetiky bez fosilních zdrojů v celé Evropě. <https://www.foeeurope.org/unleashing-power-community-energy>

PŘÍNOSY KOMUNITNÍ ENERGETIKY

KAPITOLA 3

V této kapitole je uveden přehled mnoha přínosů komunitní energetiky a vysvětlení, jak tyto projekty prospívají energetickému systému a v širším kontextu i společnosti jako takové.

1. POSTUPNÉ VYŘAZOVÁNÍ FOSILNÍCH PALIV

Nahrazováním fosilních paliv snižují projekty obnovitelné energie ve vlastnictví společenství významně emise uhlíku. Polovina všech občanů Evropské unie by mohla do roku 2050 vyrábět vlastní elektřinu, což by pokrylo 45 % poptávky po energii v EU. To by představovalo zásadní odklon od znečišťujících paliv, která produkují CO₂ a destabilizují klima. Pokud jsou občané zapojeni do transformace energetiky, podpora obnovitelných zdrojů se celkově zvyšuje a transformace může probíhat rychleji.

2. OMEZENÍ SPOTŘEBY ENERGIE

Řada projektů komunitní energetiky si klade za cíl snížit množství spotřebované energie a vychází z předpokladu, že musíme snížit spotřebu energie a přejít na obnovitelné zdroje. Členové společenství zapojení do projektů komunitní energetiky získávají možnost snižovat spotřebu energie prostřednictvím programů zvyšování povědomí a investic do úspor energie. Například ve městě Brně v České republice nabízí zájmové sdružení pro společný nákup izolačních materiálů obyvatelům školení o tom, jak mohou snížit spotřebu energie ve svých bytových domech.

PŘÍNOSY KOMUNITNÍ ENERGETIKY

KAPITOLA 3

3. INVESTICE DO ČISTÉ ENERGIE

Přechod na výrobu čisté a bezpečné energie bude vyžadovat obrovské investice. I když jsou tyto investice ziskové, budování energetického projektu vyžaduje velké kapitálové zdroje.

Miliony občanů v celé Evropě nechávají úspory ležet v bankách, čímž nevědomky prohlubují klimatickou krizi, protože banky a penzijní fondy investují do projektů špinavé energie. Zapojení společenství do transformace energetiky může tyto finanční prostředky přesměrovat do řešení v oblasti klimatu a do místní ekonomiky. Dát společenstvím příležitost podílet se investičně na určitých energetických programech je důležitá cesta, jak pro svůj projekt získat více finančních prostředků a zapojit do nich občany.

Financování je v této příručce také pojato jako výzva, protože shromažďování potřebných finančních prostředků může být obtížné. Ale jakmile společenství tento počáteční problém překonají, v konkrétním projektu mohou být získané finanční prostředky využity jako zdroj potřebný k posunutí transformace energetiky vpřed. Například v Německu byla transformace označovaná německým termínem *Energiewende* (obrat v energetice) prosazována především díky investicím zemědělců, společenství a občanů.

4. ZÍSKÁNÍ VEŘEJNÉ PODPORY PRO OBNOVITELNÉ ZDROJE

Hlavní překážkou pro obnovitelné zdroje může být místní odpor vůči energetickým projektům. Někdy není těžké porozumět tomu, proč: příliš často jsou společenstvím občanů vnucovány rozsáhlé projekty stavebního rozvoje, k nimž mají místní obyvatelé minimální možnost se vyjádřit, upozornit na své obavy ve vztahu k nim nebo se na nich podílet. Ale pokud jsou do projektu zapojeni občané, nebo ještě lépe, pokud jej vlastní, může se vstřícnost vůči projektu a jeho podpora výrazně zvýšit.

Různé studie prokázaly, že míra důvěry lidí v projekty komunitní energetiky roste. Veřejná podpora obnovitelné energie v Dánsku se významně zvýšila v souvislosti s rozvojem družstev pro větrnou energii a požadavkem, aby subjekty stavebního rozvoje větrných projektů prodávaly podíly místním občanům.

Pokud jsou lidé do určitého projektu zapojeni, je mnohem pravděpodobnější, že ocení jeho přínosy a akceptují i jeho negativní aspekty. Mají také lepší předpoklady ke zmírňování negativních dopadů, například pečlivým výběrem umístění větrných elektráren v jejich místní lokalitě.

Veřejná podpora pro obnovitelné zdroje souvisí s úrovní povědomí lidí. Čím více lidí ví o problémech souvisejících s energetikou, tím je pravděpodobnější, že budou podporovat obnovitelné technologie. Do přechodu k energetickému systému produkujícímu čistou

a bezpečnou energii je třeba zapojit občany, aby se stali součástí řešení.

Mnoho projektů komunitní energetiky se zaměřuje na poskytování informací a věnuje se terénní sociální práci, čímž zvyšuje podporu těchto projektů u široké veřejnosti. Přemýšlejte o způsobech, jak můžete do svého projektu zahrnout osvětu.

5. ŘEŠENÍ ENERGETICKÉ CHUDOBY

Řada energetických projektů ve vlastnictví společenství poskytuje lidem zapojeným do tohoto společenství určitý příděl elektřiny za nižší ceny. Ve Velké Británii byly mnoha občanům, kteří si nemohli dovést platit své účty za energii, stanoveny dražší průběžně hrazené tarify („pay-as-you-go“). Díky komunitnímu projektu Brixton Solar získali místní obyvatelé místo toho zdarma určitý objem elektřiny generované solárními panely na střeších jejich domů. V rámci projektu jsou také organizovány workshopy, které mají lidem pomoci snižovat spotřebu energie a účty za energie.

Společenství, která vlastní prostředky k výrobě vlastní energie, mají větší kontrolu nad náklady, nemají důvod lidem energii předražovat a neúčtují jim vyšší ceny jako velké energetické společnosti. Další informace o projektu Brixton Solar a organizaci Repowering London naleznete v následujícím textovém rámečku.

6. PODPORA VAŠÍ MÍSTNÍ EKONOMIKY

Projekty komunitní energetiky generují dvakrát až osmkrát vyšší místní příjmy než projekty realizované externími subjekty (jak ukázaly projekty solární a větrné energie). Vytvářejí pracovní místa a mohou pomoci vytvořit lokální trhy s energií, kde mají spotřebitelé možnost nakupovat energii za stabilní a spravedlivou cenu.

Mohou také podpořit evropské inovace. Vzhledem k jejich místnímu charakteru mohou společenství podporovat vznik fotovoltaického průmyslu v Evropě, protože je pravděpodobnější, že podpoří lokálního nebo regionálního výrobce solárních panelů, který uplatňuje vysoké sociální a environmentální standardy.

Mladí stážisté z Brixton Energy Solar 2, projektu organizace Repowering.
© Repowering London

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

REPOWERING LONDON | VELKÁ BRITÁNIE

Repowering London je nezisková organizace, kterou v roce 2013 založili Afsheen Rashid a Agamemnon Otero. Vznikla ze skupiny dobrovolníků s cílem vytvářet projekty komunitní energetiky v oblasti sociálního bydlení; jejich prvních pět projektů bylo realizováno na sídlištích sociálního bydlení v Londýně. Cílem Repowering London je předat energetiku do rukou Londýňanů tak, aby ji nevlastnil velký průmysl. Repowering London podporuje společenství při rozvoji energetických projektů, v jejichž rámci se vyrábí obnovitelná energie pro občany a utváří lepší budoucnost pro jejich společenství.

Organizace Repowering London si uvědomuje, nakolik je důležité rozvíjet činnost družstev, v nichž se mohou členové společenství vyjádřit k tomu, kterým směrem se mají projekty ubírat. Vytvoření demokratického modelu je zásadním předpokladem pro úspěch těchto projektů komunitní energetiky, protože posiluje postavení společenství a

Mladí stážisté z Brixton Energy Solar 2, projektu organizace Repowering.
© Repowering London

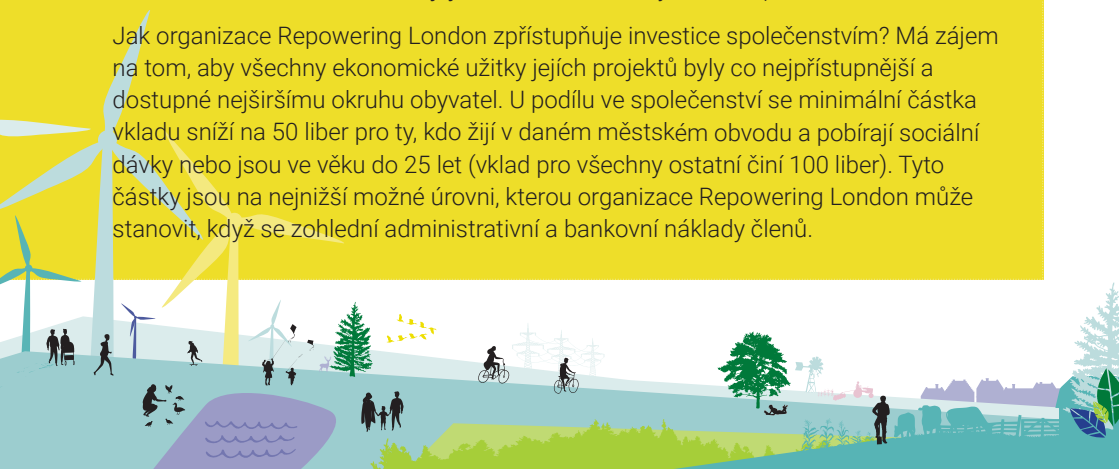

je příkladem toho, jak může fungovat komunitní demokracie. Místní občané se mohou stát členy družstva za poplatek ve výši jedné libry měsíčně, což jim dává hlasovací právo v rozhodovacích procesech družstva. Tyto rozhodovací procesy podporují zdravou spolupráci mezi společenstvími, orgány a veřejným sektorem.

Smyslem členství v družstvu za poplatek jedné libry je zpřístupnění pro organizaci Repowering London a členy jejího společenství. Organizace instaluje solární panely na budovy ve veřejném vlastnictví a podle jejího kréda by každý, kdo žije v daném městském obvodu, měl mít možnost vyjádřit se k tomu, jak jsou projekty řízeny, aniž by musel investovat stovky liber. Je uplatňován systém „jeden člen – jeden hlas“, což znamená, že všichni členové mají stejnou možnost kandidovat na funkci člena správního orgánu, vznášet otázky a rozhodovat o tom, jak je vynakládán komunitní fond (prostřednictvím hlasování na valné hromadě nebo ve funkci člena správního orgánu). Tento fond se poté používá k podpoře projektů v dané městském obvodu, což umožňuje společenstvím předkládat vlastní řešení problémů a získat podporu při navrhování těchto řešení.

Organizace Repowering London klade velký důraz na upevňování kolektivu prostřednictvím různých akcí společenství, jako je například Greener Living Day (Den ekologičtějšího života). V rámci této akce členům společenství umožnila, aby se dozvěděli více o komunitní energetice a setkali se s dalšími podobně smýšlejícími lidmi, kteří sdílejí stejnou vizi. S podobným záměrem vysílá organizace Repowering London své zástupce pro propagaci komunitní energetiky do škol a místních komunitních center s cílem pořádat workshopy a diskuse o fascinujících přínosech komunitní energetiky. Je také iniciátorem vzdělávacího programu pro mládež, který má oficiální akreditaci a mladí lidé jej mohou uvést ve svých životopisech.

Jak organizace Repowering London zpřístupňuje investice společenstvím? Má zájem na tom, aby všechny ekonomické užitky jejích projektů byly co nejprístupnější a dostupné nejširšímu okruhu obyvatel. U podílu ve společenství se minimální částka vkladu sníží na 50 liber pro ty, kdo žijí v daném městském obvodu a pobírají sociální dávky nebo jsou ve věku do 25 let (vklad pro všechny ostatní činí 100 liber). Tyto částky jsou na nejnižší možné úrovni, kterou organizace Repowering London může stanovit, když se zohlední administrativní a bankovní náklady členů.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

REPOWERING LONDON | VELKÁ BRITÁNIE POKRAČOVÁNÍ

„Realizací těchto projektů můžeme změnit vnímání energetiky, společenství a přístupu k životu. Sdílením tohoto narativu se snažíme zapůsobit na co největší počet lidí a čím více jich oslovíme, tím větší počet našich příběhů předávají dál. S těmi příběhy se to má tak, že čím častěji jsou vyprávěny, tím zřetelněji se vyjevuje jejich pravdivost. Doufejme, že jednoho dne již nebudeme muset naše příběhy vyprávět, protože samotný narativ se promění v realitu, v níž všichni žijeme.“

DAVE FULLER, MANAŽER STŘEŠNÍCH PROJEKTŮ ORGANIZACE REPOWERING LONDON.

TENTO PROJEKT NÁM UKAZUJE, JAKÉ MNOŽSTVÍ RŮZNÝCH PŘÍNOSŮ MŮŽE POSKYTNOUT JEDNA ORGANIZACE KOMUNITNÍ ENERGETIKY!

- Místní občané vnímají solární panely jako něco, co je pro ně přístupné a podporují obnovitelné zdroje.
- Finanční podpora komunitnímu centru v Loughborough zajistila pomoc prostřednictvím financování dodávky 4 494 obědů dětem.
- Projekt podporuje občany v energetické chudobě tím, že věnuje 20 % zisku z projektu Brixton Solar na Komunitní program úspor energie (CEEF). Tento program přímo pomáhá členům společenství žijícím v energetické chudobě tím, že renovuje domy kvalitnější izolací, zavádí další vylepšení energetické účinnosti a organizuje vzdělávání v oblasti chování směřujícího k úsporám energie.
- Organizace Repowering London školí sociálně zranitelné mladé lidi v okolí a vytváří z nich odborníky na energetickou problematiku. Po absolvování několikátýdenní energetické stáže mohou tito mladí lidé poskytovat vysoce kvalitní energetické poradenství nebo sami rozvíjet projekty obnovitelných zdrojů.

Jedna z mladých stážistek z Brixton Energy Solar 2, projektu organizace Repowering. © Repowering London

7. POSÍLENÍ SPOLEČENSTVÍ

Členové společenství, jež začala úspěšně realizovat projekty v oblasti obnovitelné energie, nabývají při kolektivních aktivitách sebedůvěry a jsou na své počiny právem hrdí. Rozvíjejí cenné dovednosti a upevňují své vzájemné vztahy. U společenství, která spolupracovala na určitém projektu čisté energie, je mnohem větší pravděpodobnost, že uvedou do pohybu i další projekty, z nichž bude mít prospěch i jejich společenství.

8. PŘEROZDĚLOVÁNÍ ZISKŮ

Sdílení finančních přínosů projektu je dalším aspektem, který společenství posiluje a mnoho projektů komunitní energetiky disponuje programy financování omezeného rozsahu, z nichž jsou rozdělovány granty místním dobrovolnickým skupinám a zájmovým sdružením. Například síť Wadebridge Renewable Energy Network (WREN) ve Velké Británii dříve za malý poplatek zajišťovala propojení kupujících a dodavatelů, zejména v případě solární energie. O tom, která místní skupina získá financování, rozhodovali její členové.

V souvislosti s tím, jak se vládní podpora pro domácí střešní solární energii snižovala a posléze byla zcela ukončena, byla i tato činnost utlumena a zcela ustala. Síť WREN však měla v té době dobré předpoklady k tomu, aby převzala správu komunitních fondů ve výši 70 000 liber ročně, jež byly tvořeny příjmy z místních komerčních větrných a solárních farem, které jsou rozdělovány místním neziskovým a dobrovolným organizacím prostřednictvím sítě místních výborů. Takové finanční programy mohou společenství revitalizovat z ekonomického i sociálního hlediska.

PŘÍNOSY KOMUNITNÍ ENERGETIKY

KAPITOLA 3

Publikace organizace Friends of the Earth Europe a REScoop.eu o přínosech komunitního vlastnictví energetiky.

https://www.foeeurope.org/sites/default/files/renewable_energy/2017/the_benefits_of_community_ownership.pdf

CE Delft: The potential of energy citizens in the European Union (Potenciál občanů v oblasti energetiky v Evropské unii).

<https://www.foeeurope.org/potential-energy-citizens-european-union-260916>

Oficiální publikace EU o energetických společenstvích a sociálních inovacích.

<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/energy-communities-overview-energy-and-social-innovation>

RŮZNÉ FORMY PROJEKTŮ KOMUNITNÍ ENERGETIKY

KAPITOLA 4	KOMUNITNÍ ENERGETIKA: ZÁKLADNÍ IDEA	28
KAPITOLA 5	DRUŽSTVA	31
KAPITOLA 6	ZÁJMOVÁ SDRUŽENÍ, SVĚŘENSKÉ FONDY A JINÉ FORMY	37
KAPITOLA 7	OBCE A MÍSTNÍ ORGÁNY: IDEÁLNÍ PARTNER	43

Bro Dyfi Community Renewables Ltd (BDCR) je velšská komunitní společnost působící v oblasti obnovitelné energie. Zaměřuje se na podporu projektů týkajících se větrné energie a dalších obnovitelných zdrojů energie, které jsou přínosem pro místní obyvatele a podléhají značné míře místní kontrole. © BDCR

KOMUNITNÍ ENERGETIKA: ZÁKLADNÍ IDEA

KAPITOLA 4

28 |

„Komunitní energetikou“ se rozumí společenství lidí, kteří spolupracují na energetických záležitostech. Komunitní energetika je široký pojem, může označovat kolektivní kampaně prosazující transformaci, kolektivní investice do solárních panelů, ale také vlastnictví společnosti dodávající energii nebo dokonce distribuční sítě. Někteří lidé spolupracují neformálně, zatímco jiní zakládají právní subjekty. V závislosti na konkrétní činnosti může mít komunitní energetika různé formy.

Mezi různé právní formy používané ke zřizování místních energetických společenství patří (kromě jiného) družstva, veřejné obchodní společnosti, společnosti s podílem společenství, nadace, neziskové organizace, svěřenské fondy a sdružení. Právní forma, kterou si zvolíte, závisí na vašich potřebách a pravidlech týkajících se družstev a organizací ve vaší zemi.

Existují také další možnosti, které kombinují níže uvedené koncepty a propojují činnosti související s energetickým společenstvím se stávající organizací. V konečném důsledku není nejdůležitější zvolená struktura, ale váš cíl a činnosti, které na podporu energetické demokracie realizujete.

VÍTE ŽE?

NEJDE JEN O ELEKTŘINU: VYTÁPĚNÍ A CHLAZENÍ, DOPRAVA A ELEKTŘINA, IMPOZANTNÍ KOMBINACE!

Když uvažujeme o komunitní energetice, lidé mají tendenci představovat si šťastnou skupinku lidí, kteří stojí před větrnou nebo solární farmou. Vlastnictví energetiky občany se však neomezuje pouze na elektřinu a energetická demokraticke vstupuje také do odvětví výroby tepla a dopravy. Aby byl celý energetický systém udržitelnější, lokálnější a účinnější, je třeba v oblasti vytápění a chlazení a dopravy podniknout stejné kroky jako v případě elektřiny.

Nejlepší je uvažovat a plánovat ve všech třech těchto sektorech. V této příručce jsou uvedena opatření a praktické příklady pro oblasti mobility a vytápění, které nabízejí jasné a inspirativní podněty. Zpočátku byste se neměli snažit dělat všechno najednou, ale postupně v souvislosti s tím, jak bude vaše organizace růst, můžete rozvíjet nové činnosti.

Existuje mnoho řešení pro obnovitelné vytápění na základě zdrojů ve vaší oblasti. Může se jednat o partnerství s venkovskými oblastmi za účelem poskytování bioenergie (zbytky z lesnictví a dřevní zbytky, hnůj hospodářských zvířat, zemědělská biomasa atd.), nebo o využívání přebytečného tepla z místního průmyslu, které lze odvádět zpět do sítě dálkového vytápění, či o spolupráci s vlastní obcí ohledně odpadového hospodářství a provozování kanalizační infrastruktury, využívání blízké řeky atd.

A dobrou zprávou je, že všechny tyto decentralizované projekty mohou být i ve vlastnictví občanů. Například ve městě Eeklo v Belgii vyhlásil místní úřad výběrové řízení na výstavbu rozsáhlé sítě dálkového vytápění, jehož požadavkem bylo stoprocentní pokrytí energetických potřeb energií z obnovitelných zdrojů a minimálně třicetiprocentní podíl vlastnictví občanů. Vítězné konsorcium to zaručilo prostřednictvím partnerství s belgickým energetickým družstvem Ecopower. Více o projektu Eeklo se dočtete v kapitole o větrné energii.

Existuje také mnoho řešení v oblasti mobility, například programy sdílení vozidel a komunitní projekty, které provozují nabíjecí centra pro elektrická vozidla. Například Partago je družstvo pro sdílení elektrických vozidel, které bylo založeno v roce 2015 a provozuje vozový park s celkovým počtem 74 elektrických vozidel. Více informací o družstvu Partago a organizaci The Mobility Factory naleznete v kapitole o mobilitě a dopravě.

KOMUNITNÍ ENERGETIKA: ZÁKLADNÍ IDEA

KAPITOLA 4

DEFINOVÁNÍ KOMUNITNÍ ENERGETIKY

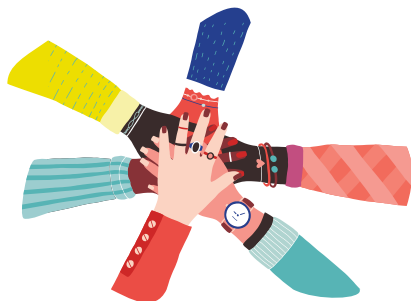
Existuje mnoho různých způsobů, jak definovat komunitní energetiku. Pro účely této příručky se komunitní energetikou rozumí jakýkoli projekt nebo iniciativa, v jejímž rámci se lidé formou vlastnictví nebo účinného vlivu podílejí na provozu obnovitelné energie nebo služeb souvisejících s energií. Za významné iniciativy komunitní energetiky také považujeme projekty zaměřené na energetickou účinnost, jež fungují tak, že se společenství podílí na společném snižování spotřeby energie.

Balíček opatření EU týkajících se čisté energie obsahuje dvě různé právní definice projektů komunitní energetiky. Zaprvé, společenství pro obnovitelné zdroje, která jsou definována ve směrnici o obnovitelných zdrojích energie, a zadruhé, občanská energetická společenství, která jsou definována ve směrnici o vnitřním trhu s energií. Tyto definice jsou do značné míry podobné, ale dvojí vymezení vzniklo kvůli tomu, že dva různé útvary pracovaly současně na obdobných právních předpisech. Obě definice mají nejdůležitější věci společné, obě vyžadují, aby účelem energetických společenství byly environmentální a sociální hodnoty nebo hodnoty spjaté s místní ekonomikou, nikoli zisk. Obě požadují, aby kontrola nad projektem byla v rukou jiných subjektů, než nadnárodních společností a velkých korporací, tedy „reálných osob“ jako jsou občané, družstva nebo místní orgány. Existují určité rozdíly v požadavcích na přípustné členství a teoreticky se pouze v případě společenství pro obnovitelné zdroje vyžaduje, aby předmětem jejich činnosti byla výhradně obnovitelná energie. Hlavní věcí je nenechat se různými definicemi zmást nebo odvést od jádra věci, jsou to především užitečné právní definice, které uznávají hodnotu zapojení společenství do transformace energetiky.

DRUŽSTVA

KAPITOLA 5

Jednou z velmi dobrých variant energetického projektu je založení družstva, skupiny občanů, kteří se organizují, aby společně pracovali na konkrétním tématu ve prospěch svého společenství. Družstva se mohou zabývat otázkami jako jsou potraviny, bydlení, doprava, finance – a energetika. Mnoho projektů komunitní energetiky v celé Evropě představují družstva nebo takzvaná REScoops (družstva pro obnovitelné zdroje).

Pokud jde o energetiku, družstva mohou vykonávat mnoho různých činností (více o těchto činnostech se dozvíte dále v této příručce). Při posuzování družstev je důležité podívat se na to, co dělají, ale také jak a proč to dělají.

Zprv, hlavním cílem družstev není vytvářet finanční zisk, ale zlepšovat životní podmínky jejich společenství. To neznamená, že družstva nevytvářejí zisk, ale ten připadne přímo jeho členům, nebo je reinvestován do projektů, které zlepšují přírodní, sociální nebo ekonomické prostředí společenství.

Zadruhé, družstvo je organizováno demokratickým, otevřeným a transparentním způsobem. Týká se to jak vnitřní organizace, tak finančního rozhodování. Členové se například mohou rozhodnout, jak využít zisk družstva a jak sestavit a řídit svůj tým. Důležitým charakteristickým rysem je také to, že všichni členové mají jeden hlas, bez ohledu na výši svého vkladu. Tyto dva charakteristické rysy společně odlišují družstva od tradičních podniků.

DRUŽSTVA

KAPITOLA 4

VZNIK ENERGETICKÝCH DRUŽSTEV

Některá z nejstarších známých družstev vznikla ve Velké Británii kolem roku 1840, kdy se skupina tkalců během hladomoru zorganizovala, aby společně nakupovali jídlo a dávali je k dispozici hladovějícím lidem v jejich společenství.

V Itálii byly kvůli odlehlosti některých alpských venkovských oblastí a jejich nedostatečnému přístupu k hlavní síti na začátku 20. století investovány finanční prostředky do vzniku několika energetických družstev, která provozovala vodní elektrárny. Jako další příklad lze uvést družstvo SECAB, Società Elettrica Cooperativa dell'Alto But. Bylo založeno v roce 1911 a přineslo mnoho sociálních výhod, jako jsou bezplatné dodávky elektřiny, finanční dotace pro dobročinné organizace a sdružení a bezplatná odborná školení pro mladé elektrikáře.

Dalším příkladem z průmyslové éry je družstvo Vooruit z belgického Gentu, které zřídili aktivisté ze socialistických hnutí, aby zabránili negativním aspektům industrializace, jako jsou nebezpečné pracovní podmínky, podvýživa, chudoba. Hnutí založilo družstevní banky a supermarkety, aby vyhovělo potřebám svého společenství.

V některých zemích byl rozvoj elektrárenského odvětví doprovázen vznikem mnoha družstev, například v Dánsku nebo Německu, kde zemědělci a další venkovská společenství organizovali distribuci energie ve svém regionu. V Německu dodávalo elektřinu do venkovských oblastí více než 6 000 energetických družstev.

Některá energetická družstva jsou těsněji spjata s jednou ekonomickou funkcí, jako je spotřeba, nebo výroba (čímž se podobají tradičním družstvům spotřebitelů, pracovníků nebo výrobců). Jiná kombinují různé ekonomické činnosti (výroba a spotřeba).

Určitá energetická družstva nabízejí možnost volby mezi různými funkcemi, jiná zavádějí omezení.

- Existují družstva, která vyžadují, aby jeho odběratelé byli členy družstva.

- Další zase nabízejí možnost jednoduše do družstva investovat bez využívání jeho služeb coby výrobce nebo spotřebitel, což může přilákat investory mimo rámec oblasti, do které družstvo dodává své výrobky.
- Jsou rovněž družstva, která nabízejí příležitost být spotřebitelem bez investice do družstva, což může rozšířit okruh jeho zákazníků.

Existují různé způsoby, jak organizovat správu a řízení v rámci družstva, a obvykle vycházejí ze sedmi zásad Mezinárodního družstevního svazu (International Cooperative Alliance, ICA), které jsou založeny na Rochdalských zásadách. REScoop.eu, Evropská federace občanských energetických družstev, začlenila zásady ICA do své Charty.

Zatímco řada zemí zakotvila do vnitrostátní právních předpisů právní formy pro družstva, zásady ICA lze začlenit do jakékoli jiné právní formy mimo rámec družstev (např. do zakládajících stanov). Stále více organizací dnes realizuje svou vnitřní správu a řízení na základě těchto zásad.

SEDM ZÁSAD ICA PRO DRUŽSTVA

1. Dobrovolné a otevřené členství
2. Demokratická kontrola členů
3. Ekonomická účast členů
4. Autonomie a nezávislost
5. Vzdělávání, odborná příprava a informace
6. Spolupráce mezi družstvy
7. Zájem o společenství

Výzvou, jíž družstva čelí obecně, je okolnost, že většina jejich členů pracuje dobrovolně. Z tohoto důvodu ještě nabývá na významu potřeba zajistit společné porozumění, sdílení hodnoty a cíle, zdravou komunikaci a přiměřené rozložení pracovní zátěže ve skupině.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

ENERGETICKÉ DRUŽSTVO, KTERÉ VYBUDOVALO PROJEKT OBNOVITELNÉ ENERGIE PRO MASY: ECOPOWER | BELGIE

Všechno to začalo před třiceti lety u malého kuchyňského stolu projektem společného bydlení ve starém vodním mlýně ve vlámské vesnici Rotselaar v Belgii. Dirk Vansintjan, dlouholetý aktivista, si uvědomil, že kampaň proti jaderné energetice není tím, čemu by chtěl věnovat veškerou svou energii. Chtěl se také zapojit do vytváření řešení.

Při pohledu na starý vodní mlýn Dirka a ostatní členy jeho společenství napadlo: „Co kdybychom to tady znovu uvedli do provozu a vyráběli tak energii?“ Vzniklo tak družstvo Ecopower. Jeho první obnovitelná elektřina byla vyrobena v 90. letech 20. století vodní turbínou umístěnou právě v tomto mlýně. Dirk tam dodnes žije, je to krásné místo, které sdílí se svou rodinou a přáteli.

Z projektu se pomalu, ale jistě stalo energetické družstvo a díky rostoucímu počtu členů byly instalovány nové větrné turbíny a solární panely. Dnes družstvo zásobuje sto procentně obnovitelnou energií více než 50 000 domácností.

Vodní mlýn ve vesnici
Rotselaar, kde se zrodilo
družstvo Ecopower.
© Ecopower

Ecopower si zisk ze svých činností v oblasti dodávek energie neponechává: veškeré přebytky jsou znovu investovány do nových projektů v oblasti obnovitelné energie a energetické účinnosti. Všichni členové družstva mohou každý koupit maximálně 20 družstevních podílů a každý z 60 000 členů má jeden hlas na valné hromadě. Pokud si někdo nemůže podíl finančně dovolit, nabízí se potenciálním členům možnosti, jak to řešit.

Prostřednictvím 23 větrných turbín, tří malých vodních elektráren, jednoho kogeneračního zařízení a 322 decentralizovaných solárních fotovoltaických zařízení na střechách škol, veřejných budov a domů dnes družstvo dodává v belgické provincii Flandry zhruba 1,64 % elektřiny pro domácnosti. Družstvo Ecopower také realizuje úspory energie: pomohlo svým členům snížit spotřebu elektřiny ze sítě na polovinu. Polovina jeho členů si na střechu nainstalovala fotovoltaické panely.

Díky tomu, že občanům bylo umožněno vlastnit větrné turbíny, solární panely, malé vodní elektrárny a továrnu na pelety, zaznamenala společnost Ecopower ze strany občanů podporu obnovitelné energie a vstřícný postoj k ní.

SPOLUPRÁCE MEZI DRUŽSTVY

V roce 2013 družstvo Ecopower založilo REScoop.eu, Evropskou federaci družstev pro energii z obnovitelných zdrojů, jejíž neustále rostoucí síť v současné době čítá 1 500 evropských družstev typu REScoop a 1 000 000 zapojených členů těchto družstev.

Družstvo Ecopower bylo také průkopníkem v oblasti spolupráce s městy a obcemi jako Eeklo, Gent, Antverpy, Lovaň, Beersel,.... Bylo jedním z prvních energetických družstev, která objevila potenciál spolupráce družstev a místních samospráv.

Dirk je přesvědčen, že družstevní model pomáhá budovat ekonomiku, která slouží lidem a společnosti, přičemž ekologický a sociální dopad má přednost před ziskem.

„V uplynulých dvou desetiletích jsme v západní Evropě zaznamenali vlnu iniciativ na úrovni nejširších vrstev, občanů, kteří podnikli kroky směřující k využití příležitostí transformace energetiky – od fosilní a jaderné energie k obnovitelným zdrojům, od centralizovaného systému k decentralizovanému, od plýtvání energií k jejímu racionálnímu využívání. **Pro občany je to jedinečná příležitost aktivně se zapojit do oblasti výroby a distribuce energie budoucnosti.**“

DRUŽSTVA

KAPITOLA 5

VYTRVEJTE VE SVÉM ÚSILÍ

Družstva se ukázala být jednou z nejstabilnějších forem projektů komunitní energetiky, protože lidé do těchto projektů přinášejí své zanícení pro věc. V zaměstnání můžete zůstat, i když se vám některé jeho aspekty nelíbí, ale u dobrovolné činnosti hraje roli v tom, proč u ní vydržíte, nejčastěji motivace. Ta hodně závisí na tom, jak se ve skupině cítíte, a proto je zásadní věnovat čas a úsilí nastolení zdravé dynamiky ve skupině.

Více o tom v kapitole 8, čtěte dál!

A rozvíjejte dál spolupráci!

Organizace Seeds for Change má skvělé informační zdroje v problematice družstev a komunitní práce. <https://www.seedsforchange.org.uk/resources>

Charta REScoop.eu. <https://www.rescoop.eu/toolbox/rescoop-eu-charter>

Factsheet from German perspective (Informativní přehled z hlediska německých podmínek).

https://compete4secap.eu/fileadmin/user_upload/Fact_Sheets_English/7_Fact_Sheet_Energy_Cooperatives.pdf

Community benefits factsheet from Scotland (Informativní přehled o přínosech komunitního systému ze Skotska). <https://www.localenergy.scot/communitybenefits toolkit>

Guidebook for energy communities in Ireland (Průvodce energetickými společenstvími v Irsku). <https://www.rescoop.eu/toolbox/sustainable-energy-communities-handbook-ireland>

ZÁJMOVÁ SDRUŽENÍ, SVĚŘENSKÉ FONDY A JINÉ FORMY KAPITOLA 6

Družstva představují solidní právní formu pro demokratické vlastnictví a provozování vašeho energetického projektu. Nejsou však jediným řešením a pro váš projekt jsou k dispozici další možnosti. V některých zemích je zřízení družstva dlouhý proces a vyžaduje orientaci v mnoha správních pravidlech. Snadnějším prvním krokem mohou být i jiné formy a vaše skupina se může později vyvinout směrem k formě družstva. Je užitečné ověřit, jaké jsou zákonné požadavky ve vaší zemi. U většiny z níže uvedených forem potřebujete jednoduché programové prohlášení nebo zřizovací listinu, ale i jejich sestavení může být samo o sobě pro váš tým stejně užitečným krokem.

V Německu můžete zvolit formu zapsaného spolku (Verein, e.V.), zaregistrovat se jako zájmové sdružení/organizace, což znamená, že místo akcionářů budete mít členy a vlastní kapitál lze získat pouze formou bezúročných členských příspěvků nebo podřízených půjček. V zájmovém či jiném sdružení však musí mít idealistická náplň činnosti vždy přednost před obchodními zájmy.

Jinou možností je zaregistrovat se jako společnost s ručením omezeným, a to buď zisková (GmbH) nebo nezisková (gGmbH). To by mohlo být jednodušší v případech, že máte různorodé aktivity. Forma GmbH sice umožňuje získat vlastní kapitál nad rámec podřízených půjček, ale přímé zapojení občanů v jiné formě než jako akcionáři nebo společníci je obtížné. Drtivá většina občanských větrných farem v Německu jsou ve skutečnosti buď družstva, nebo komanditní společnosti (KG), přičemž občané jsou komanditisté a komplementářem je společnost s ručením omezeným (GmbH). Tento typ spolupráce se realizuje v rámci subjektu známého jako GmbH & Co. KG.

ZÁJMOVÁ SDRUŽENÍ, SVĚŘENSKÉ FONDY A JINÉ FORMY

KAPITOLA 6

V Belgii se neziskové sdružení nazývá asbl nebo vzw. Tento typ organizace nevyvíjí činnost kvůli tvorbě zisku nebo má zisk jako vedlejší účel činnosti. Zisk lze použít pouze k účelům, které neslouží soukromému zájmu, a nelze jej přímo ani nepřímo rozdělit zakladatelům, členům, členům správních orgánů ani nikomu jinému. Členové sdružení, členové správních orgánů a členové dozorčí rady jsou zváni na valnou hromadu neziskových sdružení a vedení je poté ze zákona povinno odpovídat na otázky během valné hromady.

V Irsku není výběr vhodné právní formy pro skupinu komunitní energetiky úplně jednoznačný. Skupiny mají tendenci volit nejčastěji formu družstva, ale irské právní předpisy upravující činnost družstev pocházejí z roku 1893, takže pro oblast výroby energie nejsou optimální. Dva dobré příklady organizací, kde tato forma funguje, představují družstva Aran Islands Energy a Claremorris Energy.

Další možností je společnost s ručením omezeným, avšak tato právní forma umožňuje maximální počet 149 společníků, což je při utváření komunitního projektu omezující a brání to klíčovému aspektu komunitní energetiky: příležitosti zapojit velký počet dalších lidí. Jako společnost s ručením omezeným byla založena větrná farma v Templederry.

Mnoho komunitních organizací a sociálních podniků je založeno jako společnosti s ručením omezeným zárukou (company limited by guarantee). Tato právní forma však nemá žádné podíly či akcie ani společníky a neumožňuje vyplácení dividend. Z tohoto důvodu investice do těchto společností představují dary a investor nemůže čekat jejich návratnost.

Veřejně obchodovatelné akciové společnosti (public limited company, PLC) jsou možná nejatraktivnější právní formou pro projekty energetického společenství. Z právního hlediska představuje veřejně obchodovatelná akciová společnost (v podobě „public limited company“) společnost s omezeným ručením, která nabídla akcie široké veřejnosti, držitelé těchto akcií mají omezené ručení a počet těchto akcií může být neomezený. Mohou být také vytvořeny na základě individuálně uzpůsobené společenské smlouvy nebo stanov, které mohou být koncipovány tak, aby obsahovaly mnoho zásad platných pro družstva s moderními podmínkami práce. V Irsku dosud nebyly zřízeny žádné společnosti tohoto typu.

Ve Velké Británii a ve Skotsku existuje skvělá tradice svěřenských fondů. Jen ve Skotsku působí více než 140 rozvojových svěřenských fondů. Většinou byly zřízeny k tomu, aby daly svému společenství větší slovo v rozhodovacích procesech, které se jej dotýkají, a sice prostřednictvím vlastnictví nebo správy aktiv, případně aktivní role v celkovém rozvoji jejich lokality.

Rozvojové svěřenské fondy jsou komunitní organizace, které:

- jsou vlastněny a spravovány místním společenstvím,
- usilují o udržitelnou obnovu společenství nebo řeší řadu ekonomických, sociálních, environmentálních a kulturních problémů v rámci společenství,
- jsou nezávislé, ale snaží se spolupracovat s jinými soukromými, veřejnými a jinými organizacemi, jako jsou charitativní organizace,
- nejsou provozovány pro zisk.

Na rozdíl od jiných zemí se energetická družstva ve Velké Británii z velké části omezují na zajišťování příjmů pro své členy prodejem elektřiny. V kontextu, kdy tržní struktury výrazně znesnadňovaly energetickým družstvům dodávat elektřinu svým členům, protože za to tato družstva byla regulačním orgánem penalizována, se ve Spojeném království objevily tzv. společnosti prospěšné pro společenství (Community Benefit Society neboli Bencom).

Bencom funguje podobně jako družstvo (viz Solární družstvo edinburského společenství), včetně zásady jeden člen, jeden hlas. Od družstev se však Bencom liší tím, že se část vytvořeného zisku musí vrátit do místního společenství. Jinými slovy, musí zajišťovat ekonomické užitky i pro příjemce mimo rámec členské základny, již mohou tvořit geograficky rozptýlená zájmová společenství. Bencom proto často poskytuje granty pro účely místního rozvoje, které sahají od opatření v oblasti energetické účinnosti až po vzdělávací stipendia.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

SOLÁRNÍ DRUŽSTVO EDINBURSKÉHO SPOLEČENSTVÍ ECSC | SKOTSKO

Společnost Edinburgh Community Energy Co-operative Ltd byla založena s cílem nabídnout obyvatelům Edinburku způsob, jak podporovat a rozvíjet obnovitelnou a nízkouhlíkovou výrobu energie ve městě. Zakladatelé se při přípravě svého projektu zamýšleli nad mnoha různými možnými právními formami. Důležité ale bylo, že se mohli soustředit na realizaci velkého solárního projektu pro město. Nakonec vytvořili Solární družstvo edinburského společenství (Edinburgh Community Solar Co-operative, ECSC), které je vlastně Bencom.

**MÍSTNÍ
PROJEKT**

Děti na základní škole
slaví zahájení činnosti
Solárního družstva edinburského
společenství. © Edinburgh Solar Coop

Družstvo zahájilo v roce 2015 nabídku podílů s cílem získat finanční prostředky na instalaci solárních panelů na řadu budov městské rady po celém Edinburku. Využilo model nabídky podílů ve společenství a řadoví občané z celého Edinburku byli vyzváni, aby se do projektu zapojili nákupem podílů v hodnotě 250 liber. Nabídka byla úspěšná a vynesla finanční prostředky v celkové výši 1,4 milionu liber.

V době vzniku družstva ECSC na samém konci roku 2013 měl Edinburk ve srovnání s jinými městy ve Velké Británii nižší počet solárních panelů. Bylo to vysvětlováno tím, že mnoho lidí žije v bytových domech bez přístupu na střechu. Prostřednictvím kolektivního vlastnictví solárních panelů instalovaných na budovách společenství nabídlo družstvo ECSC obyvatelům Edinburku způsob, jak udělat něco pozitivního v oblasti změny klimatu. Tím městu pomohlo stát se čistším a ekologičtějším a zároveň zajistilo finanční přínos pro obyvatele a společenství jako celek. To byla vždy klíčová věc, na kterou byl kladen důraz, nikoli to, jakou přesnou právní formu skupina měla.

Dnes družstvo ECSC pokračuje ve výrobě solární energie z 24 hostitelských budov v Edinburku a vrací zisky jak přímo členům družstva, tak i společenství prostřednictvím Fondu komunitních užitků, který začal fungovat v roce 2018. Zahájilo také práci na druhé fázi projektu, která – jak jeho členové doufají – povede k instalaci více solárních panelů a technologií na úsporu energie do nových lokalit.

Družstvo ECSC úzce spolupracuje s místní samosprávou. V roce 2012 se městská rada v Edinburku zavázala „podpořit rozvoj projektů komunitní energetiky“. Družstvo ECSC bylo jedním z prvních, které tento závazek využilo.

ZÁJMOVÁ SDRUŽENÍ, SVĚŘENSKÉ FONDY A JINÉ FORMY

KAPITOLA 6

Příklady z různých zemí ukazují, jak často existuje několik souběžných možností a jak se národní kontexty výrazně liší. Zásadní informací je to, že legislativní prostředí v jednotlivých zemích nabízí dané skupině osob možnost úředně si zaregistrovat právní subjekt nezávislý na jednotlivcích, kteří jej tvoří, což umožňuje větší odpovědnost.

Když mapujete, co se děje ve vašem společenství, dávejte pozor na to, jaké právní formy existují, co ve vaší lokalitě funguje, a poraďte se o výhodách a nevýhodách různých forem s lidmi, kteří mají v tomto směru zkušenosti. A nakonec si uvědomte, že právní forma není nejdůležitějším rozhodnutím, které budete muset učinit – struktura je v prvé řadě nástrojem k dosažení vašich cílů.

Jak založit zájmové sdružení – obecné pokyny.

<https://www.wildapricot.com/articles/how-to-start-a-club>

Informační průvodce pro irské občany k založení zájmového sdružení se spoustou všeobecně užitečných rad.

https://www.citizensinformation.ie/en/travel_and_recreation/sport_and_leisure/setting_up_a_new_club.html

Podívejte se na informační zdroje Skotské asociace pro rozvojové svěřenské fondy.

<https://dtascot.org.uk/resources/publications>

OBCE A MÍSTNÍ ORGÁNY: IDEÁLNÍ PARTNER KAPITOLA 7

Bez ohledu na velikost a formu vaší skupiny je důležité spolupracovat s místní samosprávou: nejúspěšnější projekty komunitní energetiky v Evropě jsou ty, kde skupiny spolupracují s místními orgány. Místní nebo regionální samosprávy mohou z podpory rozšiřování komunitní energetiky ve své lokalitě získat maximum a mohou samy iniciovat nové projekty.

Navzdory rostoucí popularitě tohoto konceptu v celé Evropě se však řada měst stále potýká s problémem, jak přejít od nápadů k činům. Mnoho místních obcí se zavázalo k plnění cílů v oblasti energetiky nebo klimatu, ale dosažení těchto cílů může být náročný zápas. Nápady často přicházejí snadno, ale uskutečnění věcí je složitější.

Energy Cities, jedna z organizací, která se podílela na vzniku této publikace, je skvělým zdrojem, kde můžete začít hledat kontakty a užitečné informace. V celé Evropě existuje řada zdrojů a sítí pro progresivní místní orgány, které chtějí být součástí transformace energetiky.

V této kapitole je uveden přehled různých fází daného procesu a dostupné mechanismy, které vám pomohou stát se zástupcem pro propagaci komunitní energetiky, ať už pracujete pro obec, nebo s ní chcete spolupracovat.

Vášim prvním krokem bude propagace tohoto konceptu u politické většiny představitelů městské rady. To bude úkolem vaší skupiny a zaměstnanců obecních orgánů a místních volených zástupců, s nimiž spolupracujete. Pokud se váš místní úřad ještě nepřipojil k Paktu starostů a primátorů, můžete zahájit mini kampaň, která by jej k tomu podnítila. Poukažte důrazně na příklad měst ve vaší zemi, která se k této iniciativě přihlásila, zejména pokud jsou považována za její vůdčí subjekty.

OBCE A MÍSTNÍ ORGÁNY: IDEÁLNÍ PARTNER

KAPITOLA 7

VÍTE ŽE?

PAKT STAROSTŮ A PRIMÁTORŮ A PLÁNY SECAP

Pakt starostů a primátorů EU je sít tisíců místních samospráv, které se dobrovolně zavázaly k provádění cílů EU v oblasti klimatu a energetiky. Aby se jejich politické závazky mohly promítnout do praktických opatření a projektů, jsou signatáři Paktu vyzváni, aby předložili Akční plán udržitelné energetiky a klimatu (SECAP), který nastiňuje klíčová opatření, jež plánují přijmout.

Všechny místní samosprávy, které podepsaly Pakt starostů a primátorů, se zavazují ke třem cílům:

- urychlení dekarbonizace jejich území,
- posílení jejich schopnosti přizpůsobit se nevyhnutelným dopadům změny klimatu,
- umožnit svým občanům přístup k bezpečné, udržitelné a dostupné energii.

Chcete-li zjistit, zda se váš místní orgán připojil k Paktu starostů a primátorů, podívejte se na mapu na adrese
<https://www.covenantofmayors.eu/about/covenant-initiative/covenant-in-figures.html>

Projekty komunitní energetiky může váš místní úřad považovat za příliš složité nebo příliš odlišné od obvyklých činností místního úřadu. Zde je několik argumentů, které mohou překonat počáteční neochotu obcí, jakmile s nimi začnete spolupracovat:

1. Důvěra v družstva a další komunitně zaměřené projekty se často nastolí rychle a oba subjekty se mohou stát dlouhodobými partnery a vzájemně budovat své kapacity. Jelikož jak družstvo, tak místní úřad se snaží spíše naplňovat společenské poslání než generovat zisk, sdílejí stejné dlouhodobé cíle. Například v Belgii získalo několik měst potřebné odborné znalosti a při vypracovávání a aktivaci Akčního plánu udržitelné energetiky a klimatu (SECAP) těží z podpory energetického družstva Ecopower.

Covenant of Mayors
for Climate & Energy
EUROPE

2. Kromě toho, že programy komunitní energetiky přispívají k plnění cílů v oblasti klimatu, mají mnoho přínosů pro místní obyvatele. Projekty navržené a prováděné energetickými společenstvími s výrazně demokratickými správními strukturami nejen snižují emise CO₂, ale také přispívají k dalším strategickým cílům místní politiky. Projekty, které řídí místní družstva nebo neziskové nadace, pomohly místním a regionálním orgánům:

- Zlepšit energetickou účinnost a snížit energetickou chudobu, a to buď prostřednictvím levnějších tarifů, nebo zvláštních režimů pro aktivní zapojení a podporu zranitelných spotřebitelů (viz kapitola 15 o energetické účinnosti a boji proti energetické chudobě).
- Přispět k aktivnější formě místního občanství, protože tyto iniciativy inspirují obyvatele k tomu, aby se více angažovali a aby projevovali větší zájem o své sousedství. Zároveň je vybízejí k tomu, aby se zapojili do dalších udržitelných aktivit, jako je městské zemědělství, recyklační iniciativy, opravárenské kavárny, sdílená mobilita atd.

- Posílit místní hospodářský rozvoj, jelikož projekty vlastněné členy místní komunity mohou přispívat až osmkrát více k vytváření místní přidané hodnoty.

Existuje několik variant, jak mohou místní samosprávy podporovat rozvoj komunitní energetiky, nebo se do něj přímo zapojit.

Jedním z důležitým prvních kroků je zajistit, aby se místní orgány politicky zavázaly k rozvoji komunitní energetiky, včetně dlouhodobých plánů a realizačních studií. To může zahrnovat závazky přímějšího zapojení občanů do tvorby politiky v oblasti klimatu a energetiky (prostřednictvím organizace debat a dialogů, zahájení participativních rozpočtových programů atd.)

Místní a regionální orgány mohou rovněž přijmout konkrétní dlouhodobé cíle související s výrobou energie, například konkrétní cíl kvantifikovat v určitém časovém rámci kapacitu komunitní výroby energie z obnovitelných zdrojů, a to v megawattch nebo jako podíl v procentech. Příkladem toho jsou Akční plány udržitelné energetiky a klimatu (SECAP), které jsou podrobněji popsány níže. Politické závazky mohou jít i nad rámec energetiky – například městská rada v Edinburku se zavázala, že bude obecně podporovat družstva.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

JAK SE REGION OKCITÁNIE STÁVÁ FRANCOUZSKÝM CENTREM PRO OBČANSKOU ENERGETIKU OKCITÁNIE | FRANCE

Francouzský region Okcitéanie začal nabízet finanční a logistickou podporu projektům občanské energetiky v roce 2014 a byly v něm instalovány první dva fotovoltaické parky stoprocentně vlastněné občany v zemi („1,2,3 Soleil“ a „Le Watt citoyen“). Místní samospráva regionu se zavázala, že se do roku 2050 stane prvním regionem pozitivní energie v Evropě.

Aby tohoto ambiciózního cíle dosáhla, ve spolupráci s Francouzskou agenturou pro životní prostředí a správu energetiky (ADEME) pravidelně vyhláší projekty občanské energetiky s cílem finančně podpořit vznik místních energetických družstev a energetických společností vlastněných občany.

Družstvo „Občanská iniciativa pro alternativní energetiku“ (ICEA) sdružuje 364 občanů odhodlaných přispět k lepší podobě světa. Jeho členové instalovali solární panely na střechy veřejných budov svého města. Projekt těžil z podpory ECLR (Energies Citoyennes Locales et Renouvelables) Occitanie i finanční pomoci z regionu. © ECLR

Spolu s ADEME založily v roce 2014 také síť ECLR (Energies Citoyennes Locales et Renouvelables) s cílem podpořit sdílení znalostí a vytvořit prostor pro diskusi mezi občany v regionu Okcitanie. Dnes ECLR sdružuje více než padesát vedoucích projektů – občanů, profesionálů a společenství – zapojených do rozvoje občanské a komunitní obnovitelné energetiky a působí jako hlavní informační centrum ke komunitní energetice v této oblasti.

Díky regionální podpoře se projekty komunitní energetiky slibně rozvíjejí! Od roku 2014 bylo schváleno 46 projektů, z nichž mnohé již vyrábějí obnovitelnou energii, přičemž se do těchto projektů zapojilo přibližně 3 000 občanů regionu a 40 společenství. Na regionální podporu bylo vyčleněno celkem 800 000 EUR a navazující místní investice dosáhly 2,6 milionu EUR.

CO MŮŽE VAŠE OBEC UDĚLAT?

1) PŘIJETÍ ZVÝHODNĚNÝCH PŘEDPISŮ PRO OBČANSKOU A KOMUNITNÍ ENERGETIKU

Místní a regionální orgány mohou přijmout zvláštní předpisy týkající se užívání půdy nebo budov, které zvýhodní rozvoj zdrojů občanské nebo komunitní energetiky. To by mohlo mít zásadní význam pro úspěšné dokončení vašeho projektu.

- Barcelona byla prvním městem, které přijalo „solární tepelnou vyhlášku“, díky níž je u nových a renovovaných budov uložena povinnost zajišťovat 60 % svých potřeb dodávky teplé vody prostřednictvím solární energie.
- V Dánsku, kde je většina systémů vytápění ve vlastnictví společenství nebo obcí, mohou místní orgány nařídít, aby se stávající a nové budovy musely připojit k síti dálkového vytápění.

Předpisy a dotace podporující komunitní energetiku silně závisí na vhodném právním rámci na vnitrostátní úrovni. Podle nových právních předpisů EU musí členské státy po důkladném posouzení příležitostí a překážek spojených s komunitní energetikou v jejich zemi zaručit vypracování tohoto rámce. Dále jsou povinny v této oblasti budovat kapacity místních orgánů.

OBCE A MÍSTNÍ ORGÁNY: IDEÁLNÍ PARTNER

KAPITOLA 7

2) ZVYŠOVÁNÍ POVĚDOMÍ

Energetická gramotnost je dalším důležitým konceptem, který je třeba vzít v úvahu: čím více lidí se věnuje činnostem souvisejícím s energetikou, tím více jich rozumí energetickému systému jako celku. Klíčovou roli v podpoře energetické gramotnosti může sehrát váš místní úřad. Pro zapojení tohoto místního subjektu bude zásadní sdílení vašich technických znalostí nejen se spoluobčany, ale také s městem.

3) NÁKUP ELEKTRINY NEBO TEPLA Z KOMUNITNÍCH PROJEKTŮ

Aby uspokojily poptávku po energii ve všech veřejných budovách, které provozují, mohou místní orgány upřednostňovat „zelené“, ale také „komunitní“ zadávání zakázek v odvětví energetiky. V Belgii začalo mnoho měst v provincii Flandry do svých veřejných nabídkových řízení na dodávky energie začleňovat kritéria upřednostňující projekty vlastněné obcany. To byl případ města Eeklo, které zadalo vybudování sítě dálkového vytápění s požadavkem na minimální podíl vlastnictví občanů ve výši 30 %.

Další možností, kterou je třeba zvážit u veřejných zařízení s vysokou spotřebou energie, je uzavření přímé smlouvy o

nákupu energie s energetickými společnostmi. Pokud nejsou uplatňovány specializované režimy podpory, poskytují tyto dlouhodobé smlouvy společnostem jistotu, že budou mít investory: umožňují jim těžit ze stabilního toku výnosů (založených na pevné ceně elektřiny v dlouhodobém horizontu).

4) FINANCOVÁNÍ PROJEKTŮ A ZÁRUKY ZA NĚ

Jednou z běžných překážek, kterým projekty komunitní energetiky čelí, je přístup k úvěrům. Místní a regionální orgány mohou hrát zásadní roli při poskytování záruk finančním institucím. Jejich účast v energetických společnostech může také uklidnit váhavé investory tím, že posílí důvěryhodnost projektů a dodá jim legitimitu. Místní orgány mohou také poskytnout počáteční kapitál, například prostřednictvím revolvingového fondu pro komunitní projekty.

Kromě toho mohou také vyčlenit zvláštní rozpočtové položky na podporu komunitních skupin v každé jednotlivé fázi projektu, od počátečních fází studií proveditelnosti a plánování až po skutečné investice do infrastruktury, jako je tomu například v případě úspěšného programu CARES ve Skotsku.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

JAK SKOTSKO PODPORUJE KOMUNITNÍ ENERGETIKU PROGRAM CARES | SKOTSKO

Program CARES, financovaný skotskou vládou a spravovaný konsorciem Local Energy Scotland, poskytuje energetickým společnostem granty na financování různých aktivit v oblasti rozvoje projektů – včetně studií proveditelnosti, povolenacích postupů, aktivit podporujících zapojení společností, a dokonce i kapitálových nákladů na projekty v oblasti obnovitelné energie.

V duchu motta „proveditelný, přípustný, ziskový“ pomáhá tento program společnostem absolvovat první, často zdlouhavé a nákladné kroky ke spuštění vlastního projektu obnovitelné energie. Jakmile se projekt začne realizovat, mění se tyto granty v půjčky, které společnosti postupně splácí.

Základní škola ve skotské vesnici Ratho.

OBCE A MÍSTNÍ ORGÁNY: IDEÁLNÍ PARTNER

KAPITOLA 7

5) SDÍLENÍ KOMUNÁLNÍCH ZAMĚSTNANCŮ A ZDROJŮ

Jako velcí vlastníci veřejných budov, pozemků a infrastruktury mohou místní orgány komunitním projektům mimo jiné poskytnout vyhrazený prostor, například nabídnout jim střechy budov ve svém vlastnictví. To je případ Solárního družstva edinburského společenství. Členové rady, kteří jsou také členy družstva a zasedají v představenstvu Bencomu, pomáhali získat souhlas různých komisí a úspěšně absolvovat nezbytné procesy.

Další možností jsou lidské zdroje, zejména proto, že koncipování projektů v energetických družstvech bývá často svěřeno nezkušeným dobrovolníkům z řad občanů. Ve Velké Británii městská rada v Plymouthu podpořila vytvoření Plymouthského energetického společenství (Plymouth Energy Community, PEC) tím, že vyčlenila personál k vypracování podnikatelského plánu a k podpoře náboru 100 zakládajících členů.

U komunitních projektů v oblasti teplárenství mohou městské orgány také poskytnout přístup ke komunálnímu odpadu nebo jiným druhům zdrojů bioenergie.

6) VYTVOŘENÍ PODPŮRNÝCH PLATFORM A NÁSTROJŮ

Místní a regionální orgány mohou zásadním způsobem podpořit projekty komunitní energetiky navržením specializovaných podpůrných nástrojů a programů. Například v Irsku koordinuje Dublinská energetická agentura podporu poskytovanou více než 80 energetickým společenstvím tím, že do každého místního orgánu v dublinském regionu jmenuje „koordinačního mentora“, který členy společenství provede třístupňovým procesem nazvaným „Learn – Plan – Do“ (Nauč se – Plánuj – Realizuj).

Mapování potenciálu je dalším relativně přímočarým způsobem, jak pomoci občanům a družstvům udělat první kroky, a to poskytnutím přehledu o místních možnostech z hlediska využití obnovitelné energie. Například v Lisabonu vypracovalo město solární katastr. Jiná města sestavují tepelné atlasy, které plní stejnou funkci ve vztahu k odpadnímu teplu nebo geotermální energii.

7) USNADNĚNÍ DIALOGU MEZI MÍSTNÍMI ZÚČASTNĚNÝMI STRANAMI

Malá energetická společenství mohou mít užitečné kontakty a zdroje, ale místní orgány mohou mít větší pole působnosti. Místní orgán pro vás může být velice užitečný při navazování kontaktů s příslušnými ekonomickými subjekty a dalšími společenskými, environmentálními nebo energetickými subjekty v dané lokalitě.

Zapojit se mohou také energetické agentury, které již v mnoha případech úzce spolupracují s městy, a mohou podporovat vytváření programů komunitní energetiky – například při vyhledávání členů, poskytovatelů financování či dodavatelů paliv (jako jsou bioenergetické plodiny v případě družstev v odvětví teplárenství) – a co je zásadní, budovat dobré vztahy s provozovatelem distribuční soustavy. Konkrétně ve francouzském Grenoblu pomohl městský úřad místnímu energetickému společenství podepsat dohodu o spolupráci s provozovatelem distribuční soustavy Enedis.

8) PŘÍMÉ ČLENSTVÍ V ENERGETICKÉM SPOLEČENSTVÍ

A konečně strategicky významnou skutečností je, že právní předpisy EU nyní vybízejí místní orgány, aby se spolu se svými občany a místními malými a středními podniky staly skutečnými členy a držiteli podílů energetických společenství, aniž by nad nimi převzaly plnou kontrolu. Mohou tak činit v oblasti výroby energie, ale případné činnosti pokrývají všechny služby související s energií, od mobility, energetické účinnosti, přes agregaci až po vyrovnávání atd. Další informace o kritériích a specifických rysech souvisejících s právním vymezením energetických společenství viz rámeček s definicemi na straně 30.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

DLOUHÁ CESTA K VYTVOŘENÍ KOMUNITNÍHO VĚTRNÉHO PARKU V NEUENKIRCHENU | NĚMECKO

Větrný park v Neuenkirchenu představuje rozsáhlý komunitní větrný projekt ve spolkové zemi Šlesvicko-Holštýnsko v severním Německu. Tvoří jej dvanáct třímegawattových větrných turbín ve třech lokalitách. Projekt produkuje příjmy pro zemědělce, vlastníky půdy a pro místní společenství prostřednictvím právní formy tzv. *Bürgerverein* neboli zájmového sdružení občanů. Jeho vznik iniciovali v roce 2007 místní zemědělci a vlastníci půdy, protože chtěli diverzifikovat své zdroje příjmů a přinést přidanou hodnotu místnímu venkovskému hospodářství.

Manažer větrné farmy v Neuenkirchenu se členy místních zájmových sdružení, která získala podporu z výnosů z větrného parku.
© Neuenkirchen

MÍSTNÍ
PROJEKT

Zakladatelé větrné farmy v Neuenkirchenu ve Šlesvicku-Holštýnsku.
© Daniela Wehrmeier, Neuenkirchen

Proti návrhu skupiny místních vlastníků půdy, kteří chtěli vybudovat komunitní větrnou farmu, se ale postavil bývalý starosta a část obecního zastupitelstva. Bez podpory na místní komunální úrovni byl projekt zablokován.

Iniciátoři projektu pochopili, že je třeba vynaložit více úsilí, aby svým projektem oslovili místní společenství a vylepšili si vztahy s obcí. Uvědomili si, že mnoho dalších obcí v jejich okolí se zapojilo do větrných projektů a že z nich mají významné přínosy. To byla správná cesta, jak o plánovaném projektu přesvědčit místní zastupitelstvo.

Situace se změnila po komunálních volbách v roce 2008, kdy byl zvolen nový starosta. Starosta projevil o projekt zájem a vyzval zemědělce, aby založili zájmové sdružení občanů. Zároveň ale také vznikla místní skupina, která byla proti projektu a brzdila jej. Z tohoto důvodu nabyla podpora obce na ještě větším významu. Ke konečnému schválení vhodných prostor pro větrný park v příslušném územním plánu však byla nutná dvě místní referenda v letech 2009 a 2011. Po schválení územního plánu byla v roce 2013 založena provozní společnost „Občanská větrná farma v Neuenkirchenu“ a farma byla uvedena do provozu o dva roky později. 34 vlastníků půdy nyní pobírá finanční kompenzaci za užívání jejich pozemků prostřednictvím modelu sdruženého pronájmu, což umožňuje, aby z něj měli zisk i vlastníci půdy v okolí větrné farmy. Občané dostali možnost stát se přímými partnery projektu s omezeným ručením. Komanditisty společnosti se stalo 145 občanů z celkového počtu přibližně 1 000 obyvatel. Aby stvrdila své odhodlání projekt podporovat a důvěryhodnost jeho iniciátorů, získala obec také podíly ve větrné farmě ve výši přibližně 20 000 EUR, což je zákonem povolené maximum. Kromě daňových výnosů, jejichž příjemcem je obec, bylo v roce 2016 založeno neziskové občanské sdružení, které je financováno z části výnosů větrné farmy. I když největší přínosy z tohoto projektu plynou místním zemědělcům a vlastníkům půdy, forma „Bürgerverein“ (zájmové sdružení občanů) zajišťuje, že má z projektu prospěch také společenství jako celek. K projektům, které sdružení v minulosti podpořilo, patří nákup komunitních autobusů, počítačové vybavení pro místní školu, a dokonce i renovace kostela. Bez podpory a zapojení obce by tento projekt pravděpodobně nikdy nevznikl.

OBCE A MÍSTNÍ ORGÁNY: IDEÁLNÍ PARTNER

KAPITOLA 7

54 |

Jak mohou místní orgány podpořit účast občanů na transformaci energetiky.

<https://energy-cities.eu/publication/how-local-authorities-can-encourage-citizen-participation-in-energy-transitions/>

Jak mohou města podporovat společenství pro obnovitelné zdroje. <https://energy-cities.eu/publication/how-cities-can-back-renewable-energy-communities/>

Zdroje nevládní organizace ICLEI k budování stoprocentně obnovitelných zdrojů. https://iclei.org/en/100RE_Resources.html

Prosazujeme demokratickou transformaci. Zapojení občanů do evropské transformace energetiky. <https://energy-cities.eu/publication/fabrique-de-transition-democratique/>

Metodika LICHT. <https://www.rescoop.eu/toolbox/the-licht-approach>

Přístup REScoop k obcím. <https://www.rescoop.eu/toolbox/the-rescoop-municipality-approach>

Průzkumná studie veřejných iniciativ zabývajících se problematikou remunicipalizace (Velká Británie). <https://www.rescoop.eu/toolbox/local-energy-ownership-in-europe>

TŽIVOT VAŠÍ SKUPINY

KAPITOLA 8	BUDOVÁNÍ VAŠEHO TÝMU	56
KAPITOLA 9	DYNAMIKA VE SKUPINĚ	62
KAPITOLA 10	PODPORA VAŠÍ SKUPINY	66
KAPITOLA 11	OSLOVENÍ ŠIRŠÍ SKUPINY OBYVATEL	70

Společenství jsou silnější,
když spolupracují.
© Rawpixel.com /Shutterstock

BUDOVÁNÍ VAŠEHO TÝMU

KAPITOLA 8

56 |

Projekty komunitní energetiky vždy potřebují více lidí, jako jste vy. Se svěží energií a dobrými nápady, které jsou předpokladem k tomu, aby se zapojili a pomohli posunout projekt vpřed.

Možná ve vaší lokalitě již probíhá nějaká aktivita, do které se můžete zapojit. Mohli byste například pomoci své stávající místní energetické společnosti přeorientovat se na novou činnost, jako jsou dodávky větrné energie nebo elektřiny. Nebo byste mohli začít s již existující komunitní skupinou, kterou by váš nápad mohl zajímat, ale do místní energetiky se zatím nezapojila. Je vždy snazší připojit se k něčemu již zavedenému s existujícími zdroji než začínat od nuly. Je možné, že již existuje nějaká velmi malá skupina, aniž byste o tom věděli, takže nezapomeňte důkladně prozkoumat, co se kolem vás už odehrává!

Pokud se u vás nic takového neděje, vše závisí čistě na vás. Největší projekty komunitní energetiky začínají někdy schůzkami malého kroužku lidí a těmi nejprostšími rozhovory. Ecopower, jedno z největších evropských energetických družstev, vzniklo při rozhovoru u kuchyňského stolu ve vodním mlýně. Udělejte první krok. I kdyby to mělo zaujmout jen jednoho nebo dva lidi ve vašem společenství, zajděte s nimi na oběd nebo na kávu a popovídejte si s nimi o svých nápadech.

ZAČNĚTE V MALÉM A PROJEKT POSTUPNĚ ROZŠÍŘUJTE

Iniciativy komunitní energetiky mají mnoho různých podob a rozměrů a jsou ve skutečnosti stejně rozmanité jako samotná společenství. Některé jsou relativně malé, mají méně členů a věnují se pouze drobným projektům v oblasti obnovitelné energie (obvykle solární panely) nebo programům sdílení energie. Existují také mimořádně velká energetická družstva, jako je Ecopower (Belgie), které mělo v roce 2019 téměř 60 000 členů a vlastnilo 22 větrných turbín, 3 vodní elektrárny, 322 solárních zařízení, jedno kogenerační zařízení využívající řepkový olej a továrnu na dřevěné pelety.

Zkušenosti ukazují, že je snazší přesvědčit ke členství širší okruh lidí, jakmile je váš první projekt již v provozu, nebo když členové dostanou příležitost energii přímo využívat. Dynamický projekt je zdrojem další, ještě vyšší dynamiky. Když lidé vidí, že je určitý projekt úspěšný, chtějí se do něj zapojit. U projektů je často problém prodat podíly či akcie během počáteční nabídky, ale poté, co se začne budovat infrastruktura, je v další emisi podílů převis poptávky nad nabídkou. Lidé jsou zcela pochopitelně ochotni investovat své prostředky, když vidí, že projekt má dobré výsledky.

I když máte hodně velké plány, například na několik větrných projektů, je vždy dobré začít v malém. Můžete začít se solárními panely ve škole nebo s programem úspory energie v sousedství. Tyto projekty nemusí být nutně snadno proveditelné, ale pomohou vám vybudovat důvěru a získat uznání, které potřebujete, abyste mohli svůj původní záměr rozšířit v něco většího, jako je například projekt větrné energetiky nebo vlastnictví sítě.

BUDOVÁNÍ VAŠEHO TÝMU

KAPITOLA 8

SPOLEČNÉ UTVÁŘENÍ PROJEKTU

Důležitou zásadou, kterou je třeba mít na paměti během celého procesu, je flexibilní přístup k vlastním nápadům. Musíte najít rovnováhu mezi svou podnětnou myšlenkou a otevřeností vůči nápadům druhých. Musíte se umět přizpůsobit tomu, co chtějí dělat ostatní, a brát zřetel na to, co je inspiruje a nadchne. Když v tomto směru docílíte rovnováhy, úspěch je zaručen!

Ptejte se ostatních na jejich nápady a na jejich vizi. Dbejte na to, abyste naslouchali druhým stejně aktivně jako si berete slovo vy: jde o to, abyste nápady rozvíjeli společně. Připravte si pero a poznámkový blok a nebojte se něco společně naškrábat na papír nebo začít dělat nákresy. Nechte se unést nadšením druhých!

Můžete také diskutovat o tom, kdo další ve společenství by se rád zapojil. Znáte někoho, kdo dokáže dotahovat věci do konce? Kdo se nebojí vzít na sebe ve vašem společenství odpovědnost? Sestavte si seznam lidí, které byste chtěli se svými nápady oslovit. Uvědomte si, že nepotřebujete jen šedovlasé inženýry v penzi, ale různorodou skupinu dobrovolníků, kteří mohou přispět různými dovednostmi, konexemi a nápady. Na konci každého setkání se vždy společně dohodněte na dalších krocích.

VÁŠ ZÁKLADNÍ TÝM

V ideálním případě by vám mělo jít o to vybudovat základní skupinu lidí, kteří budou dlouhodobě sdílet odpovědnost za projekt. Může to být tým čítající čtyři až dvanáct osob, ale čím více lidí v užším týmu máte, tím je to lepší.

Dbejte na to, aby spolu lidé ve vašem základním týmu dobře vycházeli! Musíte vybudovat pevné vztahy založené na vzájemné důvěře, abyste si byli všichni navzájem oporou a dokázali plnit svou vůdčí roli v projektu. Osvědčilo se také prostředí, ve kterém se členové týmu včetně vás cítí uvolněně a spolupracují v atmosféře svobodného vyjadřování myšlenek a nápadů, aniž by se navzájem cenzurovali.

Nezapomeňte si najít čas na budování sociálních vazeb ve svém základním týmu: pravidelně společně stolujte nebo podnikajte aktivity, které budují vztahy přátelství a důvěry. Je důležité věnovat čas tomu, abyste navzájem pochopili svou motivaci a co ji určuje, což vám pomůže lépe plnit společné úkoly a povinnosti. Jako nástroj společného posuzování nápadů v rámci utváření projektu můžete také na úvod sestavit nástěnkou, kde může každý prezentovat svou vizi.

SPOLUPRÁCE S OBCÍ

Je dobré hned v počáteční fázi zjistit, kdo odpovídá za energetiku ve vaší místní obci. Dalším užitečným krokem je se s touto osobou setkat a vyslechnout si její nápady a plány. Pokud dáváte dohromady malou skupinu zainteresovaných lidí, je určitě také dobré se seznámit s Akčním plánem udržitelné energetiky a klimatu (SECAP), který vaše město musí předložit do dvou let od přistoupení k Paktu starostů a primátorů, nebo s obdobnými plány, jako je Masterplankommunen v Německu.

Akční plány udržitelné energetiky a klimatu mohou být nesmírně podnětné jako podrobný přehled všech plánů vašeho města. Text můžete rozdělit mezi členy svého týmu, abyste pracovali efektivněji. Na následné schůzce si můžete vzájemně předat, co jste se dozvěděli, a diskutovat o tom, jak byste mohli podpořit závazky vašeho města ohledně cílů EU v oblasti klimatu a energetiky. Tím se každému sníží jeho pracovní zátěž, protože lidé mají v každodenním životě další závazky – a na to byste měli během celého procesu brát zřetel.

KAMPAŇ ZA POLITICKÝ ZÁVAZEK MÍSTNÍ SAMOSPRÁVY

Nejdůležitější věcí je přimět místní orgány, aby se veřejně přihlásily k obnovitelné energii. Může se jednat o jakýkoli příslib podpory místní obnovitelné produkce, do níž budou zapojeni občané.

Budování základního týmu.

https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/organizzarelecomunita/pages/93/attachments/original/1446665138/BUILDING_A_CORE_TEAM_IN_YOUR_ORGANIZATION.pdf?1446665138

Umění dobře organizovat:

lidé, energie, změna.

https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/hemes/52e6e37401925b6f9f000002/attachments/original/1423171411/Organizers_Handbook.pdf?1423171411

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

VYBUDOVÁNÍ SOLÁRNÍHO MĚSTA Z POPELE | UKRAJINA

Nejhorší jadernou havárií zůstává Černobyl – výbuch v černobylské jaderné elektrárně na Ukrajině v roce 1986, který způsobil více než 10 000 úmrtí a měl trvalé dopady na zdraví v celé Evropě. U příležitosti 34. výročí havárie v dubnu 2020, jež bylo zastíněno ničivými požáry v radiaci kontaminované zóně, vzdal ukrajinský prezident poctu „hrdinům, kteří zachránili budoucnost před hrozbou radiace“.

Fénixem, který povstal z popela, je mladé město Slavutych (25 000 obyvatel). Slavutych byl záměrně vybudován „na zelené louce“, a to v lese na severní Ukrajině, pro evakuované zaměstnance elektrárny a jejich rodiny. Od samého začátku se na jeho výstavbě podíleli vysoce kvalifikovaní inženýři, technici a u jeho zrodu byly také nové nápady.

V létě 2018 se malá skupina vedená mužem jménem Andrij Zinčenko rozhodla změnit image regionu a předložila svůj návrh starostovi. „Místo lpění na vzpomínkách na černobylskou minulost jsme chtěli znovuobjevit novou tvář města. V duchu soběstačnosti jsme chtěli ukázat, že lze brát ohled na zájmy společenství a zároveň všem poskytovat ekonomické příležitosti.“

JAK SLAVUTYCH PŘEŠEL NA KOMUNITNÍ ENERGETIKU

Andrij a jeho přátelé s podporou starosty vybudovali Sonjačne místo (Solární město), solární družstvo ve městě jaderných inženýrů. Projekt SolarTown ukazuje, jak mohou energetické

Budování Sonjačného místa (Solárního města), projektu SolarTown ve městě Slavutych na Ukrajině. © Solar Town Project

inovace prospěť společenství díky úsporám energie, místním obnovitelným zdrojům, snazším postupům připojení k síti a vzdělávacím programům pro jiná společenství.

Družstvo bylo zaregistrováno v roce 2018 jako první svého druhu na Ukrajině. Nyní sdružuje 97 členů, kteří vlastní tři solární elektrárny. Každý držitel podílu začíná vkladem ve výši nejméně 500 EUR a každých 1 000 vložených EUR přináší do roku 2030 celkovou roční návratnost přibližně 130 EUR. Díky tomu jsou investice atraktivní pro širokou škálu lidí, nejen pro bohaté.

Pokud jde o jeho cílovou skupinu, má Andrij jasno. „Lidé z této lokality mohli investovat jako první.“ Jsme hrdí na to, že prvním investorem je místní žena, manažerka energetického podniku, a dvěma našim držitelům největších podílů je pouhých dvacet let.“

Trvá na tom, že SolarTown není jen komerční projekt, ale projekt s velkými sociálními dopady. „SolarTown vynakládá 5 % svých ročních příjmů na rozvoj města. To je nedílnou součástí jeho stanov a filozofie. Věříme, že koncept vracení příjmů společenství je správný.“

KLÍČ K ÚSPĚCHU

Za pouhé čtyři měsíce získal tým SolarTown 145 000 EUR, s pomocí místních inženýrů úspěšně dokončil výstavbu všech tří plánovaných solárních elektráren a připravil projekt ke spuštění. Jaký je klíč k jejich úspěchu? „Kvalitní finanční plán, právní model, povolení od místního poskytovatele a podpora od starosty a společenství.“ Nejdůležitějším faktorem je transparentnost: každému ukážeme všechny své plány a otevřeně odpovíme na jakoukoli otázku.“

Za posledních několik let vložil Andrij do tohoto projektu nesmírné množství energie a nadále chce prosazovat záměr vytvořit prosperující společenství využívající model energetiky odolný vůči případným budoucím změnám. SolarTown je příkladem lidí, kteří překonávají problémy, aby společně vytvořili něco významného. Občanská soudržnost vdechla městu novou inspiraci a občané s nově nabytým sebevědomím začali aktivně utvářet jeho budoucnost.

„Nechceme, aby Slavutych bylo naše poslední slovo. Musíme rozšířit počet malých družstev. Chceme Ukrajincům ukázat, jak využívat skupinové financování (crowdfunding) a rozjíždět projekty. Chceme také sdílet naši praxi transparentnosti a naše zkušenosti a tento úspěch zpřístupnit co největšímu počtu lidí.“

DYNAMIKA VE SKUPINĚ

KAPITOLA 9

62 |

Téměř ve všech skupinách, které se snaží věci změnit, se může projevit určitá dynamika, která věci komplikuje. Je pravděpodobné, že v určitém okamžiku dojde k neshodám nebo dokonce ke konfliktu. Nenechte se tím odradit, je to součást života skupiny a existuje mnoho nástrojů a triků, jak tyto problémy úspěšně vyřešit. Budte připraveni, že tyto situace mohou nastat, a řešte je trpělivě a s porozuměním.

PŘEKONÁVÁNÍ ROZDÍLŮ

Ke skupinové práci přistupujte flexibilně, aby se všichni mohli plně zapojit. Budte například připraveni na to, že členové týmu budou mít různá očekávání ohledně chování na schůzkách: nakolik formálně by se měli chovat, jak dlouho by lidé měli mluvit, do jaké míry je přijatelné dávat najevo negativní emoce. Naučit se vzájemné spolupráci může chvíli trvat. A pokud se něčí styl liší od vašeho, neznamená to nutně, že jeden z vás „to dělá špatně“!

Kromě toho berte v potaz různé potenciál, osobnosti a schopnosti, které se ve vašem týmu vyskytují. Někteří členové mohou například projevovat enormní zápal pro projekt a jejich nadšení může být na úkor času a prostoru ostatních členů, kteří se k vyjádření svých myšlenek vůbec nedostanou.

Výtečným způsobem stanovení hranic a pravidel týmové práce je dohodnout se na základním „pracovním řádu“, v němž se jako skupina rozhodnete, jak chcete spolupracovat. K tomuto dokumentu se čas od času vracejte a nezapomeňte s ním seznamovat nové členy.

Může docházet i ke konfliktům ohledně vize, pokud chce například někdo spolupracovat s konzervativní politickou stranou a ostatní ve skupině tento přístup nepodporují. Je důležité si vždy dát čas na to, abyste věci vyřešili jako skupina, a připustit, že každý bude muset v určitém okamžiku udělat nějaký kompromis. Zároveň je důležité uvědomit si, že lidé do interakcí ve skupině promítají zátěž ze svého osobního života nebo návyky z dřívějších vztahů. Neberte to osobně, ale hledejte způsoby, jak posunovat věci ve skupině pozitivním směrem. Velice užitečné může být také shodnout se na souboru kolektivních hodnot a metodických pokynů.

DYNAMIKA VLIVU VE SKUPINĚ

Skupiny se zakládají, protože společně mají větší sílu, větší moc – ať už jim jde o zastavení povrchové těžby uhlí nebo instalaci solárních panelů na střechy obcí. Někdy je však rozdělení vlivu či moci ve skupině nerovnoměrné. To není překvapující, protože se jedná o odraz naší rozdělené společnosti, nerovných vztahů a vzájemného soupeření. Hledání nových způsobů chování může být celoživotní cestou.

Občas je moc jednotlivcům svěřena záměrně: skupina si například zvolí výbor, který bude rozhodovat za ostatní. Moc lze také na někoho delegovat při plnění konkrétního úkolu. Například někdo, kdo má zkušenosti s cateringem, může být pověřen funkcí šéfkuchaře na akci zaměřené na získání finančních prostředků. V některých případech však jednotlivci soustředí do svých rukou moc bez vědomého souhlasu skupiny. V tom okamžiku začnou vznikat problémy. Vedťe v patrnosti neformální podoby moci a po jakých liniích se šíří a rozděluje vliv ve vaší skupině.

DYNAMIKA VE SKUPINĚ

KAPITOLA 9

KONTROLNÍ SEZNAM

KONTROLNÍ SEZNAM |

DYNAMIKA INTERNÍHO ROZDĚLENÍ VLIVU

- ☐ Rozvíjejte kulturu pozornosti k nerovnováze sil a upozorňování na tuto nerovnováhu. Problémy řešte v samém počátku.
- ☐ Pokud příliš často přebíráte rozhodovací iniciativu, hledejte způsoby, jak část své energie přeměrovat na podporu ostatních. Umíte-li například kvalitně komunikovat, můžete ostatním lidem pomoci vyjádřit se, třeba kladením otevřených otázek. V případech, že se o to pokusíte a ostatní lidé přesto nebudou působit uvolněně a zainteresovaně, zkuste mluvit méně a spíše pozorovat, co se děje.
- ☐ Buďte připraveni případně oponovat druhým, pokud to dokážete. Otázka, jak to nejlépe udělat, závisí na mnoha faktorech. Pokud se cítíte dotčení, rozhození a naštvaní, máte právo to sdělit druhým, bez ohledu na to, že tím někoho můžete zahnat do defenzívy nebo mu nebude po chuti způsob, jakým to oznamujete. Intenzita vaší reakce také může ostatním pomoci uvědomit si dopad svého chování.
- ☐ Přemýšlejte o tom, jak vaše sdělení podat přijatelným způsobem pro druhé. Zvláště pokud chcete někomu něco vytknout, nesnažte se projevovat svou převahu na základě nějakého kolektivního privilegia nebo dokazovat, že jste politicky uvědomilejší nebo že „vy to víte lépe“. Jestliže k druhému člověku přistupujete s pochopením a uznáte své vlastní chyby, může to přispět k tomu, že spíše bude naslouchat tomu, co říkáte.
- ☐ Některým lidem nemusí být příjemné, když se jejich problémy řeší před celým týmem: mějte to na zřeteli a dbejte na to, aby se vůdčí úloha ve vašem týmu projevovala tím, že si s nimi pravidelně promluvíte ve větším soukromí.

Stejně jako je součástí projektů komunitní energetiky výstavba větrné turbíny nebo jiného druhu energetické infrastruktury, je jejich nedílnou součástí i budování společenství. Jedná se o běh na dlouhou trať, buďte trpěliví, projevujte druhým pochopení a nečekejte, že vždycky dostanete to, co chcete.

CHCETE VĚDĚT
VÍČ?

Organizace Seeds for Change nabízí mnoho užitečných zdrojů týkajících se facilitace, dynamiky ve skupině a dalších aspektů týmové práce.

<https://www.seedsforchange.org.uk/resources>

Several interesting resources about group dynamics and personal development here.

<https://www.thechangeagency.org/campaigners-toolkit/training-resources/personal-development-life-skills/>

Tým družstva Ecopower na návštěvě větrné turbíny sousedního družstva „Vents du Sud“ ve Valonsku. © Ecopower cv

PODPORA VAŠÍ SKUPINY KAPITOLA 10

Jak si možná již začínáte uvědomovat, budování projektu komunitní energetiky vyžaduje čas. Není to rychlá kampaň, kterou dotáhnete do konce přes noc. Naopak, je časově náročná jako každá hluboká a trvalá změna týkající se vašeho společenství a energetického systému. To znamená, že vaše skupina bude muset být silná, aby dokázala ve své spolupráci vytrvat.

V předchozí kapitole jsme sdíleli tipy, jak řešit problémy, když k nim dojde: je dobré být připraven a akceptovat, že občas nastanou potíže. I ve zdánlivě zdravé skupině je však dobré pěstovat týmového ducha a dbát na to, abyste aktivně dělali věci, jimiž udržíte zájem lidí a podníte je k aktivnímu zapojení do projektu, a abyste do svého základního týmu přivedli nové lidi.

Pokud se přidáte k již existující skupině komunitní energetiky (což je téměř vždy efektivnější než začít vlastní projekt od nuly), věnujte několik měsíců pozorování, jak věci fungují a jaký druh kultury je již ve

skupině zažitý. Všimněte si, kdo působí spokojeně, a u koho z jakéhokoli důvodu může hrozit odchod. Poté můžete začít předkládat své návrhy a začít spolupracovat s lidmi, kteří budou pro tým oporou.

Můžete se podívat na tipy od skupin, které mají praxi s organizací společenství a řadu let se snaží ve svém společenství budovat energetické projekty. Materiály k tomuto tématu najdete na internetových stránkách globálního společenství Leading Change Network nebo se seznamte s publikacemi Margaret Ledwith či Saula Alinskyho.

Jednou z nejdůležitějších věcí je, aby lidé neztratili vizi a měli na zřeteli, proč tuto práci společně dělají. Jak říká Ursula z družstva OurPower v jednom z příkladů úspěšných projektů v následující kapitole: „Nejinspirativnější věcí je zasazovat se o změnu. Nemáte šanci to udělat sami, ale pokud jste dali dohromady tým lidí, kteří si navzájem důvěřují, dobře se znají, můžete energetický systém společně změnit.“

ZÁKLADNÍ TÝM VŮDČÍCH OSOBNOSTÍ

Je užitečné si představit svůj základní tým jako skupinu vůdčích osobností, které pracují na společném cíli. Snažte se zajistit, aby tým nesl kolektivní odpovědnost za oslovování různých částí vašeho společenství. Jeden z členů týmu může mít například dobré kontakty na zemědělce, nebo ještě lépe být uznávanou autoritou v místní zemědělské komunitě. Jiný člen týmu může být aktivně vystupujícím rodičem v místní škole a v této části komunity může být respektován jako vůdčí osobnost.

Když mluvíme o vůdčí úloze, máme na mysli ten druh vedení, který spočívá v roli koordinátora a v přenášení pravomocí na druhé, nikoli sebestředné primadony prahnoucí po moci a vnucující svou autoritu druhým. Naše představa je taková, že vůdčí úloha je souznačná s odpovědností. Jedná se o osobnosti, které dokážou věci prosadit, kterým záleží na tom, aby se ke skupině připojili noví lidé. Vůdčí role je základem dobré organizace. Rozvíjejte svůj potenciál pro tuto úlohu a podporujte jej u druhých.

POROZUMĚNÍ ZÁSADÁM SPRÁVNÉHO VEDENÍ

Dobře organizovaný projekt nemůže uspět s jediným lídrem, potřebuje základní tým složený z několika vůdčích osobností. Dbejte na to, abyste disponovali základním týmem čtyř až dvanácti lidí, kteří přebírají odpovědnost a navzájem se podporují. Dobrý základní tým je jako sněhová vločka: každý člen může oslovit druhé ve společenství, kteří pak mohou sami oslovit další lidi. Stejně jako sněhová vločka by měl být silný ve spojení s ostatními. Nebojte se uvažovat o sobě samých jako o lídrovi a přemýšlejte o způsobech, jak si vybudovat vlastní vůdčí postavení. Jak podporujete ostatní, aby je práce na projektu naplňovala? Můžete převzít větší míru odpovědnosti, abyste díky tomu všechny ostatní přesvědčili o dynamice projektu a podnítli jejich zájem pro projekt?

PODPORA VAŠÍ SKUPINY

KAPITOLA 10

KONTROLNÍ SEZNAM

KONTROLNÍ SEZNAM |

PODNĚTY, JAK VÁS TÝM PODPOROVAT

- ☐ Pokud chcete úspěšně dojít k cíli, budete potřebovat základní tým, jehož členové mají smysl pro vzájemnost. Udělejte si čas potřebný k budování důvěry uvnitř skupiny.
- ☐ Najděte ten správný rytmus schůzek pro vaši skupinu (například jednou měsíčně).
- ☐ Dbejte na to, aby schůzky moderoval schopný člen skupiny a aby netrvaly nepřiměřeně dlouho. Dlouhé neefektivní schůzky lidi vyčerpají – je to zaručený způsob, jak oslabit motivaci a přimět členy skupiny k jejímu opuštění.
- ☐ Nezapomeňte z každé schůzky pořizovat kvalitní zápisy a předávat je všem členům skupiny.
- ☐ Dohodněte se jako skupina, že každý bude dělat to, k čemu se sám zaváže. Pokrok směrem ke splnění vašich cílů má zásadní význam pro to, aby si každý člen skupiny uchoval své původní nadšení. I když se nepodaří projekty komunitní energetiky realizovat okamžitě, je dobré zajistit, aby skupina neustále vnímala dynamiku dalšího směřování.
- ☐ Veďte v patrnosti, že většina členů týmu bude mít povinnosti mimo rámec projektu, jako je škola, zaměstnání nebo pečovatelská práce. Podílet se na projektu skupiny je další úkol navíc, jehož zvládnání může být pro někoho obtížné.
- ☐ Kromě schůzek si naplánujte i aktivity, v jejichž průběhu se mohou členové týmu společně bavit. Můžete je zařadit i jako formu odpočinku po náročné práci, kterou jste odvedli. Vy všichni si zasloužíte odměnu za to, že jste podnikli kroky k demokratizaci energetiky!

Video na téma organizace a vůdčí úloha.

<https://www.youtube.com/watch?v=dkP4V3602IE>

Iniciativa Leading Change Network nabízí úžasný soubor informačních materiálů ke všemu, co souvisí s organizací a utvářením silné skupiny.

<https://leadingchangenetwork.org/resource/public-resource-center-2/public-resource-center/>

Jak mohou aktivistické skupiny budovat důvěru, péči a udržitelnost.

<https://briarpatchmagazine.com/articles/view/be-careful-with-each-other>

Solární klub sdružuje chorvatské občany, kteří se chtějí dozvědět více o solární energii a o tom, jak využít její potenciál ve svých domovech a v místním společenství. © Solar Club

OSLOVENÍ ŠIRŠÍ SKUPINY OBYVATEL KAPITOLA 11

I když se to zdá být naprosto samozřejmé, skupina pro komunitní energetiku musí své společenství oslovit. Dbejte na to, aby toto úsilí bylo konzistentní. Vedťe v patrnosti, že naše společenství jsou různorodá, a snažte se oslovit různé části vašeho společenství, nejen ty jeho složky, které hrají dominantní úlohu.

Při informování druhých o přínosech komunitní energetiky musíte vzít v úvahu řadu aspektů, kromě jiného výrazivo, intonaci a celkový přístup. Přemýšlejte o tom, jaká bude odezva v různých částech vašeho společenství, jak budou například reagovat starší lidé nebo případně osoby, které mluví jinou řečí.

KOMUNITNÍ PRÁCE ZNAMENÁ NASLOUCHAT DRUHÝM

Zapojit se do komunitního projektu znamená co nejcitlivěji naslouchat druhým. Měli byste být ve vašem společenství často, měli byste soustředěně pozorovat dění v něm a poučit se z něj. Abyste porozuměli problémům, které mají dopad na členy společenství, poznávejte lidi a naslouchajte jim. Udělejte si čas a vyslechněte si jejich vyprávění o sobě a skupinách, ve kterých se pohybují.

Rozvíjejte svou schopnost naslouchat druhým a důvěřovat jim. Chcete-li porozumět tomu, co ostatní činí šťastnými, co je trápí, co je inspiruje nebo na co jsou hrdí, musíte se naučit vést uvolněné a neformální rozhovory, které posilují empatii a budují důvěru. To vám umožní pochopit do hloubky závažnější problémy, které mají dopad na životy lidí.

Spontánní rozhovory ve společenství probíhají všude – na trzích s potravinami, v obchodech, v autobusech a vlacích, v kadeřnictvích, v kavárnách, supermarketech, ve školách i v komunitních centrech. Zajděte na tato místa a poslouchejte. Zjistěte, jaká jsou společná témata, a navažte na ně vašim vlastním příběhem o energetice, klimatu a místní ekonomice.

Sestavte si seznam „míst k naslouchání“ ve svém společenství a seznam společných témat. Další informace o přístupu ke komunitnímu rozvoji uplatňovanému u těchto typů narativů prezentovaných v interakci se společenstvím naleznete v knize Margaret Ledwith „Community Development in Action“ (Komunitní rozvoj v akci).

Dalším důležitým aspektem je úvaha o tom, koho byste rádi do svého projektu zapojili. V každém společenství jsou lidé, kteří se starají o druhé a zajišťují jim možnosti seberealizace. Když se s nimi setkáte, uvažujte o tom, jak je zapojit do vašeho energetického projektu nebo přemýšlejte o tom, co byste se od nich mohli naučit.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

OD KOLEKTIVNÍ DISKUSE O PROBLÉMECH AŽ PO ONLINE PLATFORMU

OURPOWER | RAKOUSKO

Všechno to začalo třemi přáteli, Ulfertem, Norbertem a Peterem, kteří byli vždy fascinováni obnovitelnou energií a jejím potenciálem pro budoucnost. V únoru 2018 se k nim připojila Ursula a skupina začala diskutovat o způsobech, jak přiblížit energii lidem a docílit transformace energetiky. Zrodil se nápad: online tržiště propojující lidi se zájmem o zelenou místní elektřinu. Odborné znalosti, motivovanost a kontakty skupiny v Rakousku: to vše přispělo ke vzniku družstva OurPower, které skupina založila v roce 2018.

OurPower, první rakouské energetické družstvo, zahájilo svou činnost s devatenácti aktivisty, kteří si přáli prosadit transformaci energetiky. Členové týmu měli vizi místa, kde by se mohli setkávat výrobci a spotřebitelé energie za účelem její výměny, a navrhli koncepci online platformy. Po představení tohoto nápadu na členské schůzi diskutovali o koncepci a testovali ji, dokud nebyli všichni spokojeni. Aby byl celý proces co největší měrou participativní, použili inovativní metody, jako je „přemýšlení nahlas“, kdy lidé u svých počítačů hovoří o tom, co je zaujalo. Tato jejich reakce je okamžitě zaznamenána a uváděna do praxe.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

OD KOLEKTIVNÍ DISKUSE O PROBLÉMECH AŽ PO ONLINE PLATFORMU

OURPOWER | **RAKOUSKO** POKRAČOVÁNÍ

Platforma družstva OurPower umožňuje výrobcům prodávat svou obnovitelnou energii přímo přátelům a sousedům za spravedlivou cenu. Každý, kdo má zájem, může na tři kliknutí zjistit, odkud pochází jeho energie a kam přijdou jeho peníze. Ursula vysvětluje: „Chceme spojovat lidi a energetiku jim co nejvíce přiblížit.“ Energetika by neměla být nezáživnou technickou záležitostí. Jedná se o otázku sociální, o propojení života, rozhodování a naší pohody.“

Ursulin sen se stal skutečností. Jako odbornice na online platformy a participaci může nyní se svými partnery koncept realizovat po technické i vizuální stránce. Jejím cílem je vést lidi k tomu, aby si vyměňovali své myšlenky a nápady, jak docílit transformaci energetiky, a to online, ale i osobně. Po celou dobu pandemie organizuje družstvo OurPower webináře a online dialogy s cílem diskutovat se zainteresovanými lidmi o nových tématech a utužovat vztahy. „Nejinspirativnější věcí je zasazovat se o změnu. Nemáte šanci to udělat sami, ale pokud jste dali dohromady tým lidí, kteří si navzájem důvěřují, dobře se znají, můžete energetický systém společně změnit.“

Jedni ze zakladatelů družstva OurPower na střeše, která je součástí solárního projektu družstva. © OurPower

**MÍSTNÍ
PROJEKT**

OSLOVENÍ SPOLEČENSTVÍ ZA ÚČELEM TRANSFORMACE ENERGETIKY PODPORUJÍCÍ ZAČLENĚNÍ

Ursula hodně přemýšlela o cílové skupině družstva OurPower a způsobech, jak ji oslovit. Nejprve družstvo uspořádalo několik akcí, aby občany informovalo a motivovalo je k účasti na transformaci energetiky. Členové družstva rovněž zahájili průzkumy, vytvořili osm person (fiktivních zástupců skutečných uživatelů platformy) a diskutovali o životním stylu, preferencích, názorech a zdrojích jejich cílové skupiny.

Družstvo OurPower vybízí všechny občany, aby se k němu připojili, přičemž průzkumy odhalily, že oslovují hlavně osoby s vysokoškolským vzděláním, které mají stálý příjem, rodinu a jsou vlastníky svého bydlení. To je dobrý začátek, ale OurPower se nyní zaměřuje na budování rozmanitějšího okruhu v rámci cílové skupiny, zejména žen a mladých lidí. Jak říká Ursula: „Mladí lidé jsou pro nás opravdu důležití. Chceme s nimi navázat lepší vztahy a porozumět jejich potřebám. Chceme se od nich poučit a reagovat na jejich otázky. V současné době chceme připravit hospodský kvíz o otázkách klimatu a energetiky.“

KOMUNITNÍ ENERGETIKA V DOBĚ PANDEMIE

Co bude dál? Družstvo OurPower chce, aby platforma byla dynamičtější a participativnější a přizpůsobila se aktuálnímu technologickému vývoji. Ursula by chtěla umožnit více energetickým společenstvím sdílet své znalosti, zvyšovat povědomí a veřejně komunikovat, budovat vztahy důvěry mezi různými lidmi. I když bude družstvo i nadále propojovat lidi a podporovat je ve výrobě obnovitelné energie pro druhé, chce se také více zabývat trendy spotřeby energie v domácnostech.

Zdravotní krize způsobená koronavirem zkomplikovala družstvu jeho práci. Online lze sice uskutečnit mnoho věcí, výměna zkušeností a budování vztahů však zůstávají výzvou. Vzhledem k tomu, že je obtížné organizovat osobní schůzky a družstvo OurPower nechce bombardovat své klienty e-maily, jeho členové lidem individuálně volají. Novým nápadem na propagaci a posílení společenství jsou krátkodobě zpřístupněné prostory, které potenciálním novým členům nabízejí prostředí bezpečné z hlediska koronavirové nákazy, kde se mohou setkat jednotlivě nebo v malých skupinách s cílem seznámit se s družstvem OurPower.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

WORKSHOPY S PŘEDSTAVENÍM VIZE VE MĚSTĚ KRIŽEVCI | CHORVATSKO

Jedním ze skvělých způsobů, jak oslovit širší skupiny obyvatel, je zorganizování většího participativního workshopu, v jehož průběhu se členové společenství setkají a vzájemně formulují společnou vizi rozvoje své lokality. Ve městě Križevci (Chorvatsko) se díky tomuto přístupu podařilo ve spolupráci se starostou a s podporou chorvatského energetického družstva ZEZ města zřídit energetické společenství. V té době v městě Križevci žilo několik členů družstva ZEZ, nebo odtud původně pocházeli, takže znali místní souvislosti a občany v jejich společenství.

Účastníci workshopu „Križevci 2030 – Pojďme si napláňovat společný rozvoj města Križevci v příštích deseti letech“, červenec 2020. © ZEZ

První věcí, kterou družstvo ZEZ udělalo, byl neformální rozhovor s lidmi ve městě s cílem zjistit, zda je zde zájem o založení energetického společenství. Jakmile došli zástupci družstva k závěru, že dali dohromady vhodnou skupinu zainteresovaných lidí, uspořádali během dvou večerů v době od 19:00 do 21:00 hodin workshop. Naplánovali jej tak, aby se přizpůsobili pracovním a rodinným povinnostem občanů a aby se všichni, kdo měli zájem, sešli a probrali společně nápad zřídit energetické společenství.

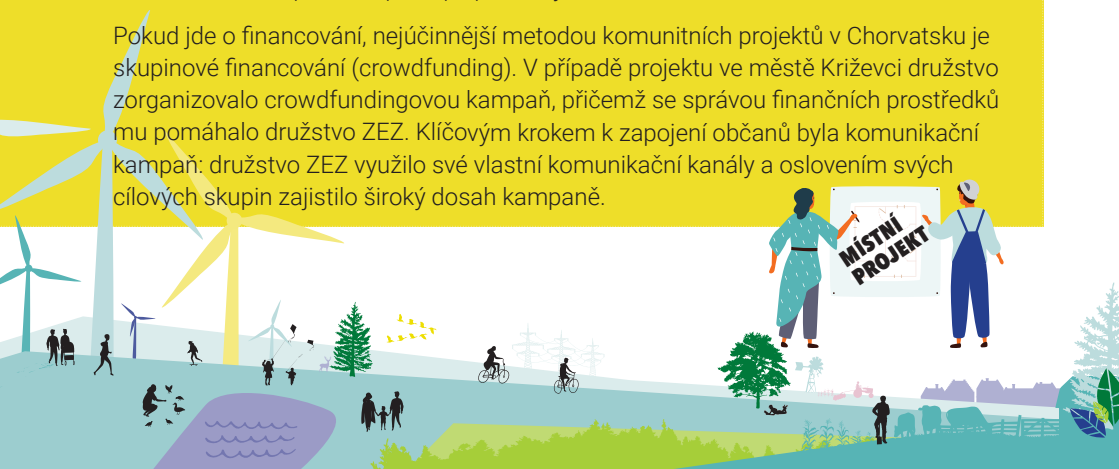
Občané města Křiževci byli o tématu již dobře informováni. Město se totiž podílelo na projektu EU, v jehož rámci byl ve spolupráci s malými a středními místními podniky a s obcí ve staré průmyslové budově vytvořen kolektivní systém vlastní spotřeby. Lidé ve městě tuto koncepci znali a věděli, že funguje.

Na první schůzce její účastníci společně vytvořili nástěnku vizí a skupina přitom formulovala své cíle. Poté se vrátili k současnosti a navrhli postupné, dílčí cíle k dosažení celkového záměru a konkrétní potřebné kroky. Na konci prvního večera měla skupina nástin svých stanov a programového prohlášení.

Během druhého setkání účastníků se řešila otázka, jaká právní forma by byla pro projekt společenství nejvhodnější a jaký ekonomický a správní model zvolit. S tím souvisely otázky, jako je cena podílu, jaký minimální počet podílů je třeba získat nebo hlasovací práva spojená s členstvím.

Lidé ve městě Křiževci se nakonec rozhodli pro formu družstva, které mělo získat silnou podporu obce, přitom ale na ní zůstat nezávislé. Na závěr druhého večera proběhlo první hlasování skupiny o vytvoření družstva: všech dvanáct účastníků workshopu vyjádřilo svůj jednomyslný souhlas s jeho vznikem. Družstvo ZEZ poté skupině pomohlo při sepsání stanov a realizaci právních postupů potřebných k založení družstva.

Pokud jde o financování, nejúčinnější metodou komunitních projektů v Chorvatsku je skupinové financování (crowdfunding). V případě projektu ve městě Křiževci družstvo zorganizovalo crowdfundingovou kampaň, přičemž se správou finančních prostředků mu pomáhalo družstvo ZEZ. Klíčovým krokem k zapojení občanů byla komunikační kampaň: družstvo ZEZ využilo své vlastní komunikační kanály a oslovením svých cílových skupin zajistilo široký dosah kampaně.

OSLOVENÍ ŠIRŠÍ SKUPINY OBYVATEL

KAPITOLA 11

76 |

Jak organizovat akce a udržet si motivaci.

<http://virtual.foei.org/trainings/tools/1-2-3-action/>

Nástroj pro přípravu workshopu s představením vize komunitního projektu.

https://arlingtonva.s3.dualstack.us-east-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/sites/31/2016/11/4MRV_Nov16WG_WorkshopPrep.pdf

Nástroj pro zapojení zúčastněných stran z dílny REScoop.eu.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/guide-for-stakeholder-management>

VOLBA VAŠÍ ČINNOSTI

KAPITOLA 12	VÝROBA ELEKTŘINY	78
KAPITOLA 13	DISTRIBUCE	84
KAPITOLA 14	DODÁVKY	88
KAPITOLA 15	ÚSPORY ENERGIE A ŘEŠENÍ ENERGETICKÉ CHUDOBY	92
KAPITOLA 16	TEPLO	96
KAPITOLA 17	FLEXIBILITA, VLASTNÍ SPOTŘEBA A UKLÁDÁNÍ ENERGIE	100
KAPITOLA 18	DOPRAVA A MOBILITA	104

Němečtí občané se podílejí na programu obratu v energetice (Energiewende)
© Jörg Farys

Energetická společenství se mohou zapojit do nejrůznějších činností – nejdůležitější je najít tu, která nejlépe vyhovuje potřebám a možnostem vašeho společenství. Tato část vám pomůže najít inspiraci a poučit se z existujících projektů komunitní energetiky. Pojďme na to!

VÝROBA ELEKTŘINY KAPITOLA 12

Skupiny komunitní energetiky často začínají tím, že zvažují možnost energii vyrábět. To je určitě velmi dobrý záměr, protože taková činnost má velký dopad a mnoho pozitivních přínosů:

- Přímou zvyšuje množství obnovitelné energie v systému a nahrazuje fosilní paliva, která znečišťují životní prostředí.
- Společenství plynou příjmy, jakmile se vrátí počáteční investice.
- Pomáhá budovat systém stoprocentně obnovitelné energie, který potřebujeme.

Typ zdroje energie závisí na prostředcích a preferencích vašeho společenství. Můžete začít i s jedním typem technologie a s tím, jak bude vaše organizace růst, přidávat další. Začněte například solárními panely ve škole a jakmile získáte více zkušeností, přejděte k výrobě energie ve větrné elektrárně.

Zde jsou klíčové otázky, které vám pomohou začít.

1) JAKÉ JSOU ZDROJE V MÉ LOKALITĚ?

Začněte mapováním dostupných přírodních zdrojů: kde ve vašem okolí fouká vítr? Kde by

lidé uvítali větrné generátory nebo solární panely? Které střechy jsou orientovány na jih nebo západ a mají dostatek slunce??

Uvědomte si, že místa, která zvolíte, budou mít vliv na to, kolik peněz váš projekt vydělá. Musíte zajistit, aby vydělával dostatek peněz na splácení všech půjček, které jste si vzali, a abyste plnili svůj podnikatelský plán. Budete-li chtít na určitou střechu umístit solární panely, může se stát, že tam nebude dostatek slunečního světla, které by produkovalo objem energie potřebné k tomu, aby vaše solární panely byly ziskové.

Podobně také na místě, které jste vybrali pro svou větrnou turbínu, může být kvůli okolním kopcům nebo jiným faktorům prostředí méně větru, než je potřeba. Dávejte tedy pozor, abyste zohlednili také příslušné zdroje a jejich dopad na případné příjmy projektu.

2) JAKÁ TECHNOLOGIE VÁM POSKYTNE NEJVYŠŠÍ NÁVRATNOST INVESTIC?

V závislosti na přirozeném a regulačním prostředí vašeho společenství může být nejlepší investicí solární fotovoltaika, větrná energie, biomasa, vodní energie, geotermální energie nebo kombinace těchto technologií. Můžete začít s jednou technologií a postupem času, jak bude vaše organizace dále růst, přidávat technologie další.

3) BUDE MOŽNÉ PRO VÁŠ OBJEKT ZÍSKAT ÚZEMNÍ ROZHODNUTÍ?

Existuje mnoho problémů souvisejících s povolovacími řízeními, které by mohly realizaci vašeho projektu znemožnit. Blízké potrubí, trasy letadel nebo vojenské základny mohou blokovat vydání stavebního povolení – alespoň pro místo, které jste si vybrali. Abyste zbytečně neplýtvali časem a energií, ověřte si u své obce, které oblasti nebo místa nebudou k dispozici pro stavební rozvoj. Díky tomu budete mít vy i vaše společenství více energie a motivace k vypracování plánu projektu!

4) POSKYTUJE VAŠE ZEMĚ, REGION NEBO OBEC FINANČNÍ PODPORU PRO VÁŠ PROJEKT?

Jednou z prvních věcí, kterou je třeba ověřit, je otázka, zda existuje nějaký program podpory pro obnovitelné zdroje. Mnoho národních vlád mělo finanční programy k podpoře rozvoje obnovitelných zdrojů, ale řada z nich již skončila nebo brzy končí. I vaše místní nebo regionální samospráva může mít k dispozici nějaké prostředky financování nebo podpory, proto proveďte průzkum také v této oblasti. Zapojení vaší místní samosprávy nebo alespoň podpora vašeho projektu z její strany je samozřejmě vždy dobrý začátek.

5) BUDETE ELEKTRINU MOCI PRODÁVAT DO SÍTĚ NEBO ČLENŮM DRUŽSTVA, ČI VYUŽÍVAT MÍSTNÍ SÍŤ K PŘENOSU ELEKTRICKÉ ENERGIE ČLENŮM DRUŽSTVA?

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

VYUŽÍVÁNÍ SOLÁRNÍ ENERGIE COOPÉRNICO | PORTUGALSKO

Organizace Coopérnico, která byla založena v Portugalsku v roce 2013, je družstvo pro obnovitelné zdroje využívající sluneční energii ve prospěch místního společenství. Vše začalo v okamžiku, kdy se zakladatel Nuno Brito s dalšími šestnácti občany rozhodl investovat do malé solární elektrárny. Nyní má družstvo více než 1 800 členů, kteří investovali více než 1,7 milionu EUR do 21 solárních elektráren s celkovým instalovaným maximálním výkonem přibližně 1,9 MWp. Vzhledem k tomu, že se jedná o jižní Evropu a Portugalsko, zaměření na solární energii je jistě nanejvýš dobrá volba,

Členové družstva Coopérnico
na své valné hromadě konané
v portugalském Baguim do
Monte. © Coopérnico

MÍSTNÍ
PROJEKT

ale podívejte se kolem sebe ve svém okolí a uvažujte o tom, zda by nebyla vhodnější větrná nebo vodní energie.

Jedním ze způsobů, jak družstvo Coopérnico funguje, je pronájem střech sociálně zaměřených institucí pro vlastní fotovoltaické projekty. Příjmy z projektu nad rámec nájemného pak družstvo předává těmto institucím. Na konci pronájmu nabídne družstvo hostitelským institucím solární zařízení zdarma. Energie vyrobená na těchto střechách se dodává do sítě a distributor ji vykupuje za pevnou cenu.

Družstvo Coopérnico je aktivní i v maloobchodním sektoru, což znamená, že elektřinu může za spravedlivou cenu prodávat přímo svým členům. Tím je zaručeno, že množství elektřiny vyrobené v rámci projektů Coopérnico je větší než objem spotřeby elektřiny jeho členů. Také díky tomu slaví družstvo velké úspěchy.

V současné době se Coopérnico zaměřuje na tři hlavní oblasti – výrobu obnovitelné energie, komerční využití energie pro své členy a energetickou účinnost. Programové prohlášení družstva obsahuje tyto čtyři body:

- 1.** Stoprocentně obnovitelná energie – veškerá elektřina se vyrábí výhradně z obnovitelných zdrojů energie.
- 2.** Vytváření hodnoty pro společnost – všechny projekty vytvářejí společenskou hodnotu, a to buď na základě úzké spolupráce, nebo sdílením výnosů s organizacemi působícími v sociální ekonomice.
- 3.** V rámci rozvoje místní ekonomiky je při výstavbě nového projektu upřednostňována spolupráce s místními partnery. To vytváří pracovní místa na místní úrovni a podporuje přechod k udržitelné ekonomice.
- 4.** Družstvo Coopérnico považuje integritu a transparentnost za základ dlouhodobých vztahů vycházejících ze vzájemné důvěry. Aktuální informace o projektech družstva jsou sdíleny se všemi členy, kteří je podporovali.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

MY JSME ENERGIE

SOM ENERGIA | ŠPANĚLSKO

Som Energia znamená v katalánštině „my jsme energie“. Som Energia bylo první energetické družstvo založené ve Španělsku. Založila jej v roce 2010 skupina 150 občanů, kteří se nechali inspirovat svými protějšky Ecopower v Belgii a Enercoop ve Francii. Většina občanů si nemůže dovolit stavět větrné, vodní nebo solární projekty sama, ale družstvo Som Energia nabídlo možnost spolupracovat na projektu, který podporuje obnovitelnou energii z regionálních zdrojů. Nezisková organizace začala nákupem místní zelené energie ze stávajících zdrojů, takže členové mohli nakupovat cenově dostupnou elektřinu.

Družstvo Som Energia mezitím vybudovalo vlastní solární zařízení a se svými místními skupinami pracovalo na nových projektech výroby obnovitelné energie. Cílem bylo vyrobit dostatek elektřiny ke stoprocentnímu pokrytí spotřeby členů.

Fotovoltaická zařízení financovaná na základě modelu nazvaného Generation kWh (investiční model družstva Som Energia), která poskytují elektřinu 690 domácnostem. © Som Energia

O sedm let později bylo do projektu zapojeno 47 000 členů. Dnes má Som Energia téměř 68 000 členů. K dnešnímu dni více než šest tisíc členů investovalo do projektu celkem 15 000 000 EUR. Poté, co španělská vláda náhle přestala poskytovat finanční podporu projektům obnovitelné energie, přišlo družstvo Som Energia s inovativním systémem financování s názvem Generation kWh, v jehož rámci měly být realizovány nové projekty za tržní ceny.

Spotřebitelé odebírající elektřinu od družstva Som Energia nejsou jen zákazníci, ale i spoluvlastníci družstva, kteří se podílejí na rozhodování. Mohou také přímo investovat do rozvoje obnovitelné energie. Družstvo Som Energia představuje inspirativní spojení modelu družstva, zápalu občanů a výroby obnovitelné energie. Každému jednotlivci ve Španělsku nabízí šanci účastnit se procesu transformace a přímo investovat do projektů obnovitelné energie s cílem rozvíjet udržitelnou ekonomiku a přispět k růstu poptávky na místní úrovni.

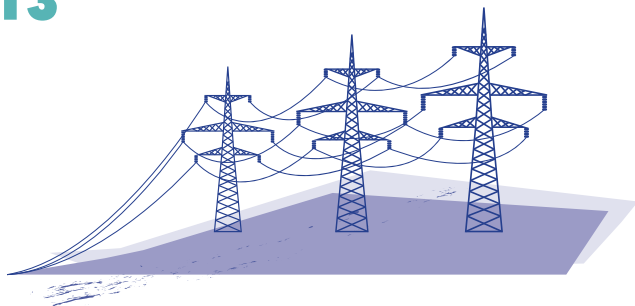

REGIONÁLNÍ MAPY

Pro většinu zemí existují mapy dostupné rychlosti větru a slunečního záření podle regionů. Máte-li k tomuto tématu dotazy, podívejte se na internetové stránky vládních institucí, informujte se u výrobců energie nebo energetických agentur. Pokud jsou v lokalitě, kterou jste pro svůj projekt zvolili, obdobná zařízení, mohlo by to pro vás být vodítko, zda by tento konkrétní zdroj energie v dané lokalitě mohl fungovat.

DISTRIBUCE

KAPITOLA 13

Dalším způsobem, jak mohou občané převzít odpovědnost za transformaci energetiky, je provozování místní distribuční soustavy. Distribuční soustava je softwarový a hardwarový systém, který zajišťuje dodávky elektřiny do všech našich domácností. Pokud si vysokonapěťovou nebo přenosovou síť představíte jako dálnici ve světě energetiky, existují také vedlejší silnice a místní komunikace. Jedná se o zásadní část energetické infrastruktury a její převzetí bude klíčové pro vytvoření energetického systému, který chceme.

V první polovině 20. století byly místní distribuční soustavy většinou ve vlastnictví obcí. To se změnilo po vlně privatizace, která začala v 60. letech 20. století, ale byly spuštny nové kampaně, které mají tuto klíčovou infrastrukturu vrátit zpět do rukou lidí: hnutí remunicipalizace.

V současné době to funguje takto:

- Obec poskytuje provozovatelům koncese k instalaci kabelů a distribuci elektřiny, plynu a tepla.
- Tyto koncese jsou časově omezené (v průměru na dobu patnácti let) a provozovatel si je musí nechat prodloužit, nebo je převezme jiný subjekt, jakmile platnost koncese vyprší. Mohl by takovým subjektem být váš projekt?

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

EWS SCHÖNAU PŘEBÍRÁ ZPĚT SÍŤ | NĚMECKO

Společenství v odlehlých lokalitách čelila v minulosti problémům s dodávkami energie, protože poskytovatelé energie takové oblasti často považovali za nerentabilní investice. V mnoha případech to přimělo společenství k tomu, aby uchopila věci do svých rukou a převzala správu místní distribuční sítě.

Známým příkladem je případ ElektrizitätsWerke Schönaue (EWS) v Německu. V roce 1991 se občané malého města Schönaue im Schwarzwald rozhodli koupit místní distribuční soustavu, aby zajistili její udržitelnost, protože místní dodavatel v té době nechtěl poskytovat obnovitelnou energii.

Ich bin ein Störfall.

Kampaň ElektrizitätsWerke Schönaue (EWS): „Ich bin ein Störfall“, což v němčině znamená „Jsem technická závada“, poukazuje na katastrofu v Černobylu. Díky této kampani se EWS podařilo koupit místní síť. © EWS Schönaue

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

EWS SCHÖNAU PŘEBÍRÁ ZPĚT SÍŤ | NĚMECKO POKRAČOVÁNÍ

Aby mohlo družstvo EWS převzít distribuční soustavu, zúčastnilo se soutěže o koncesi. Městská rada ale návrh družstva zamítla. Občané proto požádali o vypsání referenda, které by napadlo rozhodnutí městské rady, a v něm zvítězili.

Elektrárenská společnost se s touto situací nehodlala smířit a požádala také o vypsání referenda, tentokrát o zrušení rozhodnutí. Pokusila se místní obyvatelstvo přesvědčit, že družstvo nedokáže distribuční soustavu spravovat. Navzdory všem očekáváním společnost referendum prohrála, čímž bylo potvrzeno převzetí místní distribuční soustavy obcany Schönaui.

Konečným krokem pro občany bylo vyjednání ceny za koncesi u soudu. V té době ještě nebyl trh s energií liberalizovaný a neexistovaly žádné systémy finanční podpory. Přesto družstvo EWS přesvědčilo občany k instalaci jednotek na výrobu energie z obnovitelných zdrojů tím, že umožnilo jejich připojení k síti, a platilo jim speciální výkupní tarify. Po letech soudních i mimosoudních tahanic dnes družstvo EWS Schönaui dodává čistou energii celkovému počtu více než 200 000 německých spotřebitelů a energii vyrobenou místními občany dodává do sítě. Aby mělo jistotu, že se nejedná o jadernou energii, odebírá energii přímo od výrobců obnovitelných a kogeneračních zdrojů v reálném čase.

Družstvo EWS ukázalo, že zpětným převzetím sítě a prodejem energie můžete přizpůsobit obchodní model potřebám svých členů. Prokázalo rovněž houževnatost družstev pro obnovitelné zdroje a jejich schopnost využívat potenciál dobrovolníků, kteří zdarma sdílejí své odborné znalosti. Od té doby družstvo EWS podpořilo při realizaci podobných projektů i další německá společenství, například Engienetz Hamburg.

PRODLOUŽENÍ KONCESE

Zjistěte, kdo vlastní aktuální koncesi pro vaši místní distribuční soustavu a kdy má dojít k jejímu prodloužení. To by mohla být příležitost pro vaši skupinu.

CHCETE VĚDĚT
VÍČ?

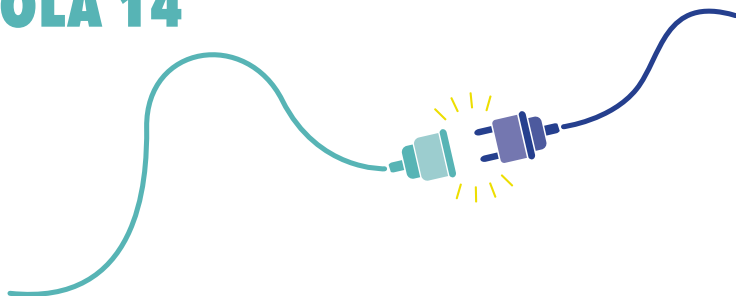
Zpráva Greenpeace „Battle of the grids“ (Bitva o sítě).

https://storage.googleapis.com/planet4-belgium-stateless/2018/12/6a1f28a4-6a1f28a4-publ_battle_of_grids.pdf

DODÁVKY

KAPITOLA 14

Řada energetických společností se rozhodla působit jako dodavatelé energie. Existuje několik způsobů, jak to uskutečnit: některá vyrábějí vlastní elektřinu a prodávají ji svým zákazníkům a jiná pro své členy nakupují a agregují obnovitelnou energii od jiných výrobců.

88 | Družstvo Coopérnico z Portugalska je příkladem první možnosti. První družstevní dodavatel a výrobce v zemi vyzval občany z celé země, aby se stali členy družstva a kupovali jeho podíly. Výnosy z podílů byly poté použity k financování investic do obnovitelné energie, jako jsou solární fotovoltaické panely. Energie vyrobená z těchto panelů se dodává členům družstva i nečlenům.

Společnost Community Power je první a jediný komunitní dodavatel elektřiny v Irsku. Vznikla ze skupiny, která vybudovala první irskou komunitní větrnou farmu v Templederry, a nyní je partnerem skupin komunitní energetiky usilujících ve svých lokalitách o rozvoj obnovitelné energie.

Dodavatel nakupuje obnovitelnou energii od malých výrobců větrné a vodní energie a prodává ji svým odběratelům. V roce 2020 se v Irsku konala první aukce elektřiny z obnovitelných zdrojů, včetně kategorie určené pro komunitní výrobu. Po úspěchu v této aukci vybudoje společnost Community Power dvě fotovoltaické elektrárny vlastněné občany.

Před několika lety se energetická družstva z frankofonního regionu Belgie rozhodla spojit své síly a zřídit Cociter, svého vlastního družstevního dodavatele energie. Energie, kterou družstva společně vyrábějí, pokrývá potřeby 15 000 rodin. Družstvo Cociter, které v současnosti čítá více než 3 000 členů, má stále ještě prostor pro dodávky dalším 12 000 novým rodinám.

Stejně jako v případě výroby elektřiny, i to, že se stanete družstevním dodavatelem energie, přináší specifické výzvy související s předpisy, vlivem zavedených účastníků trhu a finančními omezeními. Pokud vaše společenství narazí na překážky tohoto druhu, nezoufejte! Je to zcela normální a s pomocí dalších družstev najdete řešení.

VÍTE ŽE?

DRUŽSTEVNÍ DODAVATELÉ ENERGIE

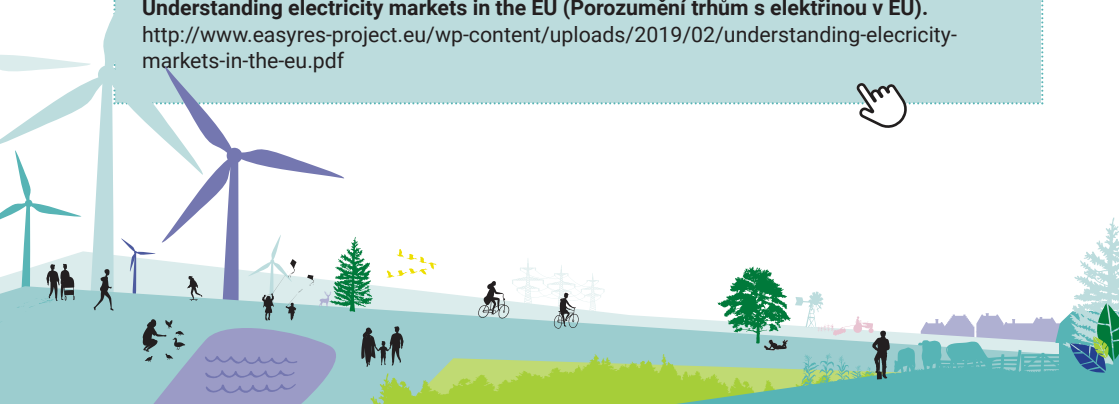
Počet družstevních dodavatelů energie v celé Evropě neustále roste. Pokud energii od některého z nich ještě neodebíráte, nyní je ten správný čas! Družstvo enostra z Itálie má 4 000 zákazníků, Enercoop z Francie téměř 90 000 zákazníků, Som Energia ze Španělska 115 000 zákazníků, Greenpeace Energy (Německo) více než 180 000 zákazníků, Ecopower (provincie Flandry, Belgie) 55 000 zákazníků a EWS (Německo) více než 200 000 zákazníků.

Entering the retail energy market: a guide (Vstup na maloobchodní trh s energií: průvodce). Autorem tohoto materiálu je britský regulační orgán, obsahuje však spoustu obecných informací.

https://www.ofgem.gov.uk/system/files/docs/2016/07/entering_the_retail_energy_market_-_a_guide.pdf

Understanding electricity markets in the EU (Porozumění trhům s elektřinou v EU).

<http://www.easyres-project.eu/wp-content/uploads/2019/02/understanding-electricity-markets-in-the-eu.pdf>

**CHCETE
VĚDĚT
VÍČ?**

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

JAK SI DRUŽSTVO ENERCOOP NAŠLO CESTU NA FRANCOUZSKÝ TRH S ENERGIÍ | FRANCIE

Když se francouzské nevládní organizace zabývající se životním prostředím, odborníci na energetiku, vývojáři projektů a společnosti zaměřené na alternativní financování rozhodli před 15 lety založit občanského dodavatele energie Enercoop, situace v zemi byla velmi nepříznivá. V té době byla veškerá francouzská energetická aktiva, hlavní energetická společnost EDF a hlavní provozovatel distribuční soustavy ERDF, ve vlastnictví státu. Většina francouzské elektřiny (75 %) pocházela z jaderné energie – což platí dodnes. Francouzská vláda se v té době stavěla k liberalizaci trhu s energií velmi odmítavě, což výrazně ztížilo jakémukoli jinému subjektu než EDF možnost prosadit se na tomto trhu a EDF konkurovat.

Teambuilding všech členů energetických družstev sítě Enercoop v roce 2016.

© Enercoop

Projekty narážely na to, že jejich aktérům bylo bráněno v přístupu k výrobě obnovitelné energie, a ve Francii nebylo tudíž možné v praxi realizovat proveditelný model dodávek. Obtíže sice přetrvávají dodnes, ale přece jen je to o něco snazší, zčásti díky právním předpisům EU. Francouzské zákony původně stanovovaly, že pokud chtějí vlastníci dostávat od vlády výkupní ceny, veškerá vyrobená energie z obnovitelných zdrojů musí být prodána zavedené energetické společnosti s monopolním postavením na trhu. Takže během prvních let své činnosti muselo družstvo Enercoop nakupovat svou obnovitelnou energii z vodních elektráren ve veřejném vlastnictví.

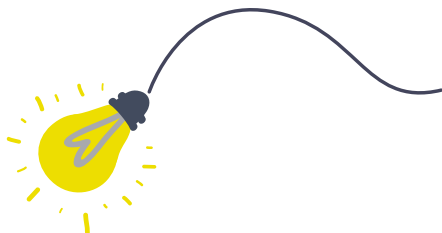
Pro přístup k této výrobě požadovala energetická společnost bankovní záruku za celkové množství energie, kterou od něj družstvo Enercoop odkoupí. V té době nebylo družstvo Enercoop schopno poskytnout tuto záruku samo, a tak využilo poslední možné východisko – obrátilo se o pomoc k sousednímu belgickému družstvu Ecopower. Společně s etickou bankou Triodos, francouzskou bankou Credit Coopératif a družstvem Ecopower se podařilo zajistit potřebnou podporu. Družstvo Enercoop sice tuto záruku nikdy nemuselo uplatnit, ale byla nezbytná k záchraně družstva v rozhodujícím momentu jeho vývoje.

Dnes, po mnoha vysvětlujících iniciativách na vnitrostátní i evropské úrovni, může družstvo Enercoop nakupovat elektřinu přímo od výrobců energie z obnovitelných zdrojů, a ti nadále dostávají státní podporu. Když se ohlédneme zpět, tato náročná epizoda v životě francouzského družstva a spolupráce s družstvem Ecopower, v níž vyústila, byla u zrodu myšlenky celoevropské federace energetických družstev s cílem „pomoci začínajícím i již existujícím družstvům překonávat překážky, kterým čelí, tím, že se poučí od druhých.“

Občanský projekt v obci Plougras (Bretaň) s instalovaným výkonem 6 MW, jehož aktéři prodávají vyrobenou energii družstvu Enercoop © Enercoop

ÚSPORY ENERGIE A ŘEŠENÍ ENERGETICKÉ CHUDOBY KAPITOLA 15

Dalším důležitým projektem pro vaši skupinu by mohlo být zvýšení úspor energie a energetické účinnosti ve vašem společenství. Je to skvělý způsob, jak zahájit činnost, osvojit si odborné znalosti a získat si důvěru v rámci společenství, zejména na začátku.

92 | Mnoho lidí, zejména v jižní a východní Evropě, žije v obydlich, která nejsou energeticky účinná a v zimě plývají teplem. Drahocenná energie uniká nedostatečně izolovanými okny, stěnami a střechami, což poškozuje zdraví a narušuje pohodu jejich obyvatel a ovlivňuje naši spotřebu energie.

Energetická chudoba je projevem sociální nerovnosti ve spotřebě energie a nedostatečného přístupu k energetickým službám v důsledku kombinace nízkých příjmů, vysokých cen energie a bydlení neodpovídajícího kritériím energetické

účinnosti. Po finanční krizi v roce 2008 dramaticky vzrostla, zasáhla miliony a vedla k vytvoření mnoha evropských hnutí občanů bojujících za energetickou spravedlnost a proti odpojování od energie.

- Téměř každý čtvrtý Evropan žije v energetické chudobě, což představuje 125 milionů lidí.
- V roce 2015 bylo téměř 50 milionů lidí v EU v prodlení s platbami účtů za energie nebo je nebylo schopno hradit. V Řecku to bylo více než 40 % populace.
- V roce 2015 žilo 15 % Evropanů v obydlich se střechou, kterou zatéká, vlhkými zdmi, podlahami nebo základy či hnilobou v okenních rámech nebo podlaze, což představovalo téměř 80 milionů lidí.
- Až 100 000 Evropanů ročně zemře na následky zimy v obydlí.

Energetická chudoba se podílí na začarovaném kruhu sociálního vyloučení. Poškozuje v první řadě ty nejzranitelnější: starší osoby, rodiny s nízkými příjmy, domácnosti s jedním rodičem (v čele 80 % z nich stojí žena) a občany jiné než bílé barvy pleti. Přesto energetickou chudobu oficiálně uznává jen třetina vlád EU. Ale i tam, kde se její existence bere za nepochybnou, nejsou mnozí z nás schopni připustit spojitost s naším energetickým systémem, který přispívá k nadměrné spotřebě fosilních paliv a plýtvání energií.

Iniciativy v oblasti komunitní energetiky mohou oslovit zranitelné domácnosti a domácnosti s nízkými příjmy a vybídnout je k tomu, aby:

- investovaly do vlastnictví a získaly tak levnější přístup k obnovitelným zdrojům s cílem těžit z vytvořeného společného bohatství,
- investovaly do opatření energetické účinnosti a renovace budov za účelem zlepšení životních podmínek,
- se naučily, jak snižovat spotřebu energie a účty za energie.

Můžete začít zjištěním osob ve vašem společenství, které jsou ve stavu energetické chudoby. Pomůže vám v tom individuální průzkum v terénu, v jehož průběhu se s nimi setkáte a promluvíte si s nimi o jejich bydlení. Průzkum by vám také mohl pomoci lépe poznat danou lokalitu a její obyvatele. Můžete též uspořádat setkání společenství, kde budete s lidmi mluvit o jejich nápadech. Mají zájem prostřednictvím dostupných grantových programů společně zorganizovat dodatečnou montáž tepelné izolace svých bytů či domů?

CHCETE VĚDĚT VÍČ?

Příručka o energetické chudobě z pera evropské federace Housing Europe.

<https://www.housingeurope.eu/resource-835/energy-poverty-handbook>

Osvědčené postupy – družstva prosazující energetickou účinnost.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/rescoop-plus-energy-efficiency-toolkit>

Internetové stránky s příklady energetických družstev zaměřených na solidaritu v Evropě.

<http://www.rescoop-ee.eu/energy-solidarity>

Faktory chování určující pro energetickou účinnost u družstev pro obnovitelné zdroje (REScoops).

<https://www.rescoop.eu/toolbox/behavioral-drivers-for-energy-efficiency-in-rescoops>

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

CREW ENERGY: ENERGETIKA

ŘÍZENÁ OBČANY NA MÍSTNÍ ÚROVNĚ | SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ

Společnost CREW Energy byla založena v roce 2014 členy organizace Friends of the Earth s cílem podniknout kroky proti energetické chudobě, absenci energetické účinnosti a fosilním palivům. Dnes je jejím hlavním cílem pomoci společenstvím v celém jihozápadním Londýně dosáhnout environmentální a finanční udržitelnosti.

Vizí společnosti je ekologičtější a spravedlivější společenství pro každého, vybudované občany zdola, z místní úrovně. Společnost CREW Energy koordinuje projekty transformace energetiky a provozuje kavárny s energetickým poradenstvím, jejichž cílem je zvýšit informovanost obyvatel ohledně potřeby energetické účinnosti.

Tyto pravidelné názorové výměny probíhají v komunitních centrech, kde zaměstnanci společnosti CREW Energy vyzývají členy společenství, aby o své roli v oblasti energetické účinnosti diskutovali v příjemné atmosféře, u čaje a sušenek. V tomto vstřícném prostředí mohou lidé získat informace o nejvýhodnějších tarifech za energii, dalších přínosech, grantech a slevách na účtech za energii.

Energetické kavárny společnosti CREW si kladou za cíl bojovat s energetickou chudobou a podporovat dobré životní podmínky marginalizovaných skupin: mnoho společenství, zejména v sociálně a ekonomicky znevýhodněných oblastech, k těmto odborným energetickým znalostem obvykle nemá přístup. Díky inspiraci z těchto setkání ušetřil jeden z občanů na svých účtech za energii 300 liber, což ukazuje, jak jsou tato místa potřebná a mohou změnit život společenství.

Snaha společnosti CREW Energy zajistit udržitelnost své činnosti přivedla její členy i ke vzdělávání mladých lidí a prohlubování jejich znalostí tak, aby ve své profesní dráze mohli pokračovat v energetickém sektoru. Yunus Nas, čerstvý absolvent studia v oboru životního prostředí, který se zúčastnil odborného vzdělávání společnosti CREW na téma hodnocení energetické účinnosti v domácnostech, uvedl: „Spolupráce se společností CREW Energy mi dodala sebedůvěru a povzbudila mě k tomu, abych se zúčastnil kurzů odborného vzdělávání a osvojené znalosti promítl do změn na místní úrovni. Je to skvělý způsob, jak využít své dovednosti a zkušenosti k urychlení změn podmínek v mém společenství směrem k udržitelnější budoucnosti šetrnější k životnímu prostředí.“

Společnost CREW Energy podporuje mladé zástupce pro propagaci komunitní energetiky © CREW

MÍSTNÍ PROJEKT

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

SPOTŘEBA VLASTNÍ PRODUKCE V RÁMCI BOJE PROTI ENERGETICKÉ CHUDOBĚ V TOSKÁNSKU | ITÁLIE

V roce 2019 italská společnost pro sociální bydlení „Edilizia Pubblica Pratese“ slavnostně otevřela ve vesnici San Giusto (městská oblast Prato) rezidenční komplex NzeB, jehož součástí je 29 ubytovacích jednotek, komunitní centrum o rozloze 250 metrů čtverečních, vybavená zahrada a nové náměstí. Tento projekt je skvělým příkladem spotřeby vlastní kolektivní produkce jako prostředku boje proti energetické chudobě. Zároveň představuje spojení vysoké úrovně energetické účinnosti se sociálním bydlením s cílem minimalizovat náklady na energii, a to díky inovativním přístupům využívajícím sluneční a větrnou energii.

Energie vyrobená v budově pochází výhradně z obnovitelných zdrojů, stejně jako 90 % energie využívané k vytápění a ohřevu vody a více než 60 % celkové energie spotřebované v budově, včetně spotřeby elektřiny v kondominiu. Jádrem centralizovaného systému je tepelné čerpadlo produkující 12 701 kWh za rok. To je napájeno 100 fotovoltaickými panely. Uvnitř budovy je teplo rozváděno podlahovými topnými tělesy a k vytápění a ohřevu teplé vody se využívají i solární panely. Budovy jsou vysoce účinné díky izolované střeše a vyspělým systémům vytápění, které udržují v místnostech v zimě teplo a v létě chlad.

Instalace solárních panelů na budovu s téměř nulovou spotřebou (NZE) v italském Prato. © Studio Tecnico Associato RES Architetture

MÍSTNÍ
PROJEKT

TEPLO

KAPITOLA 16

V případě, že systémy v budovách nejsou energeticky účinné, znamená vytápění a chlazení budov zbytečný výdej velkého objemu energie i peněz a produkci značného množství emisí CO₂. Dobrou zprávou je, že můžete vybudovat udržitelné a účinné systémy vytápění a chlazení a že mohou být ve vlastnictví společenství, tedy komunitní! V Nizozemsku například převzalo společenství v Groningenu síť dálkového vytápění, aby ze svých dodávek úplně vyloučilo plyn.

Nejjednodušší způsob, jak začít, je zamyslet se nad systémy dálkového vytápění. Tyto systémy jsou tam, kde je správa vytápění zajišťována na úrovni města. Mnoho obcí realizuje rozvod tepla horkovodním systémem, v jehož rámci je voda přepravována izolovaným potrubím. Teplo se pak používá k ohřevu vody nebo prostor v domácnostech a podnicích. Vyrábí se centrálně a jeho zdrojem může být spalování fosilních paliv nebo zbytkové teplo z určitého průmyslového procesu. Tyto systémy lze převést na obnovitelné zdroje. Zjistíte, zda má vaše město systém dálkového vytápění a jaký je jeho zdroj.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

HVIDOVRE FJERNVARME: DRUŽSTVO PRO DÁLKOVÉ VYTÁPĚNÍ | DÁNSKO

V Dánsku, kde je po teple vysoká poptávka, jsou právní předpisy vůči družstvům vstřícné a družstva mají přístup k levným půjčkám prostřednictvím obcí. V zemi proto působí stovky teplárenských družstev. Hvidovre Fjernvarme je družstvo složené z 250 členů a 33 000 spotřebitelů. Patří mezi ně i obec Hvidovre, jejímž obyvatelům družstvo dodává teplo z obnovitelných zdrojů. Společně se třemi dalšími družstvy pro dálkové vytápění (FDHvidovre, Avedøre a Rebæk Søpark) zavedlo program, který má členům pomoci optimalizovat fungování jejich topných zařízení a umožnit jim šetřit energii a finanční prostředky.

Družstvo každý druhý rok bezplatně kontroluje topná zařízení spotřebitelů. První kontrola zahrnuje analýzu jednotky dálkového vytápění a vyhotovení zprávy o energetické náročnosti bydlení občanů, která obsahuje hodnocení jejich spotřeby. Zpráva rovněž poskytuje doporučení ohledně způsobů, jak optimalizovat energetickou účinnost bydlení. Každé dva roky se pak provádí kontrolní údržba jednotky dálkového vytápění pro případ, že by bylo potřeba provést nějaké úpravy.

MÍSTNÍ
PROJEKT

DOSAŽENÍ UDRŽITELNÉHO VYTÁPĚNÍ | FRANCIE

Ve Francii podporuje společný projekt „Forestener – the Citizen Heat“ (Forestener – dodávky tepla spolufinancované občany) místní projekty v oblasti využívání energie z dřevní hmoty. Ve spolupráci s místními obyvateli mobilizuje místní úspory jako prostředek k navržení, financování a provozu topných systémů na bázi dřevní hmoty.

V Lucinges, vesnici v Horním Savojsku, byla v roce 2018 vytvořena inovativní síť komunitního vytápění spolufinancovaná občany a spravovaná veřejnými orgány. Síť dálkového vytápění nazvaná Forestener dodává teplo pro obecní budovy a klade si za cíl vytápět všechny budovy v centru vesnice. Síť dlouhá jeden kilometr má vytápět 60 společných bytových jednotek, pět samostatných domů, školu, školní jídelnu, radnici, veřejnou knihovnu, komunitní centrum, dvě kulturní centra, pivovar na organické pivo a jeden podnik.

Kotelna je vybavena dvěma kotli na dřevo, které svým uživatelům dodají 1 100 MWh ročně. Před instalací této topné sítě se ve vesnici vytápění zajišťovalo topnými palivy a propan-butanem ze starých zařízení. Když obec stavěla nové bytové jednotky, rozhodla se systém vytápění centralizovat a přejít od fosilních paliv k udržitelným řešením na

Projekt Forestener je skvělým příkladem transformace městského systému vytápění ve spolupráci s místním společenstvím. © Énergie Castagée

MÍSTNÍ
PROJEKT

bázi dřeva. Předtím se polovina částky z účtu za energii odváděla subjektům mimo společenství. Nový systém pomáhá udržovat tyto výnosy z prodeje energie v obci a společenství je může využít k dalšímu zlepšení své infrastruktury. Použité dřevní štěpky pocházejí z nedalekého lesa, aby se minimalizovala potřeba přepravy.

Tajemstvím úspěchu tohoto projektu je zapojení občanů. Řízení projektu je participativní a demokratické a vzhledem k jeho etickým a environmentálním přínosům i užitkům pro místní společenství investovalo do spuštění systému přibližně 45 lidí a podpořilo jej i francouzské družstevní sdružení Énergie Partagée. Dosud se investory projektu Forestener a dalších projektů podporovaných sdružením Énergie Partagée stalo více než 5 000 občanů. Klíčovým podporovatelem byl také francouzský region Rhône-Alpes (Rhôna-Alpy), který poskytl částku 442 000 EUR, a projekt získal také půjčku od etické banky La Nef.

Průvodce pro města, která chtějí realizovat rozvoj komunitního dálkového vytápění.

<https://guidetodistrictheating.eu/guidance-for-cities-and-towns/>

Sada nástrojů Hotmaps k zahájení energetického plánování. <https://energy-cities.eu/publication/the-hotmaps-toolbox/>

Online sada nástrojů k podpoře tepelného plánování. <https://www.hotmaps-project.eu>

FLEXIBILITA, VLASTNÍ SPOTŘEBA A UKLÁDÁNÍ ENERGIE

KAPITOLA 17

Kromě tradičnějších aktivit na trhu s energií vyvíjejí energetická společenství inovativní řešení v oblasti energetické flexibility, jako je ukládání energie, elektromobilita, a dokonce i technologie blockchain. Pokud se domníváte, že by se vaše společenství o uvedené oblasti zajímalo, tyto příklady jsou pro vás!

KOLEKTIVNÍ VLASTNÍ SPOTŘEBA A UKLÁDÁNÍ ENERGIE

Lidé často žijí v pronajatých bytech a starších řadových domech, což ztěžuje instalaci soukromých solárních panelů. Řešení hledá společný solární projekt řízený energetickým družstvem EnerGent (Belgie). Akteři projektu Buurzame Stroom mají v úmyslu instalovat v celém jednom z obvodů ve městě Gent solární fotovoltaické panely o ploše 5 000 metrů čtverečních, zvýšit výrobu obnovitelné energie v tomto obvodu a zavést zde inovativní obchodní model pro kolektivní vlastní spotřebu.

Jednou z možností je dohodnout se s majiteli bytů ve stejné budově, aby na střechu umístili solární panely. Vypracování kolektivní dohody všech vlastníků, v jejímž rámci se rozhodne o možných způsobech sdílení energie, je náročné, ale jakmile vytvoříte dobrý model, můžete jej ve svém městě nebo obvodu rozšířit.

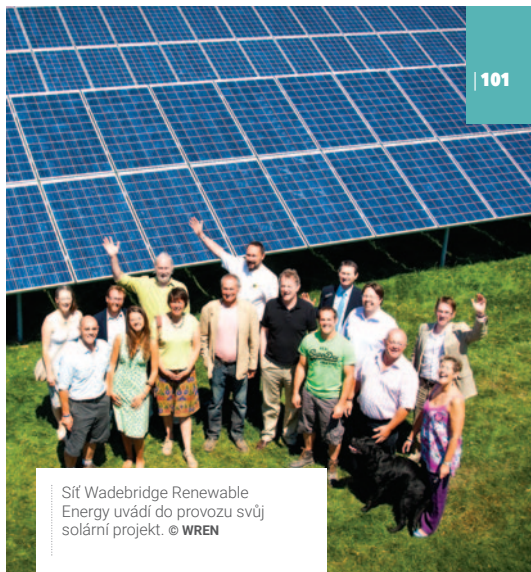
Aktéři projektu chtějí také zmíněný městský obvod změnit v integrovaný lokální energetický systém založený na obnovitelných zdrojích. K vyrovnávání přebytků při výrobě sluneční energie se například využívají elektrická vozidla provozovaná družstvem Partago a systémy akumulátorů. Projekt Buurzame Stroom těží i z odborných znalostí různých družstev, mimo jiné Ecopower, EnergieID a projektu WiseGRID.

TECHNOLIE BLOCKCHAIN

Údaje o spotřebě nebo výrobě se často měří měřiči, které vlastní provozovatelé distribuční soustavy. Spotřebitelům to dává jen malou kontrolu nad vlastně soukromými a citlivými informacemi. K vyřešení tohoto problému společnost Pylon Network ve Španělsku úspěšně vyvinula nezávislou a neutrální databázi vycházející z technologie blockchain. Díky této technologii lze bezpečně ukládat a sdílet data o výrobě a spotřebě. Koncoví uživatelé nebo prozumenty mají kontrolu nad svými údaji a mohou se rozhodnout, jak chtějí své informace sdílet.

FLEXIBILITA POŽADOVANÝCH DODÁVEK

V několika zemích, zejména v severní Evropě, je nedostatek elektřiny dostupné v síti (zejména během dlouhých zimních nocí) vyrovnáván dotovanými plynovými elektrárnami. Energetická společenství nabízejí levnější a ekologičtější alternativu. Členové společenství mohou nabídnout flexibilitu a v případě potřeby za finanční kompenzaci přijmout omezení dodávek elektřiny na určitý počet hodin za rok.

Síť Wadebridge Renewable Energy uvádí do provozu svůj solární projekt. © WREN

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

ŠIROKÉ PARTNERSTVÍ PRO INOVATIVNÍ PROJEKT KOLEKTIVNÍHO SDÍLENÍ ENERGIE GECO | ITÁLIE

Zemědělsko-potravinářské centrum v Bologni (Centro Agroalimentare Bologna, CAAB), nechalo instalovat solární výrobní zařízení s malou spotřebou a přebytky při výrobě energie dodává za nízké ceny do sítě. Diskuse o nových právních předpisech EU v roce 2018 oživily myšlenku zapojit místní podniky a občany do vytvoření energetického společenství a využívat přebytky energie ve prospěch uživatelů sociálního bydlení.

Ve stejném roce byly v rámci projektu sousedské ekonomiky, jehož cílem je podpořit investice do udržitelnosti v této oblasti, provedeny předběžné studie záměru. Aby tuto iniciativu prosadily, uzavřely v roce 2019 CAAB a Agentura pro místní rozvoj Pilastro North East partnerství s místními subjekty a zjistily, že podobnou iniciativu v nedaleké správní oblasti Roveri zkoumá ENEA (Národní agentura pro alternativní energetiku).

Občané se rozhodli spojit své síly a fondu organizace EIT Climate-KIC představili projekt GECO (Green Energy Community, Společenství pro zelenou energetiku), jehož cílem bylo vytvoření inovativního místního energetického společenství zahrnujícího obě správní oblasti.

Projekt GECO je založen na nových systémech využívajících inteligentní měřiče a platformu na bázi technologie blockchain. Kromě solárních zařízení zahrnuje

Mapa lokality, v níž je realizován projekt GECO. © GECO

bioplynové stanice a zařízení pro ukládání energie. Tím se zvyšuje flexibilita a odezva na straně poptávky, takže systém může být instalován v komerčních, průmyslových a obytných budovách. Projekt GECO využije veřejnou síť a vytvoří virtuální společenství.

V současné době se čeká na úplné provedení nových zákonů EU o komunitní energetice ve vnitrostátním právu, takže mohou být energetická společenství vytvářena pouze uživateli, kteří jsou na stejném zdroji napájení s nízkým napětím, pro systémy výroby s maximálním výkonem 200kW_{in}. V této první fázi bude projekt GECO spoléhat na to, že uživatelé vytvoří malá energetická společenství, která se později stanou součástí klastrového subjektu. Cílem je umožnit chování uživatelů podle zásad energetické účinnosti, jelikož energie je sdílena s komerčními a kancelářskými budovami, které většinou fungují během dne.

Mezi činnosti projektu GECO patří také vzdělávací a informační aktivity v součinnosti se školami, sdruženími a dalšími místními zúčastněnými stranami, jejichž cílem je zvýšit povědomí a podpořit nové prozumenty v této oblasti.

Blockchain a transformace energetiky.

<https://energy-cities.eu/publication/blockchain-and-energy-transition-what-challenges-for-cities-find-out-in-our-newly-released-publication/>

Webový seminář Světové agentury pro větrnou energii o zálohování a ukládání energie v rámci vyvážení soustavy.

<https://library.wwindea.org/grid-integration-system-balancing-backup-and-storage-interconnections-demand-and-d-supply-forecasting/>

Chytrá energie pro koncové uživatele – studie proveditelnosti z ostrova Samsø.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/smart-energy-for-end-users-a-feasibility-study-from-samsø>

Zpráva FLEXcoop: Nově vznikající obchodní modely: související strategie odezvy na straně poptávky a šablony smluv.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/emergin-g-business-models-associated-demand-response-strategies-and-contract-templates>

DOPRAVA A MOBILITA KAPITOLA 18

Když přemýšlíme o budoucím trhu s energií, musíme uvažovat společně o elektřině, teple a dopravě. Doprava je evropské odvětví odpovědné za největší produkci emisí: přibližně 30 % emisí CO₂ v EU. Doprava je také jediným odvětvím, které od roku 1990 zaznamenalo nárůst emisí místo jejich poklesu. Když přemýšlíte o transformaci našeho energetického systému, nesmíte zapomenout na dopravu.

Aby se snížily emise, bude muset odvětví dopravy dramaticky omezit individuální používání automobilů a přejít na elektřinu. Komunitní projekty mohou pomoci při řešení obou těchto výzev. Ve svém společenství můžete zavést program sdílení elektrických vozidel, což je skvělá činnost pro existující projekt komunitní energetiky. Družstvo může investovat do vozového parku elektrických vozidel, která si lidé mohou rezervovat a používat – místo jednotlivců vlastní automobily společenství.

Záměrem je také posílit v návaznosti na dopravu občanské interakce. Dnes lidé přejdou od vchodových dveří ke svému automobilu a usadí se do své „oplechované škatule“, aniž by navazovali obohacující interakce se svým okolím nebo lidmi ve svém společenství. Sdílení automobilů je prožitek, který má mnohem výraznější společenský rozměr. Můžete jít pěšky nebo dojet na kole k nejbližšímu autu a cestou přitom míváte nebo zdravíte jiné lidi. Celá tato zkušenost nám umožňuje zbavit se individualismu spojeného s vlastnictvím osobních automobilů, a naladit se na jinou, společensnější vlnu: atmosféru sdílení.

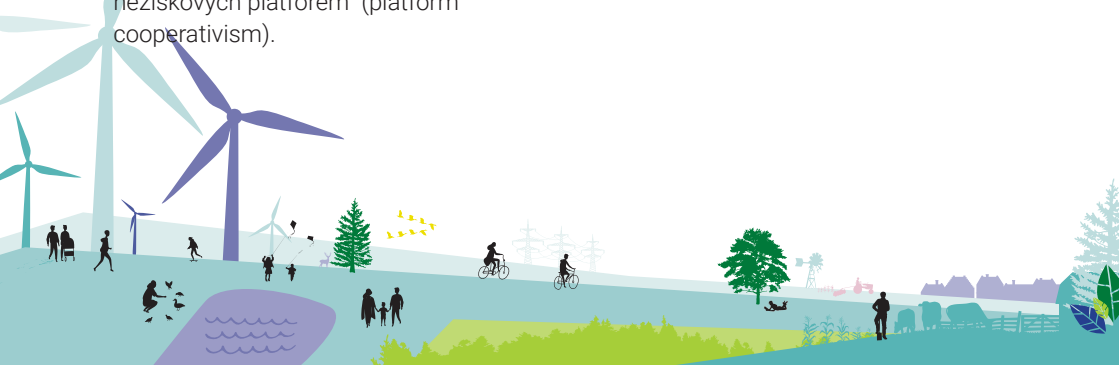

V roce 2018 usnadnila federace REScoop.eu mezinárodní spolupráci mezi třemi družstvy pro sdílení elektrických vozidel, která se nakonec rozhodla založit novou evropskou družstevní společnost s názvem The Mobility Factory (TMF). Její součástí je evropská platforma, která umožňuje energetickým společenstvím v celé Evropě sdílet v rámci svých společenství elektrická vozidla. Online platforma umožňuje projektům nabízet aplikace, webová rozhraní, online platby a software potřebný k zavedení služby sdílení automobilů ve vašem společenství, například systém bezklíčového odemykání automobilů.

Každý družstevní podnik zabývající se sdílením elektrických vozidel se může stát členem a využívat služby TMF. Energetická společenství rozhodují o tom, jak by mělo sdílení vozidel fungovat, o barvách, podobě loga, jaké automobily zařadit do vozového parku, o cenovém modelu – aniž by se musela zabývat zaváděním a údržbou platformy IT. Jako člen společenství si můžete i upravit softwarový kód podle svých potřeb: družstevní vlastnictví a vývoj softwarového kódu se nazývá „vytváření neziskových platforem“ (platform cooperativism).

Jakmile něco vybudujete, sdílejte to! To je klíčová hodnota družstev a jedna ze zásad Mezinárodního družstevního svazu (International Cooperative Alliance, ICA).

Družstva pomáhají jiným družstvům!

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

ČÁST
VOĽBA VAŠÍ
ČINNOSTI

4

KAPITOLA 18

DRUŽSTVO PRO SDÍLENÍ ELEKTRICKÝCH VOZIDEL PARTAGO | BELGIE

Partago je družstvo pro sdílení elektrických vozidel založené v roce 2015 pěti sousedy během místního pouličního festivalu v belgickém městě Gent. Jednou za rok při akci „Neděle bez aut“ platí zákaz provozu veškerých vozidel. Zatímco si děti hrály a lidé se setkávali a užívali si nově získaného prostoru, malá skupina obyvatel se rozhodla aktivně využít étos tohoto okamžiku. Záleželo jim na prosazení čistého ovzduší, získání většího prostoru a klidnějšího provozu na silnici. Založili tedy družstvo pro sdílení elektrických vozidel, aby snížili počet automobilů v ulicích města. S podporou 740 místních občanů a malých podniků provozuje družstvo vozový park více než 74 elektrických vozidel a má online platformu pro chytré telefony. Partago má dva hlavní cíle: poskytnout členům družstva přístup k elektrickým vozidlům a přijmout opatření směřující ke zdravému a udržitelnému městu. Družstvo má v současné době 74 elektrických vozidel s celkovou kapacitou baterií 3 MWh a osm dobíjecích stanic.

106 |

Elektrická vozidla družstva Partago se seřadila v historickém centru města Gent. Zde jsou vozy využívány partnery projektu WiseGRID, kteří se scházejí v Gentu na setkání členů projektu. © REScoop.eu

Družstvo Partago má mnoho pozitivních přínosů:

- 1.** snižuje používání fosilních paliv a znečištění ovzduší,
- 2.** pomáhá řešit změnu klimatu,
- 3.** efektivně využívá energii a materiály,
- 4.** uvolňuje prostor v přeplněných městech, kde třetinu prostoru zabírají nevyužívaná vozidla.

Družstvo Partago chce, aby elektrická vozidla byla přístupná a snadno ovladatelná pro všechny. Proto podniká kroky k tomu, aby jeho služba sdílení elektrických vozidel byla co nejkomplexnější:

- 1.** Většina lidí nikdy předtím elektrické vozidlo neřídila. To je důvod, proč se družstvo Partago snaží každému novému členovi usnadnit první kroky tím, že jej spojí se stávajícím členem družstva, který bydlí poblíž.
- 2.** Lidé, kteří ještě nejsou členy družstva a mají v místě svého bydliště vůz družstva Partago, si mohou vyzkoušet bezplatnou zkušební jízdu.
- 3.** Partago pravidelně organizuje komunitní akce pořádané v domě jednoho ze svých členů. Členové družstva u skleničky vyprávějí svým sousedům příběhy a vzájemně si vyměňují zkušenosti se sdílením elektrických vozidel a družstvem.

DOPRAVA A MOBILITA

KAPITOLA 18

Zpráva o solární energii a mobilitě zpracovaná společností Solar Power Europe.
<https://www.solarpowereurope.org/solar-in-the-driving-seat-solar-mobility-report/>

Podívejte se na internetové stránky organizace The Mobility Factory
<http://www.themobilityfactory.eu>

VOLBA VAŠÍ TECHNOLOGIE

KAPITOLA 19	VĚTRNÁ ENERGIE	110
KAPITOLA 20	SOLÁRNÍ ENERGIE	115
KAPITOLA 21	VODNÍ ENERGIE	121
KAPITOLA 22	BIOMASA	126

V Templederry byla
vybudována první irská
komunitní větrná
farma. © TEA

Klíčovou součástí projektů komunitní energetiky je často výroba a prodej energie, ať je to vaše hlavní činnost nebo ne. Jedná se o aktivitu stěžejního významu, protože nahrazuje fosilní paliva v energetickém systému, pomáhá zmírňovat změnu klimatu a udržuje finanční prostředky v místním společenství. Díky postupnému růstu nakonec některé projekty energii vyrábějí pomocí více technologií, nicméně pokud teprve začínáte, může se vám hodit přehled různých přírodních zdrojů, ze kterých si můžete vybrat ten nejvhodnější.

VĚTRNÁ ENERGIE

KAPITOLA 19

110 |

„Víteř fouká pro každého, nejen pro firmy,“ oznámilo družstvo Ecopower v roce 2016 místní samosprávě. Využití této energie dává místním obyvatelům příležitost transformovat energetický systém a zlepšit životní podmínky jejich společenství. Větrná energie je významnou součástí skladby zdrojů energie, nedovoďte velkým firmám, aby si ji zmonopolizovaly!

PROČ VĚTRNÁ ENERGIE?

Větrný park může vyprodukovat značné množství energie, více než například solární panely. Průměrná větrná turbína na pevnině dokáže za rok vyrobit více než 6 milionů kWh – a tedy zásobit elektřinou 1 500 domácností. Vítr může být důležitým prostředkem k nahrazení fosilních paliv, která destabilizují naše klima.

Vítr může také generovat významné příjmy, které lze použít na podporu vašeho společenství, a to přímo prostřednictvím sdílení zisků a nepřímo tím, že vytváří přidanou hodnotu v místní ekonomice.

Když se zamýšlíte nad možností větrné energetiky, uvažujte o svém okolí. Je zeměpisný profil vaší místní lokality vhodný pro větrnou energetiku? Podporují zákonné předpisy váš projekt, nebo mu brání či jej činí nerentabilním? Jak byste do svého regionu přepravili turbínu? To jsou otázky, na které je třeba začít hledat odpovědi, než se rozhodnete, že větrná energie je pro vás ta správná volba.

Na tyto otázky se vám bude snáze odpovídat, jakmile si vytipujete potenciální pozemek a zadáte podrobnou studii o technologických možnostech. Můžete si eventuálně přibrat na pomoc konzultanta. Ve většině zemí vám k závěru, nakolik by byla turbína ve vaší lokalitě proveditelným řešením, pomohou dospět mapy rychlostí větru. Je také důležité si uvědomit, že turbíny jsou často zakázány v blízkosti vojenských základen, letišť nebo plynovodů.

VEŘEJNÁ PODPORA

Klíčovým krokem k získání veřejné podpory pro projekt větrné energie je vypravit se se zápisníkem za členy místního společenství a nechat je samotné formulovat svou vizi. Zaříd'te, aby se obyvatelé setkali s odborníky, uveďte ty nejvhodnější příklady, odpovídejte na otázky, ale nesnažte se jim vnutit svůj předem daný plán: to je nejrychlejší způsob, jak ztratit jejich důvěru. Buďte flexibilní! Budování podpory vyžaduje čas, ale jak ukazuje projekt Eeklo v následující části, plány koncipované se skutečnou účastí občanů mohou vést k úspěšnému získání povolení bez větších průtahů.

Větrné farmy na pevnině jsou často terčem kritiky jako něco ohavného na pohled a lidé si stěžují, že ničí přirozenou krajinu. Je však zajímavé sledovat, jak v nich lidé postupně dokážou najít zalíbení v okamžiku, kdy společenství začnou plynout zisky generované těmito zařízeními. Je zcela přirozené, že se lidé turbínám brání, pokud jsou jim vnuceny, aniž by z nich něco měli.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO
PROJEKTU

VĚTRNÁ ENERGIE PROTI ENERGETICKÉ CHUDOBĚ EEKLO | BELGIE

Vítr je běžným zdrojem a měl by být pro každého. Ve městě Eeklo (Belgie) sdílí družstvo Ecopower vlastnictví větrné turbíny s místním úřadem. Tento typ spolupráce veřejného a občanského sektoru má velký potenciál: volení činitelé mají podíl na ekonomických užitcích z větrné energie, zatímco energetické družstvo poskytuje technické know-how, přímo reaguje na názory a stanoviska občanů a začleňuje do svých řad zranitelné skupiny.

Projekt Eeklo se rozbíhal pozvolna, jeho iniciátoři nejprve diskutovali s občany a ujistili se, že mají skutečnou podporu místního společenství. Město se nyní snaží do projektu zapojit rodiny, které čelí energetické chudobě, často odběratele, kteří za elektřinu platí formou předplatného vysokou cenu. Díky 25procentnímu vlastnictví jedné větrné turbíny uvažuje družstvo ve městě Eeklo nyní o poskytnutí předem uhrazeného podílu v občanském energetickém družstvu celkovému počtu 750 lidí. Tito podílníci tak získají všechny ekonomické užitky řádných členů družstva Ecopower, kteří spoluvlastní větrnou turbínu a mohou odebírat elektřinu za cenu nákladů, čímž sníží své účty za energii a mají možnost splácet své energetické dluhy. Tito členové mohou také díky úsporám za energii ušetřit na vlastní podíl v družstvu (v hodnotě 250 EUR).

Aby se snížilo riziko neodvádění plateb družstvu, komunitní pracovníci z místních sociálních služeb podporují rodiny žijící v energetické chudobě formou poradenství a zároveň praktického hospodaření s rozpočtem.

Členové družstva Ecopower stojí před generátorem větrné turbíny, která bude vybudována ve městě Eeklo. © Ecopower cv

Tato iniciativa ukazuje, jak lze zapojit do energetického společenství občany, kteří mají problém platit své účty za energii, a poskytnout jim přístup k obnovitelné a dostupné elektřině, aniž by museli kupovat společný podíl v hodnotě 250 EUR. Bez rizika sociální stigmatizace se mohou stát řádnými členy energetického společenství a uhradit poplatek za podíl v družstvu, jakmile ušetří na nákladech za energii.

Družstvo a obec ve město Eeklo spolupracují i na dodávkách tepla. Město totiž zadalo vybudování sítě dálkového vytápění na bázi odpadního tepla a obnovitelných zdrojů. Když město vyhlásilo výběrové řízení na výstavbu rozsáhlé sítě dálkového vytápění, stanovilo požadavek stoprocentního pokrytí energetických potřeb energií z obnovitelných zdrojů a minimálně 30% podílu vlastnictví občanů. Vítěznému konsorciu se to podařilo zajistit prostřednictvím partnerství s družstvem Ecopower a toto konsorcium dokázalo rovněž docílit udržitelnosti výroby a dostupnosti tepla pro každého.

Veřejné konzultace nejsou jen prostředkem k získání povolení k realizaci projektu v oblasti obnovitelné energie, je to také příležitost využít znalosti a dovednosti společenství. Obyvatelé přijdou s nápady, otázkami, problémy a obavami, které by vás samotné nenapadly. Diskuse vám pomohou vytvořit kvalitní plán a zároveň vybudovat vztahy vzájemné důvěry a budoucí základnu pro získávání finančních prostředků. Zároveň vám také mohou pomoci objevit vůdčí osobnosti ve společenství, které můžete požádat, aby se k vašemu projektu připojily.

HLEDÁNÍ VHODNÉHO POZEMKU

Průměrná životnost větrné turbíny je 20 až 25 let, takže budete muset plánovat dopředu! Je velmi nepravděpodobné, že by společenství mohlo vlastnit půdu, a proto si většina družstev pronajímá prostor na poli zemědělců. Buďte však opatrní: jakmile je turbína v provozu, sousední zemědělské podniky mohou být příliš blízko na to, aby mohly instalovat svá vlastní zařízení a dosáhnout stejných ekonomických užitků. Budování podpory také znamená zajistit, aby všichni sdíleli zisky, a proto družstva často poskytují sousedním zemědělským podnikům finanční náhradu.

VĚTRNÁ ENERGIE

KAPITOLA 19

SKVĚLÝ TIP!

Včasné prozkoumání celého regionu je při hledání vhodného místa velmi důležité. Pozemky, které si lze pronajmout, může vlastnit soukromá společnost, nebo může být ochoten v této věci spolupracovat místní úřad. Začněte tím, že s místním úřadem projednáte užívání nějakého pozemku. Existuje-li místní územní plán, můžete se s ním seznámit. Nejúspěšnější projekty komunitní energetiky bývají obvykle ty, do nichž je zapojena místní samospráva.

ZÍSKÁVÁNÍ DOVEDNOSTÍ, KTERÉ POTŘEBUJETE

Pokud se v kterékoli fázi ocitnete pod přílišným tlakem náročné situace, uvědomte si, že nejste prvními, kdo budují komunitní turbínu. Realizovala to již řada společenství před vámi, která v tomto směru získala bohaté zkušenosti. Neváhejte požádat o radu, zvláště pokud někdo ve vaší zemi takový projekt už úspěšně uskutečnil, nebo i kdybyste znali jen někoho, kdo se o to pokusil! Zmapujte místní dovednosti a najdete lidi, kteří mají zkušenosti s energetikou, dovednosti v oblasti řízení projektů, stavebního inženýrství nebo účetnictví.

NECHTE SI PORADIT

Zavolejte vytipované osobě a požádejte ji o radu. Nabídněte jí, že ji pozvete na oběd nebo na skleničku, pokud můžete. I v případě, že vámi oslovená osoba nezná přímo odpověď na to, co vás zajímá, může vám někdy rozhovor pomoci najít řešení nebo k němu dospějte společně. Samozřejmě se nemusíte spoléhat výhradně jen na místní společenství! Zjistěte, zda existují blízké skupiny komunitní energetiky, které byste mohli požádat o radu, nebo jestli je ve vašem regionu nějaké sdružení, které by vám mohlo pomoci. A samozřejmě je tady pro vás vždy REScoop.eu.

CHCETE VĚDĚT VÍC?

Evropský větrný atlas. <https://map.neweuropeanwindatlas.eu>

Osvědčené postupy z projektu Win Wind. <https://winwind-project.eu/resources/best-practice-cases/>

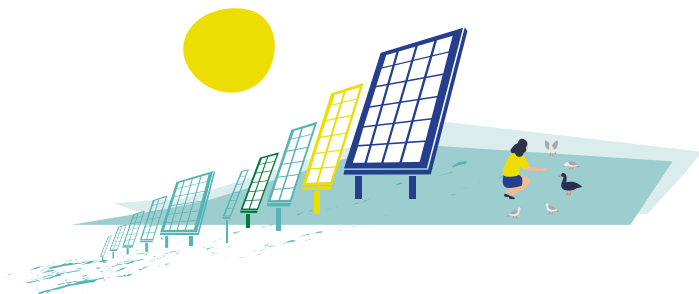
Zpráva o podpoře společenského přijetí větrné energetiky.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/final-publishable-report-of-the-wise-power-project>

SOLÁRNÍ ENERGIE

KAPITOLA 20

Většina projektů komunitní energetiky budovaných v Evropě je solární. Solární energie je v mnoha ohledech technologií s dokonalými parametry pro komunitní projekty. I když neprodukuje tolik energie jako vítr, je to pro začátek skvělá volba díky nižší ceně a jednodušším procesům povolenacích řízení.

Pokud pracujete v místní samosprávě, měla by být solární energie pro vás nanejvýš zajímavá: výtečně se hodí pro městská prostředí a výrazně přispívá k vytváření místních pracovních míst a ekonomickému rozvoji. U malých fotovoltaických zařízení je obvykle vyšší podíl lidské práce (z hlediska technického projektování, instalace, údržby, auditů) než u centralizovaných technologií, což vytváří třikrát více pracovních míst na jednotku výkonu.

Pokud se vaše město přihlásilo k Paktu starostů a primátorů EU v oblasti klimatu a energetiky, pravděpodobně máte definované cíle pro lokální zavádění obnovitelné energie.

Dobrou zprávou je, že s pomocí místních občanů můžete dosáhnout rychlých a působivých výsledků! Lze vypracovat politiky a obchodní modely za účelem:

1. posouzení střešního potenciálu města,
2. zvýšení podílu zařízení pro výrobu solární energie rozmístěných na všech budovách prostřednictvím zvláštních předpisů.

Ať už je vaše strategie jakákoli, mějte na zřeteli potenciální překážky, kterým mohou skupiny občanů a společenství, se kterými spolupracujete, čelit. Jedná se mimo jiné o tyto faktory:

- problémy spojené s kulturním dědictvím u památkově chráněných budov,
- protichůdné priority ve vztahu mezi zelenými nebo solárními střechami,
- dohoda o vhodném počtu solárních panelů,
- zajištění dobré spolupráce s provozovateli distribučních soustav.

SOLÁRNÍ ENERGIE

KAPITOLA 20

Paříž i Lisabon vyvinuly nejmodernější nástroje, které mají občanům, komunitním skupinám a malým podnikům umožnit odhad solárního tepelného a fotovoltaického potenciálu městských střech – s přihlédnutím k mnoha parametrům, včetně tvaru, orientace, sklonu budov atd.

EVROPSKÁ MĚSTA PODPORUJÍ SOLÁRNÍ ENERGETIKU

Aby spojila své politické závazky s kvantitativními cíli, přijala řada měst v EU konkrétní cíle. V Lisabonu se komunální orgány zavázaly, že město do roku 2030 dosáhne kumulativního instalovaného výkonu 103 MW. V Barceloně si místní úřad vyžádal instalaci solárních ohřivačů vody do všech nových a zrekonstruovaných budov po celém městě, což byl v té době v Evropě bezprecedentní krok, který inspiroval přibližně 70 dalších španělských obcí, aby učinily totéž.

Města jsou stále inovativnější, pokud jde o navrhování nových modelů partnerství s občany, zejména při prosazování solární energetiky. Ve francouzské Bretani uzavřelo město Lorient partnerství s občanským investičním družstvem Oncimé za účelem spuštění jedinečného programu pronájmu solárních panelů.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

LISABONSKÁ SOLÁRNÍ MAPA JAKO PODNĚT K FORMOVÁNÍ NOVÉ GENERACE OBČANŮ POUČENÝCH O ENERGETICE SOLIS | PORTUGALSKO

„Solární město Lisabon“ je solární strategie města Lisabon a nedílná součást Akčního plánu udržitelné energetiky a klimatu (SECAP) schváleného komunálními orgány v rámci Paktu starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky. Na základě této strategie si město stanovilo ambiciózní cíle:

- Do roku 2021 bude v budovách instalován kumulativní solární výkon 8 MW.
- Do roku 2021 bude v centralizované elektrárně napájející veřejný vozový park elektrických autobusů a nákladních vozidel pro přepravu odpadu instalován výkon 2 MW.
- Do roku 2030 bude ve městě instalován kumulativní výkon 103 MW.

Základním kamenem této strategie je partnerství SOLIS. Projekt byl výsledkem partnerství mezi energetickou agenturou a obcí. Platforma je spolufinancovaná portugalským

Ministerstvem životního prostředí a na jejím vytvoření se podílel multidisciplinární tým odborníků na solární fotovoltaické technologie, geografické informační systémy, kartografii, komunikaci a marketing.

Za použití výrazné grafiky a některých klíčových dat nabízí platforma SOLIS občanům, místním orgánům, investorům a podnikům tři různé mapové produkty ve třech různých měřítcích – město, správní oblast a budova:

- aktualizovanou mapu slunečního záření poskytující informace o dopadajícím množství sluneční energie na střechy města,
- mapu výroby solární elektřiny, jak z hlediska potenciální, tak (odhadované) skutečné energie, s dalšími funkcemi pro odhad klíčových hodnot vlastní spotřeby na úrovni budovy pro konkrétní občanský profil,
- informativní mapu fotovoltaických zařízení ve městě a jejich vývoj v čase.

Platforma SOLIS však není jen mapa: dává občanům také příležitost zapojit se do místního energetického systému. Mají možnost zaregistrovat své vlastní solární systémy a poskytovat zpětnou vazbu a vlastní hodnocení. Mohou rovněž stanovit odhad objemu výroby elektřiny ze své střechy a souvisejících investic a výnosů. Platforma dále nabízí informace o tržních pravidlech a osvětový obsah, jako jsou infografiky a krátké animované filmy coby prostředek formování nové generace občanů poučených o solární energetice.

PRONÁJEM SOLÁRNÍHO ZAŘÍZENÍ VE MĚSTĚ LORIENT | FRANCIE

Francouzské město Lorient v Bretani a aktéři projektu OnCIMè dosáhli velkého úspěchu se svým průkopnickým systémem pronájmu solárních panelů. OnCIMè je místní projekt zaměřený na rozvoj obnovitelných zdrojů energie, jehož cílem je řešit problém globálního oteplování a vytvářet pracovní místa na lokální úrovni. Partnerství mezi společnostmi Bretagne Énergies Citoyennes a městem Lorient bylo inovativní kombinací pronájmu fotovoltaických panelů a zapojení občanů do projektu založeného na vlastní spotřebě.

JAK TO FUNGUJE?

1. Vlastní spotřeba: elektřina vyrobená z fotovoltaických panelů je využívána přímo v budovách, na nichž jsou instalovány. To je zvláště vhodné pro budovy, které jsou obývané během dne: školy, administrativní budovy, kancelářské budovy atd.

- 2. Pronájem:** Společnost OnCIMè má po veřejném nabídkovém řízení uzavřenu nájemní smlouvu s městem Lorient. Obec platí měsíční nájemné výměnou za právo používat solární panely a instalovat je na střechy budov za účelem výroby elektřiny, která je levnější než nákup elektřiny ze sítě.

Okruh akcionářů je převážně místní a pravidlo správy „jedna osoba = jeden hlas“ je v souladu s duchem sociální ekonomiky a ekonomiky podporující začlenění. Společnost OnCIMè také každoročně organizuje pro studenty a zaměstnance města akce v budovách vybavených solárními panely, aby zvýšila povědomí o solární a obnovitelné energii.

V roce 2019 měla společnost OnCIMè více než 100 akcionářů, téměř 400 pronajatých fotovoltaických panelů a plán financování fotovoltaické elektrárny na střeše obchodu s ekologickými produkty ve městě Lorient. Solární energetika nabízí fascinující možnosti spolupráce!

Modely financování pro solární fotovoltaické projekty.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/financing-models-for-solar-pv-projects>

Příručka pro zlepšení kvality projektů komunitní energetiky využívajících střešních prostor v Anglii.

<https://hub.communityenergyengland.org/resources/resource/185/ost-energy-rooftop-performance-enhancement-guide/>

Průvodce solární energetikou.

<https://unboundsolar.com/solar-information/solar-power-101>

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

ČÁST
VOLBAVÁŠÍ
TECHNOLOGIE

5

KAPITOLA 20

OBČANSKÉ ELEKTRÁRNY VE VÍDNI | RAKOUSKO

Zavedení individuálního systému obnovitelné energie není vždy proveditelné, zejména ve městech, kde většina obyvatel žije v bytech. Ve Vídni proto spustila městem vlastněná energetická společnost Wien Energie v roce 2012 projekt takzvaných „občanských elektráren“.

Společnost Wien Energie instaluje na vhodné budovy solární panely a nabízí občanům možnost zakoupit maximálně deset těchto panelů v ceně 950 EUR za panel. Zároveň řídí budování a provoz fotovoltaických systémů a nese technická a ekonomická rizika s tím spojená. Občané pak moduly pronajmou zpět společnosti a získají roční výnosy ze svých investic, které lze díky spolupráci s řetězcem supermarketů SPAR vydávat i ve formě poukázek. Vlastníci mají možnost kdykoli panel společnosti Wien Energie vrátit za plnou cenu. Na konci doby platnosti nájemní smlouvy dostane investor původní investici zpět.

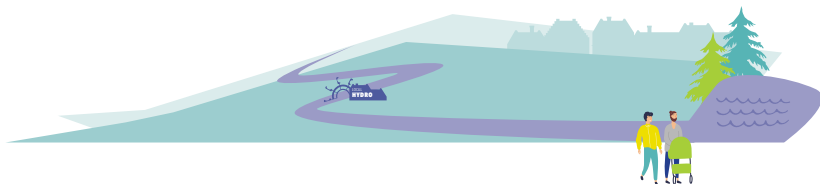
Od května 2012 přispělo k rozvoji obnovitelné energie ve městě více než 6 000 vídeňských občanů. Občané měli možnost vkladu do větrného parku Pottendorf o výkonu 3 megawatty, který může zásobovat energií až 1 800 domácností.

Díky této iniciativě přispělo k rozvoji obnovitelné energie ve městě více než 6 000 vídeňských občanů. Cílem společnosti Wien Energie je do roku 2030 zvýšit podíl obnovitelné energie na celkové výrobě elektřiny na 40 procent. Společnost realizovala 24 projektů v oblasti solární energetiky a instalaci čtyř větrných turbín. V roce 2015 byl model účasti občanů rozšířen na větrnou energii. V současné době společnost dodává obnovitelnou energii celkovému počtu 800 000 spotřebitelů, ale očekává, že do roku 2030 to bude celkem 1,5 milionu občanů!

VODNÍ ENERGIE

KAPITOLA 21

Výroba energie z vody je jedním z nejstarších způsobů zajišťování energetických potřeb, a proto se na řekách vždy stavěly mlýny na mletí mouky, řezání dřeva nebo lisování oleje. Projekty vodních elektráren jsou založeny na stejném principu využití energie proudící vody k výrobě elektřiny.

Vodní tok přepadající z přírodního vodopádu nebo jezu je odváděn do potrubí či kanálu, kde otáčí vodním kolem nebo vodní turbínou. Převodová soustava pak pohyb přenáší do generátoru, který vyrábí elektřinu.

Rozsáhlé hydroenergetické projekty založené na obnovitelné energii mohou mít na společenství a přírodní prostředí negativní dopad, ale u komunitních projektů malého rozsahu doprovázených náležitými preventivními opatřeními tomu tak není. Mnoho projektů komunitní hydroenergetiky dokonce kombinuje výrobu energie s postupy historické renovace. Věhlasné družstvo Ecopower vzniklo na základě renovace starého vodního mlýna poblíž belgické obce Rotselaar.

Hydroenergetické projekty jsou podmíněny získáním zvláštního povolení, které má být zárukou, že se zamezí negativním dopadům na řeku a její volně žijící živočichy, a velmi důležité jsou také komplexní a důkladné studie proveditelnosti. Jakmile jsou však hydroenergetická zařízení bezpečně nainstalována, mohou být stabilním zdrojem energie a příjmů.

VODNÍ ENERGIE

KAPITOLA 21

Existují dva hlavní typy projektů hydroenergetiky: systémy s vysokým spádem a nízkým spádem. Spád je výškový rozdíl mezi vodní hladinou nad vodní elektrárnou a vodní hladinou pod vodní elektrárnou.

- U systémů s vysokým spádem je třeba přepad vody s velkým výškovým rozdílem (více než 10 metrů). Typickým systémem s vysokým spádem je horský potok, který protéká několika zemědělskými poli nebo lesem.
- Systémy s nízkým spádem obvykle využívají velký objem vody, která přepadává z poměrně malých výšek (méně než 10 metrů, například u starých mlýnů nebo jezů).

Předpokladem bezproblémového fungování systému obvykle bývá vysoký průtok přes malou výšku nebo nízký průtok přes velkou výšku. Přestože energie vytvořená v rámci těchto dvou systémů může být stejná, technologické, ekologické a konstrukční problémy budou zcela odlišné.

Při rozhodování o tom, jaký typ zařízení se komunitní skupina rozhodne vybudovat, bude určující geografický profil místní lokality. Obecně jsou ale systémy s vysokým spádem levnější na instalovaný počet kW, protože vyžadují menší podíl stavebně inženýrských prací.

KONTROLNÍ SEZNAM**KONTROLNÍ SEZNAM | CO POTŘEBUJETE K TOMU,
ABYSTE SPUSTILI PROJEKT VODNÍ ENERGETIKY**

- ☐ Dostatečné (nebo spolehlivé) srážky.
- ☐ Přiměřený objemový průtok a/nebo tlak vody několik metrů nad spádem (výška), který určuje množství potenciální energie.
- ☐ Pozitivní vliv na životní prostředí, který zajistí, že tento systém významně nepoškodí formy přírodního života v potoce, řece nebo na břehu.
- ☐ Zdroj vody nad jezem nebo za přehradou.
- ☐ Transportní systém k vedení vody vhodným směrem.
- ☐ Regulační soustavu upravující průtok.
- ☐ Turbinu a generátor.
- ☐ Odtok vody.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

KOMUNITNÍ HYDROENERGETICKÉ DRUŽSTVO NEEN SOLLARS | VELKÁ BRITÁNIE

Ve Velké Británii vlastní komunitní hydroenergetické družstvo Neen Sollars hydroenergetické zařízení o výkonu 12,5 kW ve mlýně Tetstill na řece Rea. Turbína dodává zelenou elektřinu do místní elektrárenské sítě, což pokrývá přibližně 20 % domácí spotřeby energie ve vesnici Neen Sollars a na místní úrovni splňuje vnitrostátní cíl 20% podílu obnovitelných zdrojů.

Tento projekt je vzorem pro daný region jako první komunitní zařízení na výrobu obnovitelné energie v hrabství West Midlands.

Komunitní hydroenergetické
družstvo Neen Sollars
dodává energii do místní sítě.
© Share Energy

Hlavními přínosy jsou:

- výroba zelené elektřiny,
- zapojení místních občanů do vlastnictví a provozu systému výroby obnovitelné energie,
- zvyšování povědomí a vzdělávání v místní lokalitě,
- roční příjmy pro místní podnik sociální ekonomiky.

Projekt byl kompletně navržen a realizován místními obyvateli a je součástí širších snah o zlepšení ekologického stavu a udržitelnosti povodí řeky Rea.

**MÍSTNÍ
PROJEKT**

**CHCETE VĚDĚT
VÍC?**

Hydroenergetické iniciativy řízené společenstvím.

https://www.ieahydro.org/media/d5cfc855/OWA_2016-Waterpower-Development-Guide-web.compressed.pdf

Nástroj pro dimenzování a návrh přivaděče vodní elektrárny.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/hydro-intake-sizing-and-design>

Kalkulačka REScoop.eu pro posouzení parametrů vodních elektráren.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/hydro-assessment-c>

BIOMASA

KAPITOLA 22

Biomasa může být obnovitelným palivem, pokud pochází ze zdrojů, jako jsou zbytky z lesnictví, odpad z prořezávání stromů, potravinový odpad, zemědělský odpad a další dřevní zbytky (například piliny).

Teoreticky sice dochází spalováním dřeva k emisím CO₂, ale lze vycházet z toho, že tento uhlík nakonec absorbuje nová vegetace, která nahradí to, co jste spálili.

Není však automaticky jisté, že tato nová vegetace vznikne. A jsme si velmi dobře vědomi toho, že se nacházíme v desetiletí, které je pro klima rozhodující, a musíme uhlík odstranit z atmosféry! Z tohoto důvodu není biomasa vhodná k plošnému používání, ale pro některá společenství může být jedním z možných řešení, zejména pokud se s místními zdroji nakládá udržitelným způsobem.

Biomasa je univerzální materiál, který lze použít k výrobě:

- tepla pro vytápění prostor nebo ohřev vody,
- elektřiny,

- ke kombinované výrobě tepla a elektřiny v kogeneračních zařízeních.

TYPES OF BIOMASS

1) DŘEVO

Dřevo lze použít v podobě polen, dřevních štěpků a dřevěných pelet v kamnech na dřevo nebo kotlích na dřevěné štěpky používaných k vytápění prostor a ohřevu vody. Dřevěné štěpky se obvykle používají pouze ve větších kotlích, takových, které jsou například instalovány ve školách, veřejných budovách a kancelářích.

Ve větším měřítku lze dřevo použít k výrobě elektřiny. Hlavní metodou v tomto směru jsou spalovací zařízení (kde se dřevo spaluje za účelem produkce páry). Komunitní projekty by se však nikdy neměly podílet na spalování celých stromů nebo jiných aktivitách, které přispívají k odlesňování.

2) ZEMĚDĚLSKÝ ODPAD

Jiné metody na bázi biomasy využívané zemědělci jsou založeny na vedlejších produktech konvenční zemědělské činnosti. Jedná se například o tyto produkty:

- „Suchý“ zemědělský odpad, jako je sláma, který lze spalovat za účelem výroby energie.
- U „mokřých“ odpadů, jako je zelená hmota nebo kal, lze formou digesce v procesu označovaném jako anaerobní digesce vyrábět metan. Ten lze použít jako palivo v plynovém spalovacím motoru k výrobě elektřiny a tepla.

V současné době již lze uvést příklady projektů spalování podestýlky pro kuřata, digesce kejdy zvířat a projektů kombinované výroby tepla a elektřiny (kogenerace) ze slámy. V mnoha případech jsou však tyto projekty ekonomicky životaschopné pouze tehdy, pokud lze najít pro vyrobené teplo odbytu, jako například v blízkých továrnách, a hnojiva z vedlejších produktů lze použít pro zemědělské podniky.

Mějte na zřeteli, že velkochovy zvířat jsou také zatíženy mnoha ekologickými problémy – pokud zvyšujete jejich zisky dodávkami bioenergií, můžete podporovat a udržovat svou povahou exploatační a neudržitelný systém.

3) MUNICIPAL AND INDUSTRIAL WASTE

Kdykoli je to možné, je třeba komunální odpady minimalizovat nebo recyklovat. Na likvidaci však vždy budou kladeny určité požadavky. Jako biomasu lze označit také některé formy komunálního a průmyslového odpadu – například potravinový odpad a dřevní odpad (například ze stavebnictví).

Mnoho místních orgánů nyní provozuje službu sběru potravinového odpadu. Potravinový odpad se recykluje a používá k výrobě kompostu nebo k výrobě elektřiny v zařízení pro anaerobní digesti (bioplynová stanice).

O otázce, zda lze spalování jiných druhů komunálního odpadu za účelem výroby energie označit za obnovitelné, probíhá debata. Pokud se odpad používá k výrobě elektřiny a/nebo tepla, může to mít environmentální výhody, například snížení poptávky po skládkovém prostoru. Emise a vznikající zbytky však mohou způsobit problémy z hlediska životního prostředí.

Důležité je zabránit vytváření poptávky po odpadu. Pokud ve společenství dochází ke vzniku potravinového odpadu způsobem, který je environmentálně neudržitelný, je nepravděpodobné, že vybudování zařízení, jež by tento odpad využívalo, původní problém vyřeší. Bioplynové stanice jsou často lepším způsobem zpracování organického odpadu, jestliže mohou vyrábět energii i organická hnojiva.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO PROJEKTU

ČÁST
VOĽBAVÁŠÍ
TECHNOLÓGIE

5

KAPITOLA 22

ENERGETICKY NEZÁVISLÁ VESNICE KNĚŽICE | ČESKÁ REPUBLIKA

Díky tomu, že používá biomasu pocházející z místních zdrojů, obec Kněžice v České republice již nemusí platit za dovážené uhlí a může tyto prostředky místo toho investovat do místních podniků. Po několika letech provozu lze doložit, že projekt podpořil lokální ekonomiku a snížil emise CO₂.

„Zařízení na biomasu optimálně rezonuje s pohledem našich místních rolníků na svět“, uvádí Milan Kazda, starosta Kněžic. „Zemědělci produkují organický materiál, obec ho od nich vykupuje, vyrobené teplo se poté prodává obyvatelům a celkové finanční toky zůstávají ve vesnici.“ Není na tom nic převratného – je to naprosto standardní projev místní soběstačnosti, která je zde odedávna. Prostě jsme se chtěli vrátit ke svým kořenům.“

Současné zařízení tvoří dvě části: zařízení na biomasu, které vyrábí teplo pro obec, a bioplynová stanice, která vyrábí teplo a elektřinu dodávanou do sítě.

Zařízení na biomasu, které se nachází na severním konci vesnice, spaluje organický materiál z různých zdrojů, zejména dřevní štěpku a slámu nakupovanou od místních zemědělců. Teplo se přepravuje prostřednictvím kvalitně izolovaných potrubí v délce šesti kilometrů do 150 obydlí v obci, kterým zajišťuje vytápění a ohřev vody.

Bioplynová stanice využívá bioodpad, včetně zvířecího hnoje ze zemědělských družstev ve vesnici, odpad z lesnictví nebo zahradnictví, kal ze septiků, a dokonce i zbytky z

Milan Kazda, starosta
vesnice Kněžice.

restaurací v okolí! Materiály, které někdo vyhodil, jsou nyní cenným zdrojem energie. Toto zařízení vyrábí teplo i elektřinu. Bioplynová stanice ročně vyrobí celkem 2 600 MWh elektřiny. Vedlejší produkty tohoto procesu také našly své využití – k hnojení půdy.

V praxi to funguje tak, že pokud je bioplynová stanice, která využívá pouze odpadní produkty, schopna pokrýt spotřebu tepla, je zařízení na biomasu vypnuto. Během zimy (a dalších chladných dnů) je v provozu zařízení na biomasu i bioplynová stanice.

Projekt je jedním z prvních svého druhu v České republice a musel překonat řadu překážek. Místo toho, aby jeho aktéři mohli prodávat elektřinu přímo obyvatelům vesnice, musí ji vesnice prodávat do sítě a vesničané ji musí kupovat zpět za pětinasobek ceny, kterou za ni vesnice dostala. Tato praxe další vesnice od budování podobných energetických systémů odrazuje, a i v Kněžicích zablokovala další rozvoj původního projektu, ale pokud to právní předpisy umožní, má vesnice v úmyslu instalovat solární fotovoltaiku na střechy obecních budov.

Zpočátku nesdíleli všichni občané ve vesnici přesvědčení o prospěšnosti nové iniciativy. Průzkum ukázal, že o nový projekt se zajímalo pouze 80 domácností, a to pouze z důvodu nízké ceny tepla. Starosta Milan Kazda věděl, že projekt může uspět jen v případě, že za ním bude stát společenství v Kněžicích. Dal tedy nejstarším a nejrespektovanějším členům vesnice pokyn, aby s rodinami ve společenství o projektu ústředního vytápění na biomasu diskutovali. Díky tomu se podařilo získat 120 domácností, což bylo nezbytné k tomu, aby byl nový energetický projekt finančně proveditelný.

Mnoho vesničanů se přesto obávalo, že nový systém nebude fungovat, a starosta je musel ujistit, že pokud budou chtít, mohou nadále používat předchozí systém vytápění. Jakmile však bylo ústřední vytápění na bázi biomasy zavedeno, přidávalo se stále více lidí. Krátce po dokončení projektu se zaregistrovalo dalších 27 domácností. Dnes zařízení slouží asi 90 % populace Kněžic.

To ukazuje, jak často lidé potřebují vidět na vlastní oči, že něco funguje, než k tomu začnou mít úplnou důvěru. Musíte se obrnit trpělivostí, zejména v první fázi projektu.

BIOMASA

KAPITOLA 22

Často kladené otázky k palivovému dříví. <http://www.nef.org.uk/knowledge-hub/wood-fuel-equipment/wood-fuel-frequently-asked-questions>

Systémy na biomasu v městských obvodech a jak to funguje.

<https://www.renewableenergyhub.co.uk/main/biomass-boiler-information/district-and-community-biomass-heating-solutions/>

JAK UVÉST VĚCI DO POHYBU

KAPITOLA 23	PŘEKÁŽKY A VÝZVY: BUĎTE PŘIPRAVENI	132
KAPITOLA 24	NÁVRH A STUDIE PROVEDITELNOSTI	138
KAPITOLA 25	HLEDÁNÍ FINANČNÍCH ZDROJŮ	141
KAPITOLA 26	SMLOUVY O PŘÍSTUPU K SÍTI A NÁKUPU ELEKTŘINY	148

Členové družstva
Enercoop ve Francii
vztyčují větrnou
turbinu. © Enercoop

PŘEKÁŽKY A VÝZVY: BUĎTE PŘIPRAVENI KAPITOLA 23

Cesta k úspěšnému projektu komunitní energetiky není vždy snadná. Čeká vás mnoho překážek a výzev.

Nové směrnice EU by vám to měly usnadnit, protože vlády členských států musí posoudit překážky, které brání místní komunitní energetice (viz textový rámeček). Jedním z kroků k určení těchto překážek by mohlo být ověření, zda vaše vláda již tuto práci provedla a zveřejnila její výsledky.

NOVÁ ENERGETICKÁ PRÁVA PRO KAŽDÉHO PODLE PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ EU

Komunitní energetika je v Evropě rozvinuta nerovnoměrně. Aby projekty uspěly, musí mít tyto iniciativy oporu v kvalitních zákonech a pravidlech. Projekty se úspěšně rozvíjejí v zemích, kde je snazší udělat úvodní kroky k jejich spuštění. Naproti tomu v zemích, kde regulační orgány vnášejí do podmínek zahájení projektů nejistotu, je mohou prosadit jen velmi odhodlaní aktivisté. Kromě toho se vnitrostátní právní předpisy často mění.

Od roku 2018 je komunitní energetika uznávána v právních předpisech EU jako součást balíčku právních předpisů týkajících se energetického systému EU pro příští desetiletí, které bude mít zásadní význam pro další vývoj na této planetě. Tím by se mohly změnit podmínky pro každého, kdo se chce do komunitní energetiky zapojit.

Revidovaná směrnice o obnovitelných zdrojích energie a směrnice o trhu s elektrinou uznávají zásadní roli, kterou budou společenství hrát při transformaci energetiky. Vaše zapojení do komunitní energetiky je podloženo vymahatelnými právy a je odpovědností vlády vašeho členského státu zajistit, aby vám nikdo nekladl do cesty nepřiměřené a neodůvodněné překážky.

KONTROLNÍ SEZNAM**KONTROLNÍ SEZNAM | KLÍČOVÉ ASPEKTY
NOVÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ EU**

- ☐ Uznává se význam občanů a společenství při transformaci energetiky.
- ☐ Projekty komunitní energetiky jsou právně definovány (viz rámeček definic).
- ☐ Prostřednictvím společenství pro obnovitelné zdroje nebo občanských energetických společenství mohou občané, malé a střední podniky a místní orgány dát spolupráci formu právně uznávaného subjektu.
- ☐ Každý má právo na výrobu, ukládání, sdílení, spotřebu a prodej své vlastní obnovitelné energie.
- ☐ Máte právo na to, aby vám nebyla nespravedlivým způsobem účtována energie, kterou sami vyrábíte.
- ☐ Máte právo zapojit se do společenství pro obnovitelné zdroje.
- ☐ Máte právo získat materiály a absolvovat školení ke zvyšování povědomí, jež vám pomohou se do těchto aktivit zapojit.
- ☐ Vlády členských států musí posoudit překážky a potenciál komunitní energetiky na svých územích.
- ☐ Vlády členských států musí vytvořit podpůrný rámec pro podporu komunitní energetiky ve své zemi.
- ☐ Občanům musí být k dispozici jedno místo (jednotné kontaktní místo), kde se mohou poradit a získat povolení k zapojení do energetického systému.

PŘEKÁŽKY A VÝZVY: BUĎTE PŘIPRAVENI

KAPITOLA 23

V následující části textu uvádíme seznam překážek, které mohou způsobit neúspěch projektů. Pokud jste však připraveni a dostatečně trpěliví, lze tyto překážky překonat. Odstranění překážek a rozvíjení nápadů na jejich postupné překonávání může přispět k tomu, že už vám nepřipadají tak obtížné. Navíc se s překážkami, kterým čelíte, pravděpodobně již dříve musely vypořádat jiné iniciativy komunitní energetiky. Klíčem k úspěchu je především umění poradit se s ostatními a nechat se jimi vést.

Zde je několik výzev, na které je třeba se připravit:

1) VNITŘNÍ KONFLIKTY VE SKUPINĚ

Jak je uvedeno v kapitole o dynamice ve skupině, je téměř nevyhnutelné, že ve vaší skupině v určité fázi dojde k vnitřním konfliktům. Může se jednat o mocenské boje, odlišné vize nebo jiné problematické chování. Přečtěte si kapitoly o dynamice ve skupině a nebuďte ani překvapení, ani vyvedení z míry, pokud se tyto problémy objeví.

Určitým problémům můžete předcházet tím, že budete mít ve skupině o věcech jasnou dohodu a dohodnuté způsoby práce. Snažte se nebrat věci osobně a myslíte vždy na celek. Lidé mohou být tím, co komunitní práci činí náročnou, ale zároveň díky nim můžete mít mimořádný pocit prospěšnosti toho, co děláte.

2) NEDOSTATEK FINANČÍ

Získávání finančních prostředků může být jednou z největších výzev. Některé projekty musí být zastaveny nebo je nutné jejich původní plány změnit, protože chybí potřebné prostředky. Buďte připraveni na to, že ve své skupině budete muset věnovat určitý čas a energii rozvažování nad penězi. Informacím o financování pro každou jednotlivou fázi vašeho projektu je věnována kapitola 25. Je také dobré vyhledat někoho, kdo má předchozí zkušenosti nebo odborné znalosti v daném oboru.

Pokud realizaci vašeho projektu brání nedostatek financí, může být rozumnější spokojit se pro začátek se skromnějšími plány a začít s něčím menším, jako je žádost o grant na renovaci několika obydlí ve společenství. Díky tomu si získáte renomé úspěšného projektu, což vám v budoucnu pomůže získat přístup k financování. Dobrou zprávou je, že vždy existují další možnosti, takže pokud zpočátku neuspějete, nenechte se odradit a zkoušejte to znovu a znovu.

3) ÚZEMNÍ ROZHODNUTÍ

Získání územního rozhodnutí je jedním z klíčových milníků každého projektu. Bez povolení k výstavbě toho, co chcete, bude váš projekt muset změnit směr. Je dobré včas zjistit, co je ve vaší lokalitě možné. Například u větrných projektů může být problémem blízkost něčeho, jako je letiště nebo chráněná přírodní oblast.

Vedle dostupnosti přírodních zdrojů (například vyhodnocení, zda je k dispozici dostatek slunečního svitu nebo větru) bude při zpracovávání studie proveditelnosti pro váš projekt jednou z hlavních věcí, které je třeba posoudit, možnost získat územní rozhodnutí. Obrovskou výhodou může být spolupráce s profesionálním konzultantem se zkušenostmi s místními pravidly pro územní plánování. Další informace o územním rozhodnutí naleznete v níže uvedeném textovém rámečku.

4) ADMINISTRATIVNÍ ZÁTĚŽ

Budete muset žádat o spoustu povolení a podat spoustu žádostí, včetně žádostí o územní rozhodnutí. Proces podání žádosti o připojení k síti a jednání s vnitrostátními a někdy i regionálními agenturami a bankami vyžaduje spoustu času a energie. Tyto procesy jsou často navrženy „na míru“ velkým podnikům využívajícím služby profesionálů, kteří tomu mohou věnovat hodně času. Buďte připraveni na to, že budete muset vyplňovat spoustu formulářů a strávíte řadu večerů nad počítačem při řešení administrativních aspektů projektu.

Dbejte na to, aby zátěž spojenou s touto prací nenesl jen jeden nebo dva členové týmu. Je na to třeba vyčlenit tým nebo pracovní skupinu čítající tři až šest lidí.

Týmová práce je vždy efektivnější a příjemnější, než když pracujete sami. Může být užitečné nastavit online sdílenou jednotku, kde si budete moci ukládat všechny své dokumenty a veškeré dosavadní žádosti, abyste již jednou zpracované pasáže mohli znovu použít.

5) PŘIPOJENÍ K SÍTI

V závislosti na tom, kde se vy a vaše místní síť nacházíte, může být připojení vašeho projektu k síti velmi náročné. Je dobré si tuto věc ověřit hned v začátcích projektu. Někdy bude třeba modernizovat energetickou síť a bude se od vás očekávat, že to zaplatíte. Mnoho provozovatelů distribučních soustav není nakloněno obnovitelným zdrojům energie, zejména menším projektům.

To je jeden z důvodů, proč byste měli přemýšlet o převzetí vlastnictví vaší místní sítě, abyste ji mohli provozovat způsobem, který podporuje přechod na účinný a decentralizovaný obnovitelný systém. Seznamte se s příkladem organizace EWS Schönaun v kapitole 13.

PŘEKÁŽKY A VÝZVY: BUĎTE PŘIPRAVENI

KAPITOLA 23

6) NEDOSTATEČNÉ POROZUMĚNÍ KONCEPTU KOMUNITNÍ ENERGETIKY

V některých případech nebudou mít lidé ani ponětí, co to projekt komunitní energetiky je. V zemích, kde koncept komunitních opatření v oblasti energetiky není dobře rozvinutý nebo známý, to může být překážkou. Může vám to ztížit získání půjčky od banky, váš místní úřad nemusí mít porozumění pro to, co vlastně chcete dělat, a dokonce i schválení žádosti o připojení k síti nebo vydání územního rozhodnutí bude náročnější, protože budete považováni za nový „subjekt na trhu“. V některých případech, například ve východní Evropě, může v důsledku sovětské éry termín „družstvo“ dokonce vyvolávat negativní konotace.

Tyto překážky můžete překonat tím, že se poučíte z některých příkladů v této knize, které vysvětlují, co to komunitní energetika je a jak funguje. Mohli byste také uspořádat prezentaci pro vaše společenství a představit některé příklady z celé Evropy, které by ve vašem společenství mohly fungovat. S touto prezentací vám může pomoci nebo vás podpořit osobně některý z členů organizací REScoop, Energy Cities nebo Friends of the Earth Europe.

7) MÍSTNÍ OPOZICE VŮČI OBNOVITELNÝM ZDROJŮM

Někteří lidé považují obnovitelné zdroje energie za nepříjemný kus infrastruktury. Větrné a solární farmy mají vizuální dopad na podobu krajiny. Je pochopitelné, že to lidé nechtějí snášet, zvláště když všechny ekonomické užítky plynou mimo rámec společenství. Z tohoto důvodu mohou někteří občané vznést proti vaší žádosti o vydání územního rozhodnutí námitky. Můžete mít dokonce tu smůlu, že zrovna ve vaší lokalitě bude působit organizovaná skupina proti větrné energetice.

Co největšímu počtu lidí ve vašem společenství budete muset prokázat, že váš projekt bude pro lokální společenství znamenat pozitivní přínosy. O svých plánech informujte spoluobčany co nejdříve, abyste mohli včas předejít vzniku místní skupiny, která bude vůči projektu v opozici.

ÚZEMNÍ ROZHODNUTÍ

Územní rozhodnutí má zásadní význam. Například v Německu může být územní řízení v případě větrného parku dost složité. Teoreticky jsou větrné turbíny upřednostňovanými stavbami, které lze budovat všude v zemi, včetně neobydlených oblastí. Spolkové státy (Länder) nebo obce však ve svém územním plánování fakticky omezují stavební rozvoj v případě větrných turbín na určité zóny. Proto je důležité zjistit, kde ve vaší konkrétní lokalitě územní plánování umožňuje stavební rozvoj zařízení větrné energetiky. Většina spolkových zemí nabízí poradenství a příručky týkající se toho, jak je tato záležitost regulována. V jiných zemích mohou nabízet informační zdroje nebo poradenství také sdružení pro obnovitelné zdroje.

Může se stát, že ve fázi územního řízení, zejména u větrné energetiky, budou vzneseny námitky. Buďte na to připraveni a snažte se v maximální možné míře oslovit širší společenství, reagovat na obavy jeho členů a případně na základě těchto obav své plány upravte.

NÁVRH A STUDIE PROVEDITELNOSTI KAPITOLA 24

Jakmile se rozhodnete, co chcete vybudovat, potřebujete návrh a studii proveditelnosti. Bude nutné zpracovat základní nástin parametrů, který vám pomůže získat finanční prostředky (viz další kapitola). Součástí tohoto nástinu by mělo být uvedení některých kvantitativních aspektů ohledně rozsahu zdrojů větrné či solární energie, jež jsou k dispozici.

Váš návrh bude zásadní pro získání rozhodnutí/povolení od místních orgánů územního plánování. Základní šablona návrhu bude obsahovat:

- 1.** plán aktuální podoby vybrané lokality,
- 2.** plán navrhovaného stavu lokality po dokončení stavebního projektu,
- 3.** specifikace všech navrhovaných technických systémů.

OBCHODNÍ PLÁN

Velkým přínosem pro váš projekt bude vypracování obchodního plánu. Takový plán je nesmírně užitečný zejména v případě, že se obrátíte na banku nebo jiné partnery. Stačí se jednoduše sejit s členy vaší skupiny a podobu plánu s nimi probrat. Diskuse a předkládané vize budou muset být konkrétní a jasné, což věci výrazně prospěje.

KONTROLNÍ SEZNAM | SESTAVENÍ OBCHODNÍHO PLÁNU

Neexistuje žádný předem daný seznam věcí, které by měl obchodní plán obsahovat, ale pochopitelně nás napadají některé základní aspekty:

- ☐ Jaká je vaše celková dlouhodobá vize, jaké máte programové zásady a programové cíle?
- ☐ Jakou strategii chcete uplatnit, abyste dosáhli svých celkových programových cílů?
- ☐ Na jakou problematiku se chcete zaměřit v úvodní fázi? Energetická účinnost a úspory energie? Obnovitelná energie? Doprava? Vytápění a chlazení? Društva obvykle začínají tím, že se zaměří na určitou aktivitu a postupně si přibírají aktivity další, spojené s novými výzvami.
- ☐ Na jaké aktivity se chcete zaměřit v úvodní fázi? Výroba? Dodávky? Kombinace obou? Ukládání energie a flexibilita, včetně agregace a odezvy na straně poptávky? Správa distribuční sítě? Opět můžete začít s jednou aktivitou a v budoucnu ji rozšířit o další.
- ☐ Jak bude vypadat váš model řízení? Kdo bude vlastníkem projektu: občané, obec nebo externí partner? Je třeba ustavit právnickou osobu? Mělo by to být družstvo?
- ☐ Koho chcete oslovit? Kdo povede kampaň? Máte podporu místních orgánů?
- ☐ Jak budete svůj projekt financovat? Bude váš projekt ekonomicky životaschopný? Jaké výnosy a jaké náklady můžete rozumně očekávat? Jak se tyto ukazatele budou vyvíjet v průběhu času?

Obchodní plán není statický dokument, pravděpodobně se bude časem měnit a budete mít zřejmě několik verzí. Zároveň je zásadně důležité, aby prací na něm nebyla pověřena jen jedna osoba. Plán by měl být projednán s celou skupinou a v ideálním případě by měl být výsledkem kolektivní diskuse.

NÁVRH A STUDIE PROVEDITELNOSTI

KAPITOLA 24

Zpráva REScoop o obchodních modelech.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/report-on-the-existing-business-models>

Projekt KlimaGEN zodpovídá často kladené otázky/nabízí koncepce sestavování optimálního obchodního modelu pro sdílení elektrických vozidel, dodávky elektřiny pro nájemce a úspory energie (v němčině).

<https://klimagen.de/downloads/geschaeftsmodelle>

Pravidla přístupu ke zúčastněným stranám a k jednání s nimi.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/guide-for-stakeholder-management>

Příručka pro strategické plánování komunitní energetiky.

<https://www.energy.gov/eere/slsc/guide-community-energy-strategic-planning>

HLEDÁNÍ FINANČNÍCH ZDROJŮ

KAPITOLA 25

Jednou z největších výzev, které budete čelit, je financování vašeho projektu. Budete potřebovat finanční prostředky v různých částkách a v různé podobě, od fáze předběžného plánování přes fázi vývojovou, investiční, až po fázi provozní. Někdy k tomu musí dojít současně se zpracováním studie proveditelnosti, nebo dokonce ještě předtím.

Překonání finančních překážek vyžaduje kombinaci inovativních přístupů a využití existujících nástrojů. Někteří lidé mají lepší předpoklady k řešení finančních záležitostí a získávání finančních prostředků než jiní a trocha zkušeností s čísly nebo nadání na čísla v tom mohou hodně pomoci. Myslete na to, když zvažujete, kdo vám může být ve vašem základním týmu užitečný.

Dobrou zprávou je, že můžete vybírat z řady inovativních řešení, od nabídek podílů nebo akcií, státní podpory, přes bankovní půjčky až po skupinové financování (crowdfunding).

MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ

1) GRANTY

Jednou z vhodných možností, zejména v raných fázích vašeho projektu, je podat žádost o grant. Zjistíte, jaké programy jsou k dispozici na vnitrostátní nebo regionální úrovni. Mohou například existovat granty na rozvoj společenství, které poskytuje vláda vašeho členského státu a které by mohly pomoci pokrýt počáteční náklady.

U většiny těchto žádostí budete potřebovat stanovy nebo programové prohlášení vaší skupiny a budete muset vysvětlit, čeho chcete pomocí poskytnutých finančních prostředků dosáhnout.

Pokud píšete žádost o grant poprvé, najděte někoho, kdo ji po vás projde: ve vašem společenství určitě budou lidé, kteří již dříve takový typ žádosti zpracovávali. A bude-li vaše první žádost zamítnuta, nezoufejte, zkuste ji „oprášit“, vylepšit a podat znovu.

HLEDÁNÍ FINANČNÍCH ZDROJŮ

KAPITOLA 25

2) SKUPINOVÉ FINANCOVÁNÍ (CROWDFUNDING)

Projekty komunitní energetiky jsou obvykle financovány občany a máte k dispozici celou řadu programů skupinového financování.

- Některé projekty jsou financovány z darů, kde občané neočekávají nic na oplátku: peníze do projektu vložili jednoduše proto, že v něj věří a chtějí ho podpořit.
- Dluhopisy jsou vlastně půjčky a jsou splatné v určitém časovém horizontu: občané očekávají finanční návratnost své investice (úrok).
- Podíly nejsou půjčky a nemusí být splaceny. Podíly zakládají vlastnická práva a dávají možnost ovlivňovat to, jak by družstvo mělo investovat. Občanská energetická družstva obvykle financují své projekty vydáváním podílů. Stojí za to ověřit, zda existují nějaké vnitrostátní předpisy upravující veřejné nabídky podílů, protože možná budete nejprve potřebovat prospekt.

3) TRADIČNÍ BANKOVNÍ PŮJČKA

„Kvalitní projekty financování získají“ – tedy minimálně banky by chtěly, abychom tomu věřili. Možná by stálo za to si ověřit, zda bude tradiční banka ochotná do vašeho projektu finančně vstoupit a poskytnout vám půjčku, v praxi to totiž bývá často komplikovanější. Pro začínající skupinu, která za sebou nemá úspěšné projekty, může být často obtížné získat půjčky od tradičních bank.

Je třeba také pamatovat na to, že banky obvykle poskytnou finanční prostředky do výše maximálně 80 % celkové potřebné částky, takže skupina komunitní energetiky musí zbývajících 20 % pro svůj projekt získat sama.

4) ETICKÁ NEBO DRUŽSTEVNÍ BANKA

Pokud váš projekt nejsou ochotny financovat tradiční banky, můžete zvážit možnost oslovit etické nebo družstevní banky. Na internetových stránkách Evropské federace etických a alternativních bank (FEBEA) najdete kontaktní údaje etických a alternativních bank, které působí ve vašem regionu.

5) FINANCOVÁNÍ Z JINÝCH ZDROJŮ

Pokud vám nechtějí poskytnout financování banky, můžete uvažovat ještě o financování externími partnery. Takovým partnerem může být zavedené družstvo. Portugalskému družstvu Boa Energia poskytlo půjčku na uskutečnění jeho prvního projektu belgické družstvo BeauVent a španělské družstvo Som Energia. Půjčka byla splacena, jakmile projekt získal pozornost veřejnosti a občané se rozhodli do něj zapojit.

6) LEASING

Leasingem se rozumí postup, v jehož rámci si obnovitelná zařízení pronajmete od třetí strany, která vám po určité době dá možnost zařízení odkoupit. Leasing může být zajímavý pro začínající organizace, kterým může trvat několik let, než se jim podaří získat finanční prostředky od svých členů.

7) DRUŽSTEVNÍ FOND

Projekty obnovitelné energie jsou kapitálově náročné investice, zejména na začátku. Občané jsou mnohdy také ochotni se do projektu zapojit teprve v okamžiku, kdy už je projekt v chodu a funguje a jeho výsledky mohou vidět na vlastní oči. Pokud se do projektů v oblasti obnovitelné energie mají zapojit občané, musí do nich družstva vložit počáteční investice. Začínající organizace obvykle potřebují peníze, zatímco zavedené iniciativy mohou potřebovat spíše projekty. Možnosti spolupráce může také nabídnout družstevní revolvingový fond.

8) PODPORA MÍSTNÍCH NEBO OBECNÍCH ORGÁNŮ

Družstvo Rumbling Bridge Hydro Coop ve Skotsku bylo založeno s podporou rozvojové půjčky skotské vlády CARES a jiného družstva Energy4All. Toto hydroenergetické družstvo nyní vlastní průtočnou vodní elektrárnu o výkonu 500 kW. Dosažený výkon turbíny je vyšší, než se předpokládalo, takže místní společenství získá z tohoto projektu během plánovaných 40 let provozu značné ekonomické užítky.

HLEDÁNÍ FINANČNÍCH ZDROJŮ

KAPITOLA 25

👍 SKVĚLÝ TIP!

TRADIČNÍ VS. ETICKÉ BANKY

Obrátit se na běžnou nebo tradiční banku může být jedním z nejobtížnějších způsobů, jak získat finanční prostředky. Řadě bank k tomu totiž schází vhodné předpoklady nebo nejsou ochotné věnovat zdroje na projekty tohoto typu – často jim prostě nerozumí.

Řešením může být spolupráce s etickými a alternativními bankami. Ze své podstaty mají totiž větší porozumění pro družstevní étos a hodnoty společenství a lépe také chápou, v čem tkví vaše omezení. Obvykle jsou mnohem ochotnější se zabývat menšími projekty a podporovat je. Zároveň má v každém případě smysl podporovat etické a družstevní bankovníctví. Čím více tyto banky rostou, tím větší jsou šance na financování dalších projektů komunitní energetiky!

S novými právy, která občanům přiznávají právní předpisy EU, by mělo vznikat stále více projektů a pro rostoucí počet finančních institucí by mělo být snazší porozumět problematice běžných rizik a návratnosti komunitní energetiky.

Westmill Solar s více než 1500 členy je jedním z nejstarších projektů solárních energetických společenství ve Velké Británii. © Westmill Solar

MODEL NABÍDKY PODÍLŮ

Velmi úspěšný model používaný mnoha družstvy je nabídka podílů. Jedná se o způsob, jak na jedné straně získat finanční prostředky a na straně druhé utvářet členskou základnu s rozhodovacími pravomocemi. Členové družstva plní mnoho rolí – vystupují jako vlastníci, investoři i uživatelé. Každá z těchto funkcí nebo rolí je spojena se specifickými povinnostmi a rozhodnutími.

- Získáním podílů se členové stávají vlastníky projektu, a proto se podílejí na řízení organizace.
- Získáním podílů se také stávají investory, a v tomto ohledu mohou očekávat návratnost své investice, ať už finanční, sociální nebo environmentální.
- Díky ekonomické účasti se stávají uživateli družstva a získávají právo „užívat“ jeho služby.

PŘÍKLAD ÚSPĚŠNÉHO
PROJEKTU

FINANCOVÁNÍ VĚTRNÉ ENERGETIKY | NIZOZEMSKO

Zeeuwind a Deltawind z Nizozemska jsou dvě místní občanská energetická družstva, která úspěšně spolupracovala na vybudování větrného zařízení o výkonu 102 MW v hodnotě 215 milionů EUR s názvem „Windpark Krammer“ (Větrný park Krammer). Nad touto možností stojí za to se zamyslet, porozhlédněte se ve své zemi nebo regionu a zjistěte, zda existují další družstva, s nimiž byste mohli spolupracovat. To vám může pomoci při financování velkých projektů, jako jsou větrná zařízení.

MÍSTNÍ
PROJEKT

Zeeuwind a Deltawind z Nizozemska jsou dvě občanská energetická družstva, která spolupracovala na vybudování větrného zařízení „Windpark Krammer“. © Sky Images

V rámci uzavření první etapy financování prodala v roce 2018 tato dvě družstva 49% podíl ve svém projektu výroby větrných turbín Enercon. Kromě stávajících členů obou družstev se do projektu mohli zapojit nákupem dluhopisů přímo místní občané. Díky tomu byl získán další kapitál. Za pouhé dva dny se podařilo shromáždit více než 10 milionů EUR.

Nyní, když je projekt dokončen a větrné turbíny jsou v provozu, je společnost Enercon ochotna svůj podíl prodat. Družstva tak mají příležitost navýšit svůj vlastnický podíl v projektu. V říjnu 2020 zahájí tato dvě družstva kampaň zaměřenou na druhou etapu financování, jejímž cílem je získat dalších 6 milionů EUR a 60% většinový podíl v projektu. To by mohlo být řešením i pro váš projekt, zvláště pokud spolupracujete se vstřícným výrobcem větrných turbín, jako je Enercon. Téměř vždy existují řešení, jak najít finanční prostředky, a spoluprací s ostatními můžete v tomto směru docílit úspěchu!

Informační leták k financování v rámci Paktu starostů a primátorů EU.

<https://www.eumayors.eu/news-and-events/news/1809-funding-and-financing-opportunities-two-new-leaflets-to-guide-you.html>

Investiční potřeby pro transformaci energetiky na místní úrovni.

<https://energy-cities.eu/publication/investment-needs-for-the-local-energy-transition/>

Inovativní model financování pro účely energetické účinnosti: Ecopower, Pajopower a Brixton.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/innovative-financing-model-for-energy-efficiency>

Zpráva o finančních překážkách a stávajících řešeních.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/report-on-financial-barriers-and-existing-solutions>

Finanční příručka pro družstva pro obnovitelné zdroje (v angličtině/němčině/francouzštině).

<https://www.rescoop.eu/toolbox/financial-handbook-for-rescoops>

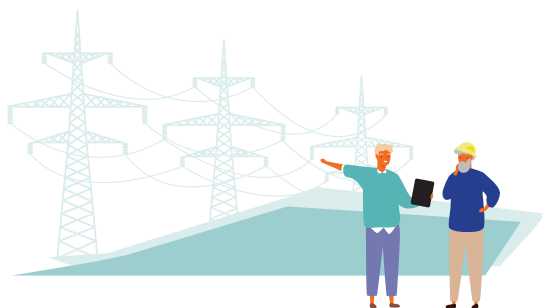
Kniha organizace REScoop: Zmobilizování evropských občanů k investování do udržitelné energie.

<https://www.rescoop.eu/toolbox/mobilising-european-citizens-to-invest-in-sustainable-energy>

Zjistíte více o sedmi programech financování transformace evropské energetiky. <https://energy-cities.eu/your-brief-guide-to-the-7-eu-programmes-funding-the-energy-transition-in-cities/>

SMLOUVY O PŘÍSTUPU K SÍTI A NÁKUPU ELEKTŘINY KAPITOLA 26

Pokud chystáte projekt výroby elektřiny, musíte být připojeni k síti, abyste mohli svou energii prodávat, a budete potřebovat někoho, kdo od vás vaši energii koupí.

- Jedním z možných modelů je subvence nebo tzv. „výkupní cena“, která je finanční náhradou za vaši energii. Tento model je však na mnoha místech postupně ukončován.
- Dalším z možných řešení je prodat vaši energii ekologickému dodavateli, jímž může být rovněž družstvo. Například družstvo Enercoop ve Francii nakupuje elektřinu od vlastníků malých projektů výroby obnovitelné energie.
- Někdy družstvo kombinuje svou vlastní výrobu z obnovitelných zdrojů s koncesí na dodávky elektřiny, což znamená, že svým členům může prodávat elektřinu přímo, jako například Ecopower v belgické provincii Flandry nebo družstvo Co-op Energy ve Velké Británii.

Chcete-li se připojit k síti, musíte zjistit, kdo ji vlastní a kdo je váš provozovatel distribuční soustavy (DSO). Tento subjekt má velkou moc z hlediska toho, zda vás připojí k síti či ne, takže si s jeho personálem vytvořte pokud možno přátelské pracovní vztahy! V některých zemích může být připojení k síti dlouhý a frustrující proces. Proto je před podáním žádosti o územní rozhodnutí dobré zjistit, jaká je situace ve vaší lokalitě. Z tohoto důvodu je také důležité, aby občané převzali energetickou síť do vlastnictví místního společenství s cílem provozovat ji spíše pro obecné blaho než pro zisk. Chcete-li se o této problematice dozvědět více, seznamte se s inspirativním případem úspěšného projektu v německém Schönaue v kapitole 12.

SMLOUVY O NÁKUPU ELEKTŘINY

Smlouva o nákupu elektřiny je dlouhodobá smlouva, v jejímž rámci obvykle velký uživatel elektřiny nebo řada menších spotřebitelů elektřiny nakupuje určité množství elektřiny od jejího výrobce na základě dlouhodobého smluvního vztahu, například po dobu 10 až 20 let.

Připravte se, že budete muset tvrdě vyjednávat, protože společnost, se kterou do jednání vstoupíte, bude pravděpodobně nekompromisně prosazovat podmínky výhodně pro ni. Musíte počítat s tím, že budete případně nuceni jednat s více společnostmi a snažte se dojednat si co nejvýhodnější obchodní podmínky.

Další možností, o níž lze uvažovat, je prodej přímo veřejným zařízením s vysokou spotřebou energie, jako jsou vyhřívané bazény nebo čistírny odpadních vod. Zjistěte, zda by váš místní úřad byl ochoten podepsat přímé smlouvy o nákupu elektřiny s vaším energetickým společenstvím. Tyto typy smluv jsou skvělé, pokud máte možnost je získat. Váš projekt by získal dlouhodobý zdroj stabilního toku příjmů založených na pevné ceně elektřiny.

CHCETE VĚDĚT
VÍC?

Podívejte se na sadu nástrojů organizace REsource pro subjekty nakupující energii z obnovitelných zdrojů.

<http://resource-platform.eu/toolkit/>

Materiály organizace Community Energy England týkající se smluv o nákupu elektřiny.

<https://hub.communityenergyengland.org/resources/power-purchase-agreements/>

ROZVÍJEJTE SVOU ČINNOST

Všechny projekty komunitní energetiky představují cestu, často klikatou a nepřehlednou. Doufáme, že vám tato publikace byla zdrojem nápadů a inspirace pro vaše vlastní dobrodružství.

Ze skromných začátků se zrodily velmi ambiciózní a úspěšné projekty. Sněte o velkých věcech, aby váš projekt mohl růst.

Vaše společenství se může zpočátku k vašim aktivitám stavět s obavami, ale jakmile se přesvědčí, že jste uspěli, získá ve váš projekt důvěru. I samotné místní společenství posílí svou hrdost a získá sebevědomí. Lidé si budou říkat:

„Jsme město se skvělým energetickým projektem, jsme místo, kde se odehrávají dobré věci, tohle je vesnice, která má budoucnost.“

Jakmile energetické společenství projekt obnovitelné energie dokončí, je mnohem snazší přilákat další zájemce, aby do něj investovali. Řada zemí, regionů a obcí poskytuje energetickým společenstvím přímou finanční podporu, aby jim pomohla překonat počáteční překážky a jejich projekt rozběhnout.

Čím více budou lidé vaším projektem nadšeni a čím bližší vztah k němu budou mít, tím větší je pravděpodobnost, že vás podpoří svými dovednostmi, řídicími schopnostmi a finančními prostředky. A to vašemu projektu umožní další růst. Během této cesty se hodně naučíte, získáte nečekané konexe a dovednosti, které váš projekt posunou vpřed.

Klimatická a energetická krize je skličujícím problémem, ale doufáme, že vás tato publikace přesvědčila o existenci reálných možností, jak se můžete do boje proti ní zapojit. Na budování lepšího energetického systému se může podílet každý. Toto desetiletí je pro zvládnutí změny klimatu a urychlení transformace energetiky zásadní, takže pokud se do takto důležité věci nezapojíte teď, kdy tedy? Hnutí za energetickou demokracii potřebuje nás všechny, jestliže se nezapojíte vy, kdo tedy?

**Hodně štěstí na vaší cestě.
Vy to dokážete!**

Power to the People: komunitní elektrárna v hrabství Hertfordshire ve Velké Británii.

DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ

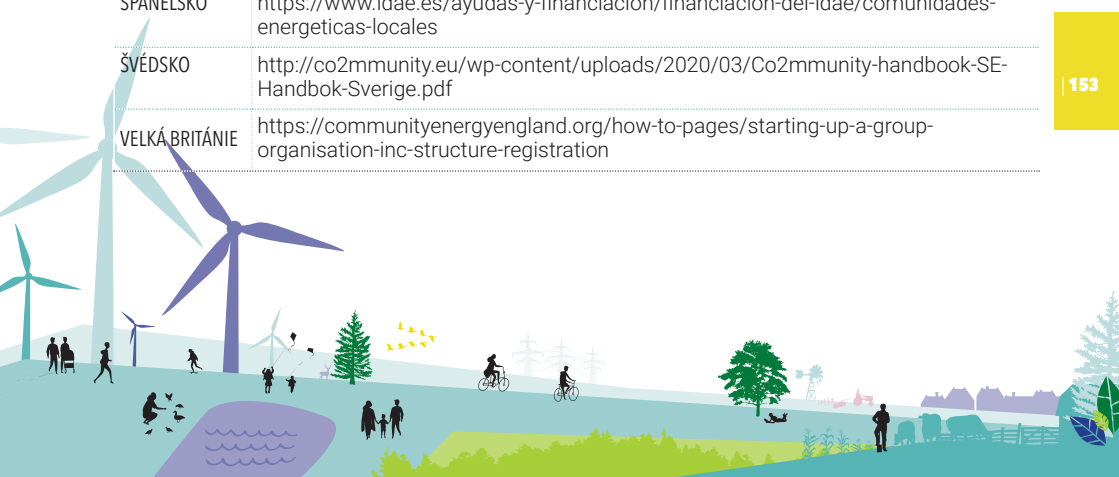
Zde je několik dalších zdrojů, které vám mohou na vaší cestě pomoci.

ZEMĚ	ODKAZ NA DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ
BELGIE – FRANKOFONNÍ	http://apere.org/fr/webinaire-sur-les-communautes-denergie
BULHARSKO	https://storage.googleapis.com/planet4-bulgaria-stateless/2019/08/fc698bf7-energy-citizens_booklet_bg.pdf
ČESKÁ REPUBLIKA	https://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2017/11/infolist_o_komunitnich_obnovitelnych_zdrojich.pdf
ESTONSKO	https://www.trea.ee/wp-content/uploads/2020/06/Co2mmunity_k%C3%A4siraamat.pdf
FINSKO	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/04/Co2mmunity-handbook-FI-Yhteis%C3%B6energian-k%C3%A4sikirja-Soumi-V1.1.pdf
FRANCIE	https://www.enercoop.fr/content/les-communautes-energetiques-definition-des-futurs-moteurs-europeens-de-la-transition
FRANCIE	https://energie-částagee.org/propositions-denergie-částagee-pour-des-communautes-energetiques-en-phase-avec-les-projets-citoyens/
IRSKO	https://www.foe.ie/energy/community-energy.html
IRSKO	https://www.energyco-ops.ie/
ITALY	https://www.legambiente.it/wp-content/uploads/2020/06/rapporto-comunita-rinnovabili-2020.pdf
ITALY	http://www.comunirinnovabili.it/storymap/

DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ

ZEMĚ	ODKAZ NA DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ
LITVA	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/05/Co2mmunity-handbook-LV-Rokasgr%C4%81mata-Latvija-V1.2.pdf
LOTYŠSKO	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/07/Co2mmunity-handbook-LT-Vadovas-Lietuva-V1.1.pdf
MAĎARSKO	https://www.mtvsh.hu/kozossagi-energia
NĚMECKO	https://www.buendnis-buergerenergie.de/fileadmin/user_upload/Broschuere_Nutzeffekte_von_Buergerenergie_17092015.pdf
NĚMECKO	https://www.energiegenossenschaften-gruenden.de/fileadmin/user_upload/downloads/Gruendungsbroschuere_Energiegenossenschaften_A4_WEB.pdf
NĚMECKO	https://www.buendnis-buergerenergie.de/fileadmin/user_upload/downloads/Broschuere_Klimaschutz_selbermachen/Brosch%C3%BCre%20B%C3%BCrgerenergie_interaktiv17small.pdf
NIZOZEMSKO	https://energiesamen.nu/
POLSKO	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/03/Co2mmunity-handbook-PL-Podr%C4%99cznik-Polska.pdf
PORTUGALSKO	https://www.coopernico.org/pt/faqs/1
RAKOUSKO	http://pv-gemeinschaft.at/
ŠPANĚLSKO	https://www.idae.es/ayudas-y-financiacion/financiacion-del-idae/comunidades-energeticas-locales
ŠVÉDSKO	http://co2mmunity.eu/wp-content/uploads/2020/03/Co2mmunity-handbook-SE-Handbok-Sverige.pdf
VELKÁ BRITÁNIE	https://communityenergyengland.org/how-to-pages/starting-up-a-group-organisation-inc-structure-registration

SLOVNÍK POJMŮ

Administrativní překážka: Pokud je v projektu tolik papírování a byrokracie, že je obtížné v něm pokračovat, považuje se to za administrativní překážku.

Balíček opatření týkajících se čisté energie:

též označovaný jako balíček opatření nazvaný „Čistá energie pro všechny Evropany“. Jedná se o velký soubor právních předpisů EU, který byl schválen v roce 2019. Stanovuje všechna pravidla, kterými se bude řídit energetický systém v rozhodujícím desetiletí do roku 2030.

Decentralizovaný energetický systém:

Decentralizovaný energetický systém je systém, v jehož rámci jsou zařízení na výrobu energie spravována samostatně mimo jediné centrum. Dominantním systémem v Evropě je v současné době centralizovaný systém s většími elektrárnami na fosilní palivo nebo jadernými elektrárnami, které produkují obrovské množství energie, kterou je pak třeba přepravovat na velké vzdálenosti. Decentralizovaný energetický systém umožňuje lepší využití obnovitelné energie i kombinované výroby tepla a elektřiny, snižuje spotřebu fosilních paliv a zvyšuje ekologickou účinnost.

Ekonomika založená na těžebním průmyslu:

Jedná se o formu ekonomiky, která je založena na využívání zdrojů, jako jsou nerostné suroviny nebo fosilní paliva. Vede k neudržitelné úrovni spotřeby.

Energetická demokracie: Energetická demokracie je politický, ekonomický, sociální a kulturní koncept, který spojuje technologickou transformaci energetiky s posílením demokracie a účasti veřejnosti.

Energetická chudoba: Energetická chudoba označuje nemožnost garantovat služby nezbytné k pokrytí spotřeby energie v domácnostech, a to v důsledku kombinace nízkých příjmů, vysokých výdajů na energii a špatné energetické účinnosti domácností.

Energetická účinnost: označuje snižování množství energie potřebné k poskytování výrobků a služeb. Například zlepšením izolace domu lze v budově docílit úspor energie na vytápění a chlazení a zároveň udržovat příjemnou teplotu.

Energetická zdrženlivost: Tento termín začali užívat francouzští členové hnutí Energy Cooperative (Energetické družstvo). Daný koncept spočívá ve vědomém „zdržení“ se spotřeby energie, je-li to možné.

Fotovoltaická (FV) zařízení: obvykle se jimi rozumí solární zařízení. Označují se tak zařízení, která vyrábějí elektřinu přímo ze slunečního světla fyzikálním procesem, který přirozeně probíhá v určitých druzích materiálu. Fotovoltaické panely jsou solární panely.

SLOVNÍK POJMŮ

Instalovaný výkon: Kapacita výroby energie konkrétního zařízení. Obvykle se vyjadřuje v megawattech a zdrojem výroby může být jaderná, tepelná, solární, větrná či vodní energie.

Komunitní energetika: Kolektivní vlastnictví obnovitelné energie jakýmkoli společenstvím. Může také zahrnovat vlastnictví jiného druhu energetického aktiva, jako je izolace nebo elektrická vozidla.

Megawatt (MW): Množství energie, které může být vyrobeno systémem obnovitelných zdrojů, se často vyjadřuje v megawattech. Jeden megawatt je velké množství energie a může uspokojit energetické potřeby přibližně 650 domácností. Většina solárních systémů pro domácnosti nebude ani zdaleka produkovat jeden megawatt energie. Průměrná moderní větrná turbína na pevnině produkuje 2–3 megawatty.

Občanská energetika: Širší pojem, který se vztahuje na všechny druhy zapojení občanů na trhu s energií, zahrnuje komunitní energetiku a prozumenty.

Obec: Obec je správním orgánem města nebo místního samosprávného celku.

Provedení ve vnitrostátním právu: Jedná se o proces, kterým jsou právní předpisy EU, jako je směrnice o obnovitelných zdrojích energie II (REDII), začleněny do vnitrostátních právních předpisů. Provedení směrnice REDII ve vnitrostátních právních předpisech by mělo být dokončeno do června 2021.

Prozument: tento termín se vztahuje na spotřebitele energie, kteří zároveň část své spotřeby pokrývají vlastní výrobou. Obecně se jím označují jednotlivé domácnosti.

Remunicipalizace: obecně označuje navrácení dříve privatizovaných služeb nebo energetického podniku pod správu obcí, v tomto případě se často jedná o energetické sítě nebo místní či regionální dodavatelské společnosti.

REScoop: je družstvo pro obnovitelné zdroje.

KOMUNITNÍ ENERGETIKA

PRAKTICKÝ PRŮVODCE JAK ZÍSKAT ZPĚT KONTROLU NAD ENERGETIKOU

Chtěli byste ve vašem společenství provést praktickou akci v oblasti klimatu, ale nevíte, kde začít?

Tato příručka je přesně pro vás!

Tato publikace, ve které jsou na shrnuty odborné znalosti organizací Friends of the Earth, REScoop.eu, Energy Cities a 27 projektů z celé Evropy, obsahuje bohatý rejstřík pokynů, praktických tipů, působivých příkladů úspěšných projektů a nedocenitelných prostředků k prosazení revolučních změn na místní úrovni v oblasti komunitní obnovitelné energetiky.

Komunitní energetika je klíčovým nástrojem k akci v oblasti řešení klimatické krize, podpory místních ekonomik a posílení postavení společenství. Ať už jste zvědavý jednotlivec, skupina lidí, kteří se chtějí vydat cestou obnovitelné energetiky, místní orgán, který sestavuje své plány, nebo fungující energetické družstvo – tento návod, jak postupovat, je určen právě vám. Postihuje vše, co potřebujete vědět, abyste mohli začít s vlastním projektem komunitní energetiky – od tipů, jak zvládnout dynamiku ve skupině, přes rady, jaké technologie použít, až po pokyny k překonání překážek, kterým můžete čelit.

**I vy můžete být součástí této pokojné revoluce
a tato kniha vám napoví, jak to udělat!**

RESCOOP.EU

www.foeeurope.org

www.rescoop.eu

www.energy-cities.eu

